

ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญาภา ยืนยาว

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2560

QUOTIENT FACTORS AFFECTING DESIRABLE CHARACTERISTICS OF
BACHELOR OF EDUCATION CURRICULUM' S STUDENTS IN NAKHON
PATHOM RAJABHAT UNIVERSITY

By

Assistant Professor Dr. Pitchayapa Yuenyaw

Faculty of Education, NakhonPathomRajabhat University

2017

© byNakhonPathomRajabhat University

พิชญาภา ยืนยาว. (2560). **ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.**

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

คำสำคัญ: ความฉลาด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา 2) ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 264 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายคณะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา เท่ากับ 0.986 และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา เท่ากับ 0.983 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดทางสังคม ตามลำดับ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย มียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู เป็นคนดีของสังคม และเป็นครูดี ครูเก่ง ตามลำดับ

3. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (X_6) ความฉลาดทางปัญญา (X_1) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (X_4) และความฉลาดทางสังคม (X_5) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา (Y_{tot}) โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 81.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการวิเคราะห์การถดถอย คือ $\hat{Y}_{tot} = 1.91 + 0.93(X_6) + 1.23(X_1) + 1.06(X_4) + 0.23(X_5)$

Pitchayapa Yuenyaw. (2017). **Quotient Factors Affecting Desirable Characteristics of Bachelor of Education Curriculum' S Students in Nakhon Pathom Rajabhat University.** Educational Administration Program, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University.

Keywords: quotient, desirable characteristics, Bachelor of Education Curriculum

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of students' quotient factors; 2) the level of students' desirable characteristics; and 3) the quotient factors affecting desirable characteristics of students. The research sample, derived by proportional stratified random sampling as distributed by faculty, was 264 bachelor of education curriculum' s students in Nakhon Pathom Rajabhat University. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The content validity index of instrument by index of item objective congruence (IOC) was 1.00. The reliability of quotient factors was 0.986 and desirable characteristics was 0.983. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the students' quotient was at a high level. These aspects were intelligence quotient, moral quotient, adversity quotient, play quotient, emotional quotient, social quotient, and creative quotient, respectively.

2. Overall and in specific aspects, desirable characteristics of students was at a high level. These aspects were teacher profession strategies, good person, and good teacher, respectively.

3. The students' quotient in the aspects of creative quotient (X_6), intelligence quotient (X_1), adversity quotient (X_4), and social quotient (X_5) together predicted students' desirable characteristics (Y_{tot}) at the percentage of 81.10 with statistical significance at .05. The regression equation was $\hat{Y}_{tot} = 1.91 + 0.93(X_6) + 1.23(X_1) + 1.06(X_4) + 0.23(X_5)$.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
Abstract.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความฉลาด	11
1.1 ความหมายของความฉลาด.....	13
1.2 องค์ประกอบของความฉลาด.....	15
1.2.1 ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient).....	15
1.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient).....	24
1.2.3 ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient).....	32
1.2.4 ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient)	35
1.2.5 ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient)	42
1.2.6 ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient).....	49
1.2.7 ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient)	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	71
2.1 ความหมาย.....	72
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา.....	73
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
3.1 งานวิจัยในประเทศ.....	83
3.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	92
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	97
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	99
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม.....	102
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.....	103
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.....	114
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.....	118
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	120
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	125

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันตัวแปรวิจัย รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ.....	145
ภาคผนวก ข ผลการยืนยันตัวแปรวิจัย.....	147
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	150
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป.....	163
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	175
ประวัติผู้วิจัย.....	189

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	97
ตารางที่ 2	จำนวนและร้อยละสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม.....	103
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.....	104
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางปัญญา.....	105
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดทางอารมณ์.....	106
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม.....	107
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่า อุปสรรค	109
ตารางที่ 8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดทางสังคม	110
ตารางที่ 9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์.....	111
ตารางที่ 10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น.....	113
ตารางที่ 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.....	114
ตารางที่ 12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นคนดีของสังคม.....	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครู ศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นครูดี ครู เก่ง.....	116
ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครู ศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มียุทธศาสตร์ใน สาขาวิชาชีพครู.....	117
ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเกณฑ์ความฉลาดของนักศึกษาที่ส่งผล ต่อคุณลักษณะของบัณฑิตครูศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราช ภัฏนครปฐม.....	118

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาของประเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ เน้นให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 เป็นไปตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งเน้นในด้านการน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม สนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นความสำคัญในด้านความรู้และด้านคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ ผสมผสมสาระความรู้ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านความรู้และคุณธรรมจึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกได้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 68)

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี รวมทั้งทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญและมีคุณค่าที่สุดขององค์การที่จะทำให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ ทรัพยากรบุคคลจึงมีความสำคัญต่อองค์การและเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องมีทักษะและความสามารถในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่าง

ปกติสุข มีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกขององค์กร และที่สำคัญการศึกษาในระดับอุดมศึกษานับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้กำหนดว่า “สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มุ่งตอบสนองผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ เพื่อรองรับเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ได้” (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550, หน้า 30) ทั้งนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในระดับที่สามารถทำงานในสังคมได้ เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ทำให้ระบบการศึกษาแตกต่างไปจากในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก โดยนักศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งยังมีอิสระในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยมากกว่าอยู่ที่โรงเรียน ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกนั้นต้องมีการพัฒนาความสามารถในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับความฉลาดด้านเชาวน์ปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence: EQ) เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งคงไม่สามารถทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังที่กำหนดไว้ในเป้าหมายของมหาวิทยาลัยได้ ดังนั้น นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเพิ่มพูนศักยภาพของตนในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก อาทิ ความฉลาดด้านจริยธรรม (Moral Quotient: MQ) ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เนื่องจากในสังคมปัจจุบันที่กระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การจะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ ได้ คนในสังคมควรต้องมีจริยธรรม มีจิตใจที่ดีงาม จะทำกิจการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี อันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป และพร้อมที่จะเผชิญปัญหากับอุปสรรคและสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง มุ่งตรงสู่เป้าหมายที่แต่ละคนใฝ่ฝัน แล้วเพียรพยายามเพื่อไปถึงเป้าหมายนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin (2007 อ้างถึงใน พิชายพ พันธ์แพ, 2554, หน้า 106) ที่สรุปไว้ว่ามนุษย์จะสมบูรณ์ได้ต้องมี “ความสมดุลของความฉลาด” ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ความฉลาดทางปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) ความฉลาดทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Quotient: MQ) ความฉลาดในการเผชิญปัญหา (Adversity Quotient: AQ) และ ความฉลาดทางสังคม (Social Quotient: SQ) บุคคลส่วนใหญ่เชื่อว่า ผู้ที่มีระดับความสามารถทางสติปัญญาสูง จะประสบความสำเร็จในการเรียน สามารถประกอบอาชีพ และเข้าทำงานในตำแหน่งที่ดี ทั้งนี้เพราะความสามารถทางสติปัญญาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการปฏิบัติงานในอาชีพต่าง ๆ ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว จากงานวิจัยของ วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2551, หน้า 4) ค้นพบว่าการมีความสามารถทางสติปัญญาอยู่ในระดับสูง ไม่ได้

เป็นหลักประกันว่าจะประสบความสำเร็จในอาชีพ หรือความสำเร็จในชีวิตเสมอไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฟูกุส พุ่มซ่าง และปริญญา มีสุข (2560, หน้า 647) ได้ศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาไทย พบว่าองค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย ความสุขทางด้านจิตใจ ความสุขทางด้านสังคม ความสุขทางการเงิน ความสุขทางสมอง ความสุขของครอบครัว ความสุขทางด้านร่างกาย ความสุขจากการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ ความสุขทางวัฒนธรรม และความสุขจากการผ่อนคลาย ดังนั้นความฉลาดที่จำเป็นต่อการเป็นบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด นักศึกษายังต้องมีความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient) และความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient) เพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้นนักศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู จึงควรดำรงตนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถาบันศึกษานั้น ๆ ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้บัณฑิตในหลักสูตรครุศึกษานี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาสายครุศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ก็ควรพัฒนาความฉลาดในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม สังคม การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

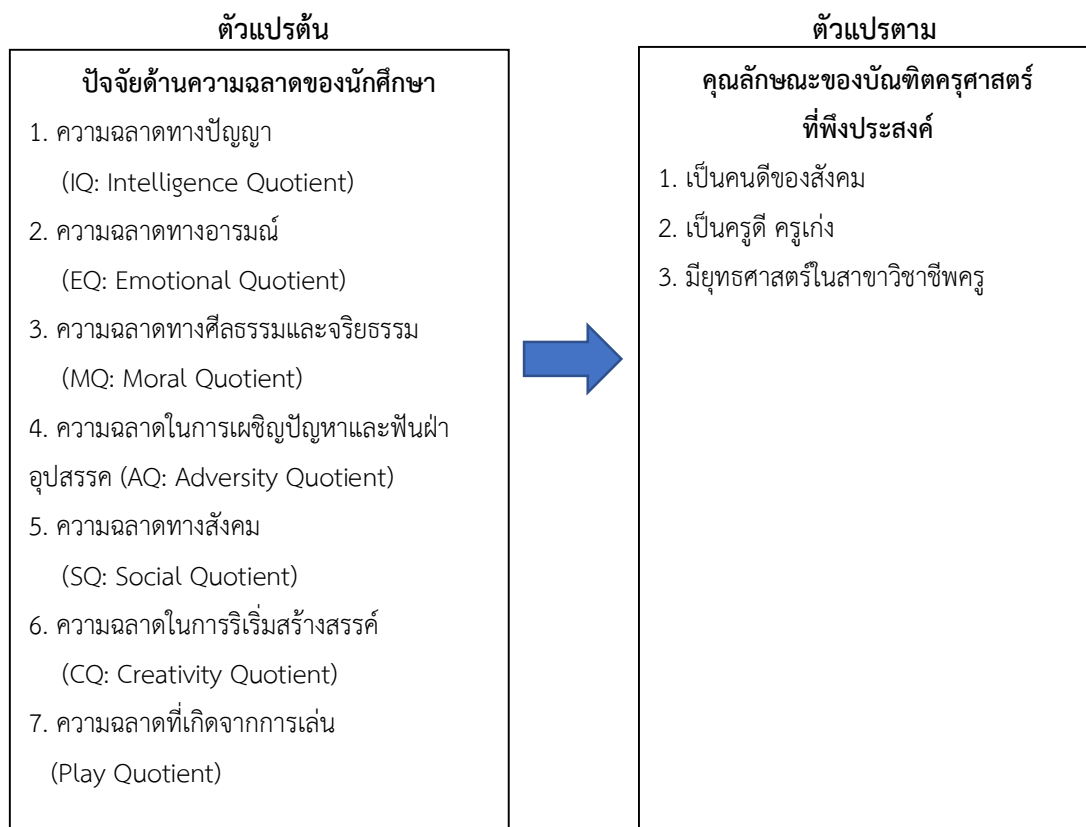
ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อย่างน้อย 1 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient) ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient) ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient) ความฉลาดใน

การริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient) และ ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient) ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดความฉลาดทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความฉลาดทางปัญญาของ Gardner (2000, pp. 36-41) 2) ความฉลาดทางอารมณ์ ของ Goleman (2006, pp. 43-44) 3) ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ของ Lennick and Kiel (2011, p. 78) 4) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของ Stoltz (1997, p. 8) 5) ความฉลาดทางสังคมของ Albrecht (2006, p. 36) 6) ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ของ Laurence (2010, p. 3) และ 7) ความฉลาดที่เกิดจากการเล่นของสุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2559, ออนไลน์) ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบความฉลาดของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในการพิจารณาความเหมาะสมของตัวแปรที่ศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวคิดการวิจัย และผู้วิจัยได้ศึกษา คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) เป็นคนดีของสังคม 2) เป็นครูดี ครูเก่ง และ 3) มียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู สามารถสรุปแนวคิดการวิจัย เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

จากหลักการแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 843 คน (รายละเอียดดังอธิบายไว้ในบทที่ 3)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 264 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 843 คน โดยเทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 179-180) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการกระจายตามคณะที่สังกัด

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย 1) ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient) 2) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient) 3) ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient) 4) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient) 5) ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient) 6) ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient) และ 7) ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) เป็นคนดีของสังคม 2) เป็นครูดี ครูเก่ง และ 3) มียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความฉลาดของนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีความสามารถในการรวบรวม และประยุกต์ความรู้ หรือทักษะที่มีออกมาใช้กับทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต รวมไปถึงการคิด การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และซื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีจิตสำนึกดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม ความสามารถในการทำโครงการ และมีความสามารถในการตัดสินใจ ประกอบด้วย

1.1 ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างถูกต้อง สามารถหาความรู้นอกเหนือจากที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี สามารถปรับวิธีการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของอาจารย์แต่ละคนได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดี สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนนักศึกษาเข้าใจได้ สามารถทุ่มเทเวลาและความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้มีผลการเรียนดีขึ้น สามารถบูรณาการความรู้จากเนื้อหาที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้น และมีการประเมินความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถในการเข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น รู้จักและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์รอบข้างได้ดี ตระหนักรู้ในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถคิดไตร่ตรอง

รอบคอบก่อนตัดสินใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง สามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็นทัศนคติทางบวกได้ และสามารถเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้อื่นได้ดี

1.3 ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถทางศีลธรรม จริยธรรม มีความคิดที่ดี รู้จักรับผิดชอบ ประพฤติตนเป็นคนดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงาม มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม มีความเชื่อมั่นและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ ประพฤติตนถูกต้องเหมาะสมสามารถเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นได้ และแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ

1.4 ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถแก้ไขสถานการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มีความอดทนและควบคุมสถานการณ์ได้ดี สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคได้ดี มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก มีสติตลอดเวลาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขได้ดี มองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี มองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้ มีความเพียรพยายามนำตนไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้ สามารถทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี และมีความมุ่งมั่นตั้งใจว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้เสมอ

1.5 ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี สามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี สามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง สามารถพัฒนาพรสวรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนได้ ตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเองอย่างดี พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาด้วยความเต็มใจ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้เกิดความรักอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ และมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลอื่นได้ดี

1.6 ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความฉลาดในการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ในสถานการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงทักษะการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สามารถคิดวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะสมกับตนเองได้เป็นอย่างดี มีความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้งเมื่อได้รับมอบหมายงานที่ถนัด สามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี สามารถค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมา

พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างดี สามารถหาทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือกก่อนตัดสินใจเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากอาจารย์ในแต่ละรายวิชาเพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี ตระหนักอยู่เสมอว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริงและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ

1.7 ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient) หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี สามารถทำโครงการที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะตามที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียได้เป็นอย่างดี สามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของตนเอง และสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้เป็นอย่างดี

2. คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ หมายถึง นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้จนสามารถพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาให้มีความรู้ในหลายสาขาวิชา และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบวิชาชีพครู รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศประกอบด้วย

2.1 เป็นคนดีของสังคม หมายถึง มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตดี มีเจตคติที่ดีต่อมวลมนุษยชาติ มีจิตสาธารณะ มีค่านิยมและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามครรลองธรรม และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

2.2 เป็นครูดี ครูเก่ง หมายถึง มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู รักและศรัทธาในวิชาชีพครู เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้เพื่อการพัฒนาตนเอง มีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้ ชยันต์รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ และเพื่อนร่วมงาน ยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิต เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู และเข้าใจผู้เรียนและมีกระบวนการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพ

2.3 มียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู หมายถึง มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในศาสตร์ทางการสอน และการบริหารการศึกษา มีทักษะการจัดการ

ให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสาขาวิชาของตน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปใช้เพื่อพัฒนา ทักษะ ความสามารถ และความฉลาดในของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนให้เหมาะสม

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์เพื่อวางแผนปรับปรุงหลักสูตร และกิจกรรมเสริมเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับปรัชญา พันธกิจของมหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ครอบคลุมกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย นำเสนอเนื้อหาสำคัญตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความฉลาด
 - 1.1 ความหมายของความฉลาด
 - 1.2 องค์ประกอบปัจจัยความฉลาด
 - 1.2.1 ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient)
 - 1.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient)
 - 1.2.3 ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient)
 - 1.2.4 ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient)
 - 1.2.5 ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient)
 - 1.2.6 ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient)
 - 1.2.7 ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (PQ: Play Quotient)
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
 - 2.1. ความหมาย
 - 2.2. คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความฉลาด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายในการสร้างเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และด้านคุณธรรมจริยธรรม (MQ) เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ และรู้เท่าทันและเมื่อก้าวถึงการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม ขอน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศไทยเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้เป็นความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาครอบงำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกอันจะผล เป็นประโยชน์อันพึงประสงค์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยอย่างเช่นปัจจุบันเราจะพัฒนาเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนเก่ง ฉลาด หรือก้าวทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นยังไม่เพียงพอ เพราะสิ่งที่สังคมต้องการมากที่สุดขณะนี้ คือ จะต้องสร้าง “คนดี” มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย (ฟาฏินา วงศ์เลขะ, 2555, ออนไลน์) สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 10 มีเจตนารมณ์มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หรือกล่าวอีกอย่างคือบุคคลที่มีความ “เก่ง ดี มีสุข” ซึ่ง เก่ง ดี มีสุข ต้องการให้เยาวชนไทยเติบโตอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านความฉลาดทางปัญญา หรือ ไอคิว และความฉลาดทางอารมณ์ หรือ อีคิว ตรงตามเป้าหมายการศึกษา คือ ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข ยึดคุณธรรมนำความรู้ สู่สังคมไทย โดยสิ่งที่จะบ่งบอกว่าบุคคลใดเป็นบุคคลที่มีความเก่ง ดี และมีสุขในการศึกษาคือ “เก่ง” หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ “ดี” หมายถึง เป็นผู้มีความดีที่ดีทั้งต่อการเรียน ความเป็นอยู่ต่อบุคคล ต่อสังคม ชุมชน และประเทศ “มีสุข” หมายถึง สนุกกับการเรียนและใคร่เรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นสถาบันการอุดมศึกษา ได้มีการจัดการเรียนการสอนรวม 5 คณะวิชา ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 – 2561 ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา มหาวิทยาลัยฯ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 – 2561 โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประการหลักในการพัฒนา อีกทั้งได้เล็งเห็น แนวโน้มและทิศทางของแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา ซึ่งได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559

ยุทธศาสตร์ประเทศ กรอบแผนระดับอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) แผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) พร้อมทั้งได้พิจารณานโยบายที่เกี่ยวข้องในแผนพัฒนาภูมิภาคกลางตอนล่าง 1 ยุทธศาสตร์จังหวัดนครปฐม (พ.ศ. 2557-2560) ที่ให้ความสำคัญกับการมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตในเชิงพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นนั้นสามารถดำรงชีวิต อยู่ได้ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ยุทธศาสตร์มีความเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมได้กำหนดวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพพร้อมทำงานในประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อารยธรรม ทวารวดี และเป็นคำตอบของท้องถิ่นในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ยกระดับคุณภาพบัณฑิตให้มีศักยภาพพร้อมทำงานในประชาคมอาเซียน
2. วิจัยและบริการวิชาการเพื่อมุ่งเป็นแหล่งความรู้ที่เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น
3. สืบสานศิลปวัฒนธรรมทวารวดีและเกี่ยวเนื่องสิ่งแวดล้อม
4. มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่บริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล

ภายใต้ยุทธศาสตร์แต่ละด้าน มหาวิทยาลัยฯ ยังได้กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ต้องการจะบรรลุในแต่ละปี โดยมีกลยุทธ์และโครงการรองรับอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขับเคลื่อนให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ตามแผนยุทธศาสตร์โดยมุ่งผลิต บัณฑิตที่มีความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมทำงานในประชาคมอาเซียน สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีภูมิคุ้มกัน สามารถบริหารจัดการตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขสบายที่อยู่ดีมีสุข อนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมทวารวดีที่อยู่คู่กับชาวนครปฐมและพื้นที่ใกล้เคียงมาช้านานสู่สายตาสังคมภายนอกให้ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทย พร้อมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่คู่ชุมชนท้องถิ่นและบริหารจัดการภายในด้วยหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงได้กำหนดแนวทางในการสื่อสาร ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด สู่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งมีระบบติดตามกำกับดูแลเป็นระยะ การประเมินผลและการทบทวนปรับปรุงยุทธศาสตร์จากผลการประเมินให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิตที่เป็น “คนเก่ง คนดี และมีมีความสุข” ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา “ความฉลาด” ของนักศึกษาที่จะส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

1.1 ความหมายของความฉลาด

โดยทั่วไปแล้วเมื่อกล่าวถึงความฉลาด มักจะนึกถึงความสามารถทางสติปัญญา หรือ Intelligence Quotient: IQ โดยส่วนมากแล้ว มนุษย์ส่วนใหญ่ใช้ขีดความสามารถของสมองไม่ถึงระดับความสามารถแท้จริงที่แฝงอยู่ข้างในทั้งหมด ส่วนปัญญาเป็นทางไปสู่ความเจริญงอกงามและตื่นรู้ของชีวิต ดังที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 345) ให้ความหมาย ความฉลาด หมายถึง ความเฉียบแหลม ไหวพริบดี ปัญญาดี

ในอีกแง่มุมหนึ่ง ยังมีการกล่าวถึง ความสามารถของปัญญา โดยใช้คำว่า “ปัญญา” แทนคำว่า “ความฉลาด” ซึ่ง “ปัญญา” มีความหมายดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 346) ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด เช่น คนมีปัญญา หמדปัญญา. (ป.).

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2562, ออนไลน์) สรุปว่า ปัญญา (บาลี: ปญฺญา) แปลว่า ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว หมายถึงความฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด

พระพุทธเจ้าทรงแสดงปัญญาไว้ถึง 3 ระดับ ซึ่งปัญญาทุกประเภทนั้นต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มจากเข้าใจว่าอะไรคือ กุศล และอกุศล เข้าใจกระบวนการธรรมชาติ ตั้งแต่กฎแห่งกรรม ถึงไตรลักษณ์ และสุดท้าย จึงตระหนักถึงสภาวะของทุกข์และแนวทางการดับทุกข์ (อริยสัจ) ปัญญา 3 ประการที่ว่ามี ผู้มีปัญญานั้นไม่จำเป็นว่าจะจะเป็นว่าจะเป็นคนรวย หน้าตาดี ฐานะดี จบการศึกษาสูง ที่มี IQ (สติปัญญา) สูง แค่คนธรรมดา หรือคนที่จบ ป.4 ก็สามารถเป็นผู้มีปัญญา ซึ่งฉลาด ทั้งในด้าน IQ (สติปัญญา) และ EQ (ความฉลาดทางอารมณ์) ได้เช่นเดียวกัน ผู้มีปัญญา นั้นจะประกอบการพัฒนาปัญญา 3 ประการ ซึ่งนำไปสู่การเป็นผู้มีปัญญาสูงสุดได้ ดังนี้ (ธรรมะเดลิเวอรี่, 2558, ออนไลน์)

1. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการได้ฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต เป็นการสร้างปัญญาขั้นแรกของมนุษย์ สุตมยปัญญา ไม่อาจทำให้เราหลุดพ้นได้ เพราะเป็นปัญญาที่เกิดจากความเชื่อที่ได้ยินมา หรือสอนต่อกันมา จนกลายเป็นความเชื่อโดยไม่สนใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ จนกลายเป็นการหลงงมงาย

2. จินตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการเอาสุตมยปัญญาที่ได้เรียนรู้ มาพิจารณาความี เหตุผลควรเชื่อถือได้หรือไม่ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับตนเอง หรือนำไปสู่ทาง พ้นทุกข์ได้หรือไม่

3. กาวนามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็น ปัญญาที่แท้จริง ซึ่งเป็นการต่อยอดจาก สุตมยปัญญา และจิตมยปัญญา ซึ่งจะเป็นไปในรูปแบบของ การรู้ - คิด - ทำ

กาวนามยปัญญาในทางธรรม เพื่อการหลุดพ้นนั้นจะเกิดจากการปฏิบัติ สมาธิกรรมฐาน และ การวิปัสสนา ส่วนกาวนมายปัญญาในทางโลก ก็คือการลงมือทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชี่ยวชาญ จน แดกฉานในสิ่งนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความเข้าใจชัดในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็น ความรู้ทั่วถึงเหตุผล รู้อย่างชัดเจนในบาปบุญคุณโทษ รู้วิชา รู้จักกาลเทศะ ที่เกิดจากการฟัง การลง มือปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง

การศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาในระดับ อุดมศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้ ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในระดับที่ออกไปสู่ชีวิตโลกแห่งการทำงานได้ ระบบ การศึกษาจะแตกต่างไปจากในระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่อยู่ รอบตัวของนักศึกษาแล้วแต่เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาทั้งสิ้น นักศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว และสามารถที่จะเผชิญและฝ่าฟันกับการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นได้ก็จะส่งผลให้นักศึกษาสามารถศึกษา ได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในสาขาที่ ศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ศึกษา อย่างต่อเนื่อง สามารถคิดและวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีวิจาร์ณญาณ สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น กับภูมิปัญญาสากลใน การแก้ปัญหาได้ มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีโลกทัศน์กว้างไกล ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม มี จิตสำนึกดี เป็นประชาธิปไตย เสียสละ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็น สำคัญ เป็นพลเมืองดี มีความตระหนัก ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และเป็นผู้นำการพัฒนา ท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550, หน้า 20)

สรุปแล้ว “ความฉลาด” หมายถึง ความสามารถในการรวบรวม และประยุกต์ความรู้ หรือ ทักษะที่มีออกมาใช้กับทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต รวมไปถึงการคิด การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และซื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีจิตสำนึกดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถ ในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความสามารถในการทำโครงการ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

1.2 องค์ประกอบของความฉลาด

จากบทความของสุทธิชัย ปัญญาโรจน์ (2559, ออนไลน์) ได้กล่าวว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จ ควรจะต้องมี IQ EQ AQ CQ PQ MQ และ SQ ที่มีสัดส่วนที่มีความสมดุลกัน ไม่มีตัวไหนที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป จึงเป็นแนวคิดให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความฉลาดที่ 7 ด้านนี้ และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเป็นผู้สอนให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากประสบการณ์สอนมารวม 8 ปี มีทัศนะว่านักศึกษาซึ่งต้องเป็นครูในสถานศึกษาในอนาคต ควรที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการปฏิบัติการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ปรับเปลี่ยนเป็นยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความฉลาดในหลาย ๆ ด้าน และสามารถสร้างบุคลากรที่ดีและมีประสิทธิภาพในอนาคต ในปัจจุบันผู้ที่จะเป็นครูจะมีความฉลาดทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความฉลาดในด้านอื่นร่วมด้วย โดยผู้วิจัยพิจารณาศึกษาความฉลาดทั้ง 7 ด้าน ที่เป็นทักษะที่จำเป็นจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความฉลาดทางปัญญา ของ Gardner (2000, pp. 36-41) 2) ความฉลาดทางอารมณ์ ของ Goleman (2006, pp. 43-44) 3) ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ของ Lennick and Kiel (2011, p. 78) 4) ความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคของ Stoltz (1997, p. 8) 5) ความฉลาดทางสังคมของ Albrecht (2006, p. 36) 6) ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ของ Laurence (2010, p. 3) และ 7) ความฉลาดที่เกิดจากการเล่นของสุทธิชัย ปัญญาโรจน์ (2559, ออนไลน์) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ความฉลาดทางปัญญา (IQ: Intelligence Quotient)

สถาบันการศึกษานอกจากจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการแล้วจะต้องสร้างให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ต้องเป็นคนเก่ง คือ มีทั้งสติปัญญาและเขาว์อารมณ์ บัณฑิตต้องมีทั้งสติปัญญา เขาว์อารมณ์และจริยธรรมควบคู่ไปกับการประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพครู ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ตลอดจนจริยธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในระบบการเรียนการสอนของไทย ยังมุ่งเน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการใช้แบบทดสอบ รวมถึงใช้เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป รวมถึงเป็นตัวชี้วัดในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในคณะต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าความฉลาดทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญในระบบการศึกษาไทย ระดับเขาว์ปัญญาและเขาว์อารมณ์จะเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ สติปัญญาและอารมณ์จึงควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่อยู่ในวัยเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ

การปฏิบัติทางวิชาชีพของนักศึกษาโดยเฉพาะผู้ที่จะไปประกอบอาชีพครูในอนาคตให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดต่อไป

1. ความหมาย

ระดับเชาวน์ปัญญา หรือ “IQ” ย่อจาก Intelligence Quotient หมายถึง ความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา การคิด การใช้เหตุผล การคำนวณ การเชื่อมโยง IQ เป็นศักยภาพทางสมองที่ติดตัวมาแต่กำเนิด สามารถวัดออกมาเป็นค่าสัดส่วนตัวเลขที่แน่นอนได้ การวัด IQ เกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1905 โดยนักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสที่ต้องการแยกบุคคลปัญญาอ่อนออกจากคนปกติ เพื่อจะได้จัดการศึกษาให้เหมาะสม โดยใช้การเปรียบเทียบระหว่างความสามารถที่ควรจะเป็นกับอายุสมองแล้วคำนวณออกมาเป็นค่าร้อยละ แนวคิดเรื่อง IQ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเชาว์ไวไหวพริบ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านตรรกะ ตัวเลข ความจำ ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ ปัจจุบันพบว่า ความฉลาดของคนไม่ได้แสดงออกมาเพียงแค่นั้น แต่เป็นความฉลาดที่หลากหลายที่เรียกว่า Multiple Intelligence หรือ พหุปัญญา ซึ่งนักจิตวิทยาชาวอเมริกาที่ชื่อ Howard Gardner กล่าวว่า คนเราทุกคนมีความสามารถทางสมองหลายด้านด้วยกัน ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาและนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับความฉลาดทางปัญญาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

กร ศิริโชควัฒนา (2551, หน้า 16) ให้ความหมาย ความฉลาดทางปัญญา คือ ความสามารถของสมองในการคิดคำนวณ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ การหาเหตุผล การวิเคราะห์ ข้อมูล การจับประเด็นสำคัญ การตีความ การวัดระดับทางสติปัญญา

สิริอร วิชชาวุธ และคณะ (2554, หน้า 284) ให้ความหมาย เชาวน์ปัญญา ตามความหมายเชิงปฏิบัติการของนักจิตวิทยา คือความสามารถในการปฏิบัติงานชนิดต่าง ๆ ตามที่นักจิตวิทยาออกแบบเสนอสิ่งเร้าให้คนที่ถูกวัดแสดงเชาวน์ปัญญาออกมา หรือเชาวน์ปัญญา คือ ผลการวัดโดยเครื่องมือทดสอบเชาวน์ปัญญา ซึ่งเน้นถึงความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ และถ้าความหมายเชิงนามธรรม เชาวน์ปัญญา คือ ความสามารถในการรู้เข้าใจทั่วไป การเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น การจดจำ การคิดริเริ่มขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการคิดได้อย่างมีคุณภาพ

ไชยพัฒน์ กลั่นสุภา (2555, หน้า 12) สรุปได้ว่า ความฉลาดทางปัญญา หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการทำกิจกรรมที่มีลักษณะยากและซับซ้อน หรือนามธรรมได้อย่างรวดเร็ว มีจุดมุ่งหมายด้วยการใช้สมองปฏิบัติงาน ซึ่งสติปัญญามี 2 องค์ประกอบ คือ การรับรู้ ความสามารถในการพิจารณารายละเอียดและความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหรือการคิดวิเคราะห์

ยูราวดี เนื่องโนราซ (2558, หน้า 82) ให้ความหมายเชาว์ปัญญา หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้ ในการคิดแก้ปัญหา และความสามารถในการปรับแก้สภาวะการณ์ต่าง ๆ อย่างชาญฉลาด

Detterman and Sternberg (1982, อ้างถึงในชนันท์ ธาตุทอง, 2554, หน้า 85-86) ให้ความหมาย เชาว์ปัญญา หมายถึง สมรรถนะวิสัย (Capacity) ที่บุคคลปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา

Gardner (1983, p. 317) ให้ความหมาย สติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง

Stuller (1997, pp. 43-48) ที่กล่าวไว้ว่าเชาว์ปัญญาเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถ (Ability) และบอกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน โดยระดับเชาว์ปัญญาจะเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า ความฉลาดทางปัญญา หมายถึง ความสามารถเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างถูกต้อง สามารถหาความรู้นอกเหนือจากที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี สามารถปรับวิธีการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของอาจารย์แต่ละคนได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้ดี สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนนักศึกษาเข้าใจได้ สามารถทุ่มเทเวลาและความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้มีผลการเรียนดีขึ้น สามารถบูรณาการความรู้จากเนื้อหาที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้น และมีการประเมินความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางปัญญา (Intelligence Quotient)

ความฉลาดทางปัญญาเป็นความสามารถของสมองที่เกี่ยวข้องกับการคิด การใช้เหตุผล การคำนวณ และการเชื่อมโยง โดยมีนักวิชาการได้ให้นำเสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางปัญญาไว้ดังนี้

พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2549, หน้า 32) กล่าวถึง ความฉลาดทางปัญญา คือ สมรรถภาพของมนุษย์จะประกอบด้วย สมรรถภาพพื้นฐานของสมองมนุษย์ในด้านการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งก็มีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบสมรรถภาพทางภาษา (Verbal Factor) เป็นองค์ประกอบของสมองที่ผลต่อการเรียนรู้ทางด้านภาษา และการสื่อสารทั่วไป สามารถเข้าใจความหมายของการพูด การสนทนาและคำอธิบายได้ สามารถอ่านจับใจความสำคัญ แปลความ และตีความหมายของข้อความในตำราได้เป็นอย่างดี ดังที่เรียกว่ามีความสามารถทางอักษรศาสตร์

2. องค์ประกอบสมรรถภาพการใช้ภาษาเชิงไหลพริบ (Word Fluency Factor)

สมรรถภาพส่วนนี้จะส่งผลให้บุคคลมีความคล่องแคล่วในการใช้ถ้อยคำทั้งในการเจรจาและการประพันธ์ร้อยกรอง ความสามารถชนิดนี้ไม่เหมือนกับองค์ประกอบแรกตรงด้านภาษาจะส่งผลในการรับความคิดเข้าใจของภาษา ส่วนความไหลพริบจะมีผลในด้านการแสดง ความหมายและการเจรจา

3. องค์ประกอบสมรรถภาพด้านตัวเลข (Number Factor) คุณลักษณะนี้จะ

ส่งผลให้เข้าใจในด้านคณิตศาสตร์ สามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนและปริมาณ

4. องค์ประกอบสมรรถภาพด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Factor) สมรรถภาพนี้จะ

ส่งผลให้เข้าใจถึงขนาดและมิติต่าง ๆ

5. องค์ประกอบสมรรถภาพด้านความจำ (Memory Factor) คุณลักษณะนี้ก็คือ

ความสามารถของสมองในการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งที่มีความสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นความจำชนิดที่ไร้ความหมายหรือมีความหมายก็ตาม

6. องค์ประกอบสมรรถภาพด้านการสังเกตรับรู้ (Perceptual Factor) องค์ประกอบ

ของสมองภาคนี้ ได้แก่ ความสามารถในการเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการพิจารณาความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้

7. องค์ประกอบสมรรถภาพด้านวิจรรณญาณการใช้เหตุผล (Reasoning Factor)

สมรรถภาพนี้มีความหมายที่เราเรียกว่าความมีเหตุผลหรือวิจรรณญาณ อันเป็นยอดปรารถนาของการเรียนรู้ทุกชนิดของมนุษย์ทุกระดับชั้น

Howard Gardner นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลาย โดยกำหนดแนวคิดเป็น “ทฤษฎีพหุปัญญา” (Theory of Multiple Intelligences) โดยเสนอแนวคิดที่ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกันและแสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด ซึ่งจะปรากฏเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนไป Multiple Intelligences หรือ พหุปัญญา เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1983 เพื่อชี้ชัดถึงมโนทัศน์ของความฉลาด และแจกแจงวิธีวัดความฉลาด ซึ่งมีหลากหลายว่าเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

ทฤษฎีนี้ได้โต้แย้งว่าความฉลาด ตามที่เคยระบุความหมายไว้แต่เดิมซึ่งเรียก “ไอคิว” (IQ) นั้นไม่เพียงพอที่จะชี้ไปสู่การแสดงความสามารถของมนุษย์ที่มีมากมายหลากหลาย โดยในปี ค.ศ. 1983 Gardner ได้เสนอว่าปัญญาของมนุษย์มีอยู่อย่างน้อย 7 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และด้านการเข้าใจตนเอง (Gardner, 1983, p.81) ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 ได้เพิ่มเติมเข้ามาอีก 1 ด้าน คือ

ด้านธรรมชาติวิทยา เพื่อให้สามารถอธิบายได้ครอบคลุมมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า พหุปัญญา ตามแนวคิดของ Gardner มีปัญญาย่อยอย่างน้อย 8 ด้าน ดังนี้ (Gardner, 1997, pp. 20-22)

1. ปัญญาด้านปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในทฤษฎีนี้ผู้ที่มีปัญญาทางด้านปฏิสัมพันธ์สูงมีแนวโน้มเอาใจใส่ต่อสิ่งภายนอก ลักษณะนิสัยตามการสัมผัสถึงอารมณ์ ความรู้สึก ภาวะจิตใจ แรงจูงใจของผู้อื่น สามารถให้ความร่วมมือเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสมาชิกให้ได้ มีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เอาใจใส่ผู้อื่น เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตาม เรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ชอบการได้อภิปรายถกเถียง อาชีพที่เหมาะสม ได้แก่ พนักงานขาย นักการเมือง ผู้จัดการ ครู นักแสดง นักสังคมสงเคราะห์ ตัวอย่างผู้มีชื่อเสียง เช่น บิล คลินตัน คานธี โอบิปร่าห์ วินฟรีย์

2. ปัญญาด้านปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ขอบเขตของปัญญาด้านนี้จะเกี่ยวกับความสามารถในการใคร่ครวญและวิเคราะห์ตนเอง คนที่มีปัญญาประเภทนี้มักเป็นคนเก็บตัวและชอบทำงานคนเดียว เป็นคนระวังตัวสูง สามารถเข้าใจอารมณ์ เป้าหมาย และแรงจูงใจของตนเองได้ มักมีความเกี่ยวข้องกับการแสวงหาทางความคิด เช่น ปรัชญา จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้รับอนุญาตให้จดจ่อสิ่งที่ตนสนใจ มีระดับการเป็นผู้พอใจในความเป็นเลิศสูงเนื่องมาจากปัญญาของเขา อาชีพที่เหมาะสมคือนักปรัชญา นักจิตวิทยา นักศาสนศาสตร์ นักเขียน เจ้าของกิจการ และนักวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างผู้มีชื่อเสียง เช่น ฟรอยด์ บิล เกตส์ และเพลโต

3. ปัญญาด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับตรรกะ นามธรรม การใช้เหตุผลและตัวเลข คนที่มีปัญญาด้านนี้มักจะเก่งคณิตศาสตร์ ชอบเล่นหมากรุก เชี่ยวชาญในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขและตรรกะ มีความสามารถในการใช้เหตุผล การจดจำรูปแบบนามธรรม การหาความจริงและการคิดอย่างวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคำนวณที่ซับซ้อน สามารถนำมาเทียบเคียงกับมโนทัศน์เรื่องปัญญาแบบเดิมหรือ IQ ได้ อาชีพที่เหมาะสมคือ นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ วิศวกร หมอ นักเศรษฐศาสตร์ ผู้ที่มีชื่อเสียง เช่น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เออร์วิน ชโรดิงเงอร์ จอห์น ดิวอี้

4. ปัญญาด้านการมองเห็น-พื้นที่ (Visual-Spatial Intelligence) ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับการตัดสินใจภาพและพื้นที่ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้จะเป็นคนที่ใช้สายตา และวิเคราะห์วัตถุในมโนภาพได้ดี ผู้ที่มีปัญญาทางพื้นที่มักมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาได้ดี พวกเขามีความจำทางสายตาที่ดีและโน้มเอียงไปในทางศิลป์ และมักมีสัมผัสเรื่องทิศทางได้ดีรวมถึงอาจมีเรื่องการประสานงานระหว่างมือและตาที่ดีด้วย ซึ่งจะเหมือนกับลักษณะที่เห็นในกลุ่มปัญญาด้านการเคลื่อนไหว ซึ่งมีความใกล้เคียงกันอย่างสูงระหว่างปัญญาด้านพื้นที่ และปัญญาด้านคณิตศาสตร์

ซึ่งเท่ากับว่าปัญญาทั้งสองชนิดนี้ไม่ได้เป็นอิสระต่อกัน เนื่องจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เกี่ยวข้องกับการจัดการสัญลักษณ์ จำนวน และปัญญาด้านพื้นที่ก็มีลักษณะเดียวกันด้วย อาชีพที่เหมาะสมคือ ศิลปิน วิศวกร สถาปนิก ตัวอย่างผู้มีชื่อเสียงเช่น ปิกัสโซ แฟรงก์ ลอยด์ ไรท์ และลิโอนาโด ดา วินชี

5. ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Bodily-Kinesthetic Intelligence)

ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายและจิตวิทยา ตามทฤษฎีผู้ที่มีปัญญาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกายจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เช่น การยืน เดิน และเดินไปรอบ ๆ และมักจะเก่งในกิจกรรมทางร่างกาย เช่น กีฬา หรือเต้นรำ มักชื่นชอบการละครหรือการแสดง โดยทั่วไปมักถนัดการสร้างหรือทำบางสิ่ง มักจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยใช้ร่างกายมากกว่าแค่อ่านหรือฟัง ผู้ที่มีความสามารถเช่นนี้มักจะใช้สิ่งที่เรียกว่า ความทรงจำจากกล้ามเนื้อ คือ พวกเขาจะจำสิ่งต่าง ๆ ผ่านร่างกายเช่นการจำถ้อยคำหรือรูป อาชีพที่เหมาะสมคือ นักกีฬา นักเต้น นักแสดง ศัลยแพทย์ แพทย์ทั่วไป พนักงานก่อสร้าง และทหาร แม้ว่าอาชีพพวกนี้จะเลียนแบบได้ด้วยการมองเห็น แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางกายที่แท้จริงซึ่งจำเป็นต่อปัญญาด้านนี้ สามารถแบ่งย่อยได้อีกเป็นการถนัดใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor Skills) และการถนัดใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor Skills) ตัวอย่างผู้มีชื่อเสียงเช่น ไมเคิล แจ็คสัน จูเลีย โรเบิร์ตส์ มิชาเอล บาร์ช นิคอฟ เอลวิส เพรสลีย์ เป็นต้น

6. ปัญญาด้านถ้อยคำ-ภาษา (Linguistic Intelligence)

ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับเรื่องคำ ทั้งพูดและเขียน ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้จะแสดงความสามารถในเรื่องคำและภาษา พวกเขาจะเก่งกาจการอ่าน การเขียนการเล่าเรื่อง และจดจำคำพร้อมกับวัน เดือน ปี ได้ดี มีแนวโน้มเรียนได้ดีที่สุดผ่านการอ่าน การจดบันทึก ฟังการสอน และผ่านการอภิปรายถกเถียง และมักมีทักษะการอธิบาย การสอน การปราศรัยหรือพูดจูงใจ จะเรียนภาษาต่างประเทศได้อย่างสบายเพราะมีความจำเรื่องคำได้ดี สามารถนึกย้อนหลังได้ และมีความสามารถเข้าใจ และจัดการโครงสร้างประโยคได้ อาชีพที่เหมาะสมคือ นักเขียน ทนาย นักปรัชญา นักหนังสือพิมพ์ นักการเมือง กวี และครู ผู้มีชื่อเสียงได้แก่ วิลเลียม เชกสเปียร์ เวอร์จิเนีย วูล์ฟ อับราฮัม ลินคอล์น วอลท์ วิทแมน และบาร์ก โอบามา เป็นต้น

7. ปัญญาด้านเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับการเข้าใจลึกซึ้งเรื่องธรรมชาติ การดูแล และเชื่อมโยงข้อมูลกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของผู้นั้น ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้อาจกล่าวได้ว่ามีความอ่อนไหวต่อธรรมชาติ และสถานที่ที่ตนอยู่ ความสามารถที่จะดูแลบางสิ่ง และเอาใจใส่ ผีเสื้อตัวให้เชื่อง และสัมพันธ์กับสัตว์ได้ดีกว่า ทั้งยังสามารถสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงในอากาศ หรือความแปรปรวนทั่วไปในสิ่งรอบตัวได้ การจดจำและจัดกลุ่มสิ่งของเป็นสิ่ง

หลักของผู้มีปัญหาเข้าใจธรรมชาติ สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่กับความรู้อันมีมาก่อนหน้านี้เพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ที่แท้จริง เรียนได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับการรวบรวม และการวิเคราะห์ หรือสัมพันธ์กับบางสิ่งๆ ที่สอดคล้องอย่างยิ่งในธรรมชาติ ผู้เรียนแนวธรรมชาติจะสนใจเรียนมากขึ้นเมื่ออยู่นอกสถานที่หรือด้วยการเคลื่อนไหว อาชีพที่เหมาะสมคือ นักวิทยาศาสตร์ นักธรรมชาติวิทยา นักอนุรักษ์ เกษตรกร ผู้มีชื่อเสียงเช่น ชาลส์ ดาร์วิน และ อี โอลิสัน

8. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) ขอบเขตของปัญญาด้านนี้เกี่ยวกับจังหวะ ดนตรี และการได้ยิน ผู้ที่มีปัญญาด้านดนตรีและจังหวะสูง จะแสดงความสามารถในการสัมผัสทางเสียง จังหวะ ระดับเสียง และดนตรีได้ดีกว่าพวกเขาจะมีช่วงเสียงที่ดี หรือแม้แต่วงเสียงที่สมบูรณ์ สามารถร้องเพลง เล่นดนตรี และแต่งเพลงได้ เนื่องจากมีองค์ประกอบทางเสียงมาประกอบกับปัญญาด้านนี้ ผู้ที่มีปัญญานี้มักจะเรียนได้ดีที่สุดผ่านการฟัง นอกจากนี้ยังใช้เพลงหรือจังหวะเพื่อเรียนและจดจำข้อมูลเสมอ ๆ และอาจทำงานได้ดีที่สุดด้วยการมีดนตรีเป็นพื้นภูมิ อาชีพที่เหมาะสมคือ นักดนตรี นักร้อง วาทยกร ดีเจ นักสุนทรพจน์ นักแต่งเพลง นักเขียน (เป็นส่วนน้อย) หรือ ผู้แทนจำหน่าย ตัวอย่างผู้มีชื่อเสียง เช่น โมสาร์ท จูเลีย แอนดรูว์ แอนเดรีย บอชเชลลี ลีโอเนิร์ด เบิร์นสไตน์

ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 Gardner ได้พัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีปัญญาด้านนี้ และปัจจุบันได้เพิ่มอัจฉริยภาพด้านปัญญาด้านการคิดใคร่ครวญ (Existential Intelligence) เป็นอัจฉริยภาพด้านที่ 9 ประกอบด้วย (Gardner, 2000, p. 24)

1. ปัญญาด้านภาษาและการสื่อสาร (Linguistics Intelligence) ความสามารถในการเข้าใจความหมายและการใช้ภาษา การพูดและการเขียน การเรียนรู้ภาษา การใช้ภาษาสื่อสารให้ได้ผลตามเป้าหมาย สื่ออารมณ์ความรู้สึกให้คนอื่นเข้าใจได้ดี เช่น กวี นักเขียน นักพูด นักกฎหมาย

2. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) ความสามารถในการแสดงความรู้สึกนึกคิดโดยใช้ร่างกาย มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหวร่างกาย ชอบทำงานฝีมือและสามารถประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและประณีต มีความฉลาดทางด้านร่างกายจะชอบเล่นกีฬา ชอบประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ และเวลาได้ยินเพลงหรือดนตรีที่มีจังหวะถูกใจมักจะชอบเต้นหรือรำตามจังหวะเพลง สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางกายภาพได้ดี สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างยอดเยี่ยม พวกเขาเคลื่อนไหวตลอดเวลาที่เรียนรู้

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์และจินตภาพ (Visual-Spatial Intelligence) ความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ และนำไปสร้างเป็นภาพในสมองได้ สามารถจดจำและเรียนรู้เป็นภาพแทนที่จะ

จดจำเป็นคำพูด เด็กที่มีความฉลาดทางด้านมิติสัมพันธ์และจินตภาพจะชอบวาดรูป ชอบทำศิลปะ ประติมากรรม ชอบปั้น ชอบเล่นเกมตัวต่อ จิ๊กซอว์ และสนุกกับการจดจำเส้นทางต่าง ๆ

4. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence)

ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ และเรื่องของเหตุผล คณิตวิเคราะห์ในเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์

5. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

ความสามารถในการรู้จักและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง ภาคนิยมใจในตนเอง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความรู้สึกของตนเองได้ดี มีความฉลาดทางด้านกรเข้าใจตนเอง จะมีความมั่นใจ ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และยอมรับความผิดพลาดที่เกิดจากการตัดสินใจของตนเองได้

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)

ความสามารถในการมีมนุษยสัมพันธ์ดีเยี่ยม ชอบทำงานร่วมกับคนอื่น และมีความสามารถในการเป็นผู้นำสูง มีมนุษยสัมพันธ์ สนใจความรู้สึกและมักเห็นอกเห็นใจคนอื่น

7. ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

ความสามารถในการเข้าใจระบบธรรมชาติ รู้จักรธรรมชาติของพืชและสัตว์ สนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และระบบนิเวศวิทยา

8. ปัญญาด้านดนตรีและจังหวะ (Musical Intelligence)

ความสามารถในการแสดงออกทางด้านดนตรี เช่น การร้องเพลง การเล่นดนตรี และการสร้างสรรค์ผลงานเพลง มีความฉลาดทางด้านดนตรีจะชอบร้องเพลง ชอบฟังเพลง มีหูดี ไวต่อเสียงสูง-ต่ำ มีใจรักในการเล่นดนตรี สามารถสร้างสรรค์งานด้านดนตรี โดยการคิดทำประกอบเพลง แต่งเนื้อเพลง จังหวะ และทำนองเพลงแปลก ๆ ใหม่ ๆ รวมทั้งการเขียนโน้ตเพลงด้วยตนเองได้ เป็นต้น

9. ปัญญาด้านการคิดใคร่ครวญ หรือ อรรถิภาวะนิยม (Existential intelligence)

ความสามารถในการชอบคิด สงสัยใคร่รู้ ตั้งคำถามกับตัวเองในเรื่องความเป็นไปของชีวิต ชีวิตหลังความตาย เรื่องเหนือจริง มิติลึกลับ เช่น นักคิด อามิ อริสโตเติล ชงจื้อ ไอน์สไตน์ พลาโต ไสเครติส

ต่อมาในปี ค.ศ. 2003 Gardner ได้พัฒนาทฤษฎีพหุปัญญาเพิ่มอีก 1 ด้าน ได้แก่ Spiritual intelligence รวมมีปัญญาทั้งหมด 10 ด้าน ดังนี้ (Gardner, 2003, p. X)

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)

คือ ความสามารถในการใช้ภาษารูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ภาษาพื้นเมือง จนถึงภาษาอื่น ๆ ด้วย สามารถรับรู้ เข้าใจภาษา และสามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็นกวี นักเขียน นักพูด นักหนังสือพิมพ์ ครู หนายความ หรือนักการเมือง

2. ปัญญาด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence)

คือ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักเป็นนักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักเขียนโปรแกรม หรือวิศวกร

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ทางสายตาได้ดี สามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะทาง และตำแหน่ง อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วถ่ายทอดแสดงออกอย่างกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น จะมีทั้งสายวิทย์ และสายศิลป์สายวิทย์ ก็มักเป็น นักประดิษฐ์ วิศวกร ส่วนสายศิลป์ ก็มักเป็น ศิลปินในแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกร วาดรูป ระบายสี เขียนการ์ตูน นักปั้น นักออกแบบ ช่างภาพ

4. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) คือ ความสามารถในการควบคุมและแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก โดยใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักกีฬา หรือไม่ก็ศิลปินในแขนง นักแสดง นักฟ้อน นักเต้น นักบัลเล่ย์ หรือนักแสดงกายกรรม

5. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถในการซึมซับ และเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรี ทั้งการได้ยิน การรับรู้ การจดจำ และการแต่งเพลง สามารถจดจำจังหวะ ทำนอง และโครงสร้างทางดนตรีได้ดี และถ่ายทอดออกมาโดยการฮัมเพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรี และร้องเพลง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน มีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สร้างมิตรภาพได้ง่าย เจรจาต่อรอง ลดความขัดแย้ง สามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคน แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นครูบาอาจารย์ ผู้ให้คำปรึกษา นักการทูต เซลแมน พนักงานขายตรง พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ นักการเมือง หรือนักธุรกิจ

7. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก ตระหนักรู้ในตนเอง สามารถเท่าทันตนเอง ควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และสถานการณ์ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเผชิญหน้า เมื่อไหร่ควรหลีกเลี่ยง เมื่อไหร่ต้องขอความช่วยเหลือ มองภาพตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของตนเอง ในขณะเดียวกันก็รู้ว่าตนมีจุดแข็ง หรือความสามารถในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา และตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง เป็นปัญญาด้านที่

จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคนเช่นกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความสุข สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักคิด นักปรัชญา หรือนักวิจัย

8. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์ ปรากฏการณ์ และการรังสรรค์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกต เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ มีความสามารถในการจัดจำแนกแยกแยะประเภทของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักธรรมชาติวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย หรือนักสำรวจธรรมชาติ

9. ปัญญาด้านการคิดใคร่ครวญ หรือ อัจฉริยะนิยม (Existential intelligence) คือ ความฉลาดในการคิด ตั้งคำถามกับตัวเองในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงเรื่องที่ยังมองไม่เห็น เรื่องเหนือจริงหรือสิ่งลึกลับ

10. ปัญญาทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual intelligence) คือ ความฉลาดในการใช้ความคิดได้ตรงในเชิงจิตนิยม เป็นความฉลาดในระดับสติปัญญาขั้นสูง ซึ่งเป็นการหยั่งรู้ภายในตนระดับลึก เป็นการมองโลกในเชิงปรัชญา เช่น คนเราเกิดมาทำไม เป็นต้น เด็กที่มีความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณจะเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง มีความสงบสุขภายในใจ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

Detterman and Sternberg (1982, อ้างถึงในฉันท ชาติทอง, 2554, หน้า 85-86) สรุปว่าเชาวน์ปัญญา ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. แนวโน้มของการมีและการรักษาไว้ซึ่งจุดยืนที่แน่นอนในการกระทำสิ่งหนึ่ง
2. ความสามารถในการปรับเพื่อให้การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้
3. ความสามารถในการวิจารณ์ตนเองได้

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางปัญญา คือ ความฉลาดทางปัญญาที่มีทักษะด้านความเข้าใจในตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างกับบุคลากรในสถานศึกษาสามารถใช้เหตุผลในตัดสินใจ

1.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient)

ในสังคมปัจจุบันต้องเผชิญกับโลกที่มีสภาวะซับซ้อนมากขึ้นและต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปรับสภาวะทางอารมณ์ ทั้งนี้ผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูงแต่หากขาดความฉลาดทางอารมณ์อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จในดำเนินชีวิต ภายใต้อสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้นควรพัฒนาตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มต้นจากครอบครัว รวมถึงสถาบันการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานสำคัญ

ที่จะส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ต้องพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญาและวุฒิภาวะทางอารมณ์ไปด้วย จึงเป็นการพัฒนาคนที่สมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 3-4)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จักเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น สามารถบริหารจัดการกับอารมณ์ ให้เป็นไปตามทิศทางที่ส่งเสริมความสงบสุข และความสำนึกในชีวิตเพื่อให้มนุษย์ได้พัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นทั้งคนเก่ง ดี และมีความสุขนั่นเอง

1. ความหมาย

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นการใช้ศักยภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 14) ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ คือ การรับรู้ความเข้าใจและปรับอารมณ์ได้เหมาะสม การรู้ข้อมูล ความไว้วางใจ ความคิดสร้างสรรค์และอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์

เสาวนิตย์ ทวีสันทนีกุล (2551, หน้า 28) ได้สรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ของบุคคลที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ประสบความสำเร็จ และมีความสุขซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความดีเป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่นมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมความเก่งเป็นความสามารถที่รู้จักตนเอง มีแรงจูงใจที่สามารถจะตัดสินใจได้ แก้ปัญหาและสามารถแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นและมีความสุขเป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขมีความสุขในตนเองพอใจในชีวิตของตนเองและมีความสุขทางใจ

ฐิติพร เขมกรม (2552, หน้า 29) ได้สรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคลจะตระหนักรู้ เข้าใจ ตอบสนองอารมณ์ของตนเองและอารมณ์ของผู้อื่นได้อย่างถูกต้องนั้น ต้องมาจากความสามารถในการรู้จักเข้าใจและรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถขึ้นนำความคิดและการกระทำของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการใช้ปัญญาในการกำกับอารมณ์ให้การแสดงออกเป็นไปอย่างถูกต้อง

ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและมีความสุข และสามารถนำความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองมาใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีเหมาะสมและมีความสุข

สุวิมล จุลวานิช และนพมณี ฤทธิกุลสิทธิชัย (2556, หน้า 9) ได้สรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองและผู้อื่น สามารถให้กำลังใจ มีแรงจูงใจในตนเอง ควบคุมอารมณ์ตนเองและมองโลกในแง่ดีสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้กับผู้อื่นได้ ตลอดจนช่วยให้การดำเนินชีวิต เป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุขทั้งในชีวิตประจำวัน และการทำงาน

เจนวิทย์ จงใจ (2558, หน้า 24) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึกของตน มีความตระหนักรู้ มีสติรู้เท่าทันอารมณ์แห่งตน สามารถควบคุมพฤติกรรม การแสดงออกของตนอย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ รู้จักการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองไปในทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง รวมทั้งมีความสามารถที่จะเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น สามารถโน้มน้าวผู้อื่น มีทักษะในการบริหารจัดการ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

Goleman (2006, p. 317) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ได้ โดยเขามีความเชื่อว่า เซาว์อารมณ์นั้นแตกต่างจากเซาว์ปัญญา แต่สามารถเกี่ยวเนื่องกัน คนที่เก่งแต่เรียนหนังสือแต่ขาดความฉลาดทางอารมณ์นั้น มักจะมาทำงานให้กับคนที่มีความเซาว์ปัญญาต่ำกว่าตน แต่มีความเป็นเลิศด้านทักษะของความเก่งคน

Mayer and Salovey (1990, อ้างถึงในจิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2556, หน้า 206) ได้ใช้คำว่าปัญญาทางอารมณ์ (Emotion Intelligence: EI) แทนคำว่า เซาว์อารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) กล่าวว่า ปัญญาทางอารมณ์ (Emotion Intelligence: EI) คือ ความสามารถในการใช้ปัญญาเพื่อแยกแยะและจัดการอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น ตลอดจนความสามารถในการใช้สารสนเทศเหล่านี้เพื่อชี้นำความคิดและการกระทำของตน

Cooper & Sawaf (1997, p. 8) ให้ความหมาย ความฉลาดทาง อารมณ์ว่า หมายถึง เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังทางอารมณ์ของ ตนเป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถในการเข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น รู้จักและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์รอบข้างได้ดี ตระหนักรู้ในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ

ของตนเองเป็นอย่างดี สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนตัดสินใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง สามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็นทัศนคติ ทางบวกได้ และสามารถเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้อื่นได้ดี

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient)

การทำงานร่วมกับผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถควบคุมและบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้ สามารถเข้าใจผู้อื่นมีความเห็นอกเห็นใจกับ เพื่อนร่วมงาน ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์นั้น ได้มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาเสนอแนวคิด องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

ประชุม โปธิกุล (2548, หน้า 92-94) กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการของ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำขององค์การ ไว้ดังนี้

1. การตระหนักรู้ตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ ตระหนักรู้สึก อะไร ตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง สามารถสัมผัสอารมณ์ สามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเข้าใจอารมณ์ ของผู้อื่น เรียนรู้ไว้นือเชื่อใจ และความรู้สึกที่แท้จริง ทำให้ความรู้สึกเหล่านี้เป็นความจริง เพื่อเป็น ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจที่ยุ่งยาก

2. การจัดการอารมณ์ การทำความเข้าใจและใช้ความเข้าใจจัดการสถานการณ์ได้ อย่างสร้างสรรค์ ยอมรับอารมณ์ และความรู้สึก คิดถึงวิถีและวิธีการที่จะเกิดผลและเลือกวิธีการ ปฏิบัติ

3. การจูงใจ เป็นความสามารถที่เต็มไปด้วยความหวังและมองโลกในแง่ดี ทั้ง ๆ ที่มี อุปสรรค และการขัดขวางความก้าวหน้าและข้อผิดพลาด เป็นความสามารถระยะยาวในชีวิต

4. การเห็นอกเห็นใจ เอาใจเราไปใส่ใจเขา เอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเห็นอกเห็นใจ สร้างจากการตระหนักในตนเอง การปรับอารมณ์ของตนเองเป็นการง่ายในการอ่านและทำความเข้าใจ อารมณ์ของผู้อื่น

5. ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถที่จะติดต่อกับผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพที่ดี ตอบสนอง อารมณ์ของผู้อื่น ใช้ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลากร บริหารความขัดแย้ง การสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน ที่เกิดจากการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน

กรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 34-35) กรมสุขภาพจิตได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาด ทางอารมณ์เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จัก เห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมประกอบด้วความสามารถดังต่อไปนี้ควบคุมอารมณ์

และความต้องการของตนเองรู้อารมณ์และความต้องการของตนเองได้แสดงออกอย่างเหมาะสมเห็นใจผู้อื่นเข้าใจและยอมรับผู้อื่นแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสมรับผิดชอบรู้จักให้อภัยเห็นประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย

- 1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้
- 1.2 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง
- 1.3 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้
- 1.4 แสดงออกอย่างเหมาะสม
- 1.5 เห็นใจผู้อื่น
- 1.6 ใส่ใจผู้อื่น
- 1.7 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น
- 1.8 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม
- 1.9 รับผิดชอบ
- 1.10 รู้จักให้/รู้จักรับ
- 1.11 รับผิดชอบ/ให้อภัย
- 1.12 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเองรู้จักศักยภาพของตนเองสร้างขวัญและกำลังใจตนเองได้มีความมานะมุ่งไปสู่เป้าหมายตัดสินใจและแก้ปัญหารับรู้และเข้าใจปัญหาที่มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและแสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

- 2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง
 - 2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง
 - 2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้
 - 2.1.3 มีความมานะไปสู่เป้าหมาย
- 2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา
 - 2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา
 - 2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา
 - 2.2.3 มีความยืดหยุ่น
- 2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขประกอบด้วยภูมิใจในตนเองเห็นคุณค่าตนเองเชื่อมั่นในตนเองพึงพอใจในชีวิตมองโลกในแง่ดีมีอารมณ์ขันพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่มีความสงบทางใจมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขรู้จักผ่อนคลายมีความสงบทางจิตใจ ประกอบด้วย

3.1 ภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง

3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 มองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางใจ

สิริพงศ์ สิ้นเส็ง (2549, หน้า 22) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย ความสามารถด้านประสิทธิภาพไว้ 2 ด้าน คือ

1. ประสิทธิภาพส่วนตัว ต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการคือ

1.1 มีความเข้าใจตนเอง

1.2 มีการควบคุมตนเอง

1.3 มีการผลัดตนเอง

2. ประสิทธิภาพทางสังคม ต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ

2.1 มีความเข้าใจผู้อื่น

2.2 มีทักษะทางสังคม

กร ศิริโชควัฒนา (2551, หน้า 23-27) กล่าวว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ มีดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในอารมณ์ของตนเอง หมายถึง การรู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นในทุกขณะของตน นอกจากจะรู้เท่าทันไปกับอารมณ์ต่าง ๆ ได้แล้ว ขณะเดียวกันเรายังสามารถเรียนรู้และรู้จักความเป็นตนเองมากขึ้น รู้จักข้อดีข้อด้อยของตนเอง รู้จักประเมินหรือให้คะแนนตนเอง ซึ่งในส่วนนี้จะป็นรากฐานของความภูมิใจและมั่นใจในตัวเองของคนนั้น

2. มีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ หมายถึง การเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยวิธีการนั้นจะเป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของอารมณ์ที่เกิดขึ้น และมีการปรับภาวะของอารมณ์ให้อยู่ในสมดุลและถูกทิศทาง หากเรามีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดีก็สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ อีกทั้งความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองแล้วยังต้องประกอบไปด้วยคุณธรรม โดยควรมีคุณธรรมควบคู่ไปกับการเป็นคนเก่งมีความสามารถ

3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น หมายถึง การเป็นผู้มีมนุษยธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างมีความสุขและราบรื่นสร้างสรรค์ การที่คนส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้น จะทำให้การทำงานหรือร่วมมือกันในเรื่องหรือในกลุ่มชนเอื้อประโยชน์ต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและจะเกิดความรักความสามัคคีต่อกัน หากบุคคลที่มีแต่ความรู้ความสามารถ แต่ขาดเรื่องมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สังคมที่ดำเนินอยู่ก็กลายเป็นสังคมที่มีความแตกแยกขัดแย้งกันที่สูง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้น จะต้องการสื่อสารที่ถูกต้อง เหมาะสมเข้าใจง่าย และมีความชัดเจน ต้องมีทักษะทางสังคมที่ดีและต้องมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้ด้วย

4. มีความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น เป็นความสามารถที่เราควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง หากต้องการอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสังคมอย่างราบรื่นและสร้างสรรค์ ช่วยลดปัญหาการเกิดความขัดแย้งในสังคมนั้นไปถึงอาชญากรรมเลวร้ายต่าง ๆ ด้วย

5. มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้ หมายถึง มีความสามารถในการรู้จักและทำความเข้าใจกับอารมณ์และความต้องการของตัวเอง ว่าเรามีความต้องการมีความปรารถนาอะไรบ้างและสามารถจัดการกับความต้องการหรือความปรารถนาเหล่านั้นให้เป็นจริงได้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะต้องอาศัยความอดทน รู้จักการรอคอยเวลาและความสำเร็จ คือ รู้จักมองโลกในแง่ดี มีความซื่อสัตย์หรือจงรักภักดี มีความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ มีพลังอันแรงกล้า มีความพยายาม

Wagner and Sternberg (1985 อ้างถึงในวิระวัฒน์ ปิ่นนิคามัย, 2551, หน้า 72) กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้ที่ชาญฉลาดด้าน “Practical Intelligence” ที่จะเอื้อต่อความสำเร็จในวิชาชีพในการบริหารและชีวิต สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. การครองตน (Managing Self) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้บรรลุเป้าหมาย ได้ผลผลิตสูงสุด

2. การครองคน (Managing Others) หมายถึง ทักษะความรู้ในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มอบหมายงานให้ตรงกับทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแต่ละคน ให้รางวัลตามผลงานที่ปฏิบัติ

3. การครองงาน (Managing Career) จะสร้างผลกระทบที่ดีแก่สังคม องค์กรและประเทศชาติได้อย่างไร จะสร้างชื่อเสียงเกียรติยศของตนเองได้อย่างไร จัดการความสำคัญและความจำเป็นของตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการให้ความสำคัญโน้มน้ำหนักผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญหรือเห็นดีงามด้วย

Goleman (2006, p. 29) ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ชั้นตระหนักรู้จักอารมณ์ตน (Know One's Emotion) มีตนให้รู้ตน หรือบางทีเรียกว่า การตระหนักรู้จักตน (Self Awareness) เข้าใจยังรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ภาวะอารมณ์ และความต้องการของตนในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์เข้าทำนอง ผู้ที่รู้จักตัวเองและเอาชนะตนเองได้ เป็นผู้ที่ฉลาดที่สุด

2. ชั้นบริหารจัดการอารมณ์ (Managing Emotion) เป็นความสามารถที่จะควบคุมจัดการกับความรู้สึก หรือภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด โดยเสริมสร้างจากภาวะอารมณ์ที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง

3. ชั้นสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองได้ (Motivating Oneself) การกระตุ้นเตือนให้คิดริเริ่ม อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ผลักดันตนมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จ สามารถอดได้รอได้ ไม่หุนหันใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่สามารถทำได้ดังนี้ ถือเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงาน มุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีพลังของความตั้งใจมั่น มองอะไรที่ไม่ยึดติดกับเงิน ผลประโยชน์หรือตำแหน่ง

4. ชั้นสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing Emotions in Others) ความสามารถเอาใจใส่เรา เป็นพื้นฐานของความเป็น “เก่งคน” รู้เท่าทันในความรู้สึก ความต้องการ ข้อวิตกกังวลของผู้อื่นได้อย่างชาญฉลาด มีไหวพริบ ทั้งยังมีความสำคัญต่อบางอาชีพ

5. ความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Hand Relationship) เป็นผลรวมของข้อ 1-4 ทำอย่างไรที่จะมีความสามารถในการสร้างและรักษาเครือข่ายสัมพันธ์ส่วนตัวและที่เกี่ยวกับงานไว้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากกับความเป็นผู้มีชื่อเสียง ความเป็นผู้นำและความเก่งคน Gardner ถือเป็นลักษณะของ “Interpersonal Intelligence” ที่จะประกอบจากการจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายการเจรจาแสวงหาทางออก การสร้างสายสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวและเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมได้ดี

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ รับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ ขจัดปัญหาความขัดแย้งได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีไหวพริบแก้ปัญหาในสถานการณ์อันคับขัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีทักษะด้านการเจรจากับเพื่อร่วมงานรวมถึงบุคคลอื่นให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

1.2.3 ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (MQ: Moral Quotient)

ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคม และต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จริยธรรมนั้นนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและวิชาชีพนั้น ๆ ดังนั้น ความฉลาดทางจริยธรรม หรือ MQ (Moral Quotient) เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ผลิตครู หรือ แม่พิมพ์ของชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนิสิต/นักศึกษาของตน เพราะการปลูกฝังหรือให้ความรู้ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย

1. ความหมาย

ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม หรือความฉลาดในการเข้าใจและควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมี เพราะการมีความฉลาดทางจริยธรรมจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในด้านดี เช่น มีความเห็นอกเห็นใจ ไม่เห็นแก่ตัว คิดดี ทำดี พุทธิ มีความเมตตาปราณี และรู้จักให้อภัย ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมการเป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากพฤติกรรม บุคลิกภาพ อุปนิสัย เจตจำนง ทั้งจิตใจ คำพูด และการกระทำที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง โดยมนุษย์สามารถแยกแยะความถูกต้องได้ ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความฉลาดทางด้านศีลธรรมหรือทางด้านจริยธรรม ไว้ดังนี้

พัชรินทร์ จิตต์มั่น (2551, หน้า 4) สรุปว่า ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึงระดับความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้ และปฏิบัติตนในด้านจริยธรรมและศีลธรรมตามกรอบประเพณีอันดีของศาสนา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งสามารถปฏิบัติต่อผู้อื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงามเหล่านั้นด้วยจิตใจที่เปี่ยมด้วยความรัก ความเมตตา มีความประพฤติที่ชอบธรรมมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตสงบ วางเฉย ไม่ยินดีไม่ส่งเสริม ต่อสิ่งที่จะทำลายคุณธรรมที่ติงาม รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาจิตใจด้วยการปฏิบัติทางจิตให้เหมาะสม สงบ เป็นสมาธิสำหรับตนเองและชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมปฏิบัติด้วย

เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2550, หน้า 93) สรุปว่า ความฉลาดในด้านศีลธรรม หรือ (Moral Quotient) ความสามารถของบุคคลที่มีเหตุผล มีระเบียบวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เอาตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการรับ ไม่ก้าวร้าว เห็นคุณค่าของการกระทำความดี มีคุณธรรมอันประกอบด้วยความกตัญญูกตเวทิตา ความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ความซื่อสัตย์

และยอมรับความจริง มีความยุติธรรม เป็นต้น ดังนั้นความเฉลียวฉลาดในการทำความดีหรือความเฉลียวฉลาดด้านศีลธรรมจึงกระทำได้อย่างตลอดชีวิตตลอดเวลาอย่างเหมาะสมและทุกโอกาส

เพ็ญศรี ใจกล้า (2554, หน้า 12) สรุปได้ว่า ความฉลาดทางด้านจริยธรรม หมายถึง ระดับการรับรู้และความเข้าใจ รู้จักรับมือกับข้อขัดแย้งและสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันและเลือกประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ตั้งงามในทุกสถานการณ์รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เคารพให้เกียรติและมีความยุติธรรมให้สอดคล้องกับความดีงาม ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องมีมาตั้งแต่เด็ก

จินตนา ไพบูลย์ธนานนท์ และคณะ (2559, หน้า 105-115) สรุปว่า ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้แนวทางการประพฤติปฏิบัติกิจอันเป็นกิจที่เป็นประโยชน์และมีความถูกต้องดีงาม

Borba (2001, อ้างถึงในวีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2551, หน้า 357) ให้ความหมาย ความฉลาดทางด้านศีลธรรมคือความสามารถของบุคคลที่จะแยกแยะได้ว่า อะไรที่ถูกต้องและอะไรที่ผิด การมีจุดยืนเชิงจริยธรรม คุณธรรม และการประพฤติปฏิบัติในทางที่ควรสามารถแสดงความเป็นพลเมืองที่ดีขององค์กรและสังคม

จากแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ว่า ความฉลาดทางด้านศีลธรรม หมายถึง ความสามารถทางศีลธรรม จริยธรรม มีความคิดที่ดี รู้จักรับมือกับข้อขัดแย้ง ประพฤติตนเป็นคนดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ดีงาม มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม มีความเชื่อมั่นและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ ประพฤติตนถูกต้องเหมาะสมสามารถเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นได้ และแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางด้านศีลธรรม (Moral Quotient)

ในสังคมปัจจุบัน ผู้ที่มีความสามารถและมีความฉลาดเพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ความดีงามในจิตใจยังเป็นสิ่งที่สำคัญ และความฉลาดทางด้านศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข หากสังคมใดขาดซึ่งศีลธรรม คงก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมไม่น้อย ผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ประกอบของความฉลาดทางด้านศีลธรรมจากนักวิชาทั้งชาวไทยและต่างประเทศไว้ดังนี้

วิสุทธิ วนาอิทรายุธ (2548, หน้า 3-5) ได้สรุปว่า ความฉลาดทางด้านศีลธรรม มี 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน
2. ความเชื่ออำนาจในตน
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. สุขภาพจิต
5. ทศนคติและค่านิยมที่เกี่ยวกับคุณธรรม
6. เหตุผลเชิงจริยธรรมวัดความฉลาดทางจริยธรรม

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2556, หน้า 176) ได้สรุปว่า พฤติกรรมจริยธรรมของมนุษย์ มีดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรม คือ การที่มนุษย์พัฒนาพฤติกรรมและความรู้สึกให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดว่าดีงามและถูกต้อง มากกว่าการเปลี่ยนแปลงของการคิดทางปัญญา

2. ตัวเสริมแรงหรือแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม มีพื้นฐานมาจากความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ที่จะได้รับการยอมรับหรือรางวัลจากสังคม

3. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรม

4. ปทัสถาน ของจริยธรรมเป็นมาตรฐานของจริยธรรมได้มาโดยการเรียนรู้จากวัฒนธรรมของสังคม

5. สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรม เช่น ตัวเสริมแรงทางบวกและทางลบ ตัวแบบพฤติกรรมที่มีอิทธิพล

Borba (2001, อ้างถึงในวิระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2551, หน้า 357-359) ได้กล่าวว่า คุณงามความดี มี 7 ประการ ดังนี้

1. ความเอื้ออาทร (Empathy) เข้าใจในความรู้สึกนึกคิดความต้องการของผู้อื่น สามารถให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

2. มโนสำนึก (Conscience) เสียงภายในตนที่ช่วยจำแนกความถูกต้อง ความชอบธรรม และความเหมาะสม ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางที่ไม่ถูกต้อง อดทนต่อความยั่งยืน ซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณธรรม

3. การควบคุมตนเอง (Self-Control) ควบคุมความรู้สึกและความต้องการภายในตน และอดทนต่อแรงกดดันภายนอกตน ไม่ด่วนสรุปตัดสินใจ สามารถใช้วิจารณญาณของตนเองได้

4. การเคารพเกรงใจผู้อื่น (Respect) ปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนกับตนเองอยากได้รับการดูแล ซึ่งเป็นรากฐานของการลดความรุนแรง ความเกลียดชังและความอยุติธรรมทั้งปวง สามารถที่จะเคารพ เกรงใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความเมตตา (Kindness) มีการแสดงความห่วงใยเกี่ยวกับสวัสดิภาพของผู้อื่น ประารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ หยิบยื่นความรัก ความปรารถนาดีและความเป็นมิตรให้ผู้อื่น

6. ความอดทน (Tolerance) เป็นการเคารพสิทธิ์ศักดิ์ศรีความเป็นคนและตำแหน่งหน้าที่ของผู้อื่น

7. ความยุติธรรม (Fairness) การคำนึงกฎกติกา มีการให้และรับฟังทุกแง่มุมก่อนตัดสินใจ การมีจิตใจเปิดกว้าง ปฏิบัติอย่างยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ

Lennick and Kiel (2011, p. 78) กล่าวว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ ดังนี้

1. ความสุจริตเที่ยงตรง (Integrity) พิจารณาจาก การปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการ ค่านิยม และความเชื่อ มีการบอกเล่าข้อเท็จจริงต่อผู้กับสิ่งที่มองว่าถูกต้อง และรักษาสัญญา

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) พิจารณาจาก ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง มีการยอมรับข้อผิดพลาดและความล้มเหลวของตนเองอยู่เสมอ ให้ความช่วยเหลือและให้บริการแก่ผู้อื่นด้วยความจริงใจ

3. ความเมตตาสงสารพิจารณาจาก ความเอื้ออาทรที่มีต่อผู้อื่น

4. การให้อภัยพิจารณาจากการปล่อยวางกับความผิดพลาดของตนเอง การปล่อยวางกับความผิดพลาดของผู้อื่น ไม่นำมาคิดมาก ไม่โกรธผู้อื่น

จากแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางด้านศีลธรรมคือ ผู้นำที่มีจิตสำนึกที่ดีและมีมโนธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความยุติธรรม สุจริตเที่ยงตรง สามารถควบคุมตนเองได้และมีความเคารพเกรงใจต่อสมาชิกในองค์กร รู้จักการให้อภัยเมื่อเกิดความผิดพลาดจากสมาชิก โดยใช้หลักศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องนำพาความสำเร็จสู่องค์กร

1.2.4 ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient)

สภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาด้านวัตถุและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการเจริญก้าวหน้าทางวัตถุกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชากร เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ที่มาพร้อมกับสิ่งยั่วยุ ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักศึกษาทำสิ่งที่ผิดพลาดได้ง่ายก่อให้เกิดปัญหาตามมาในการปรับตัวทางสังคม การย่อหย่อนระเบียบวินัย

การทะเลาะวิวาทก่อให้เกิดปัญหาการขาดศีลธรรม การดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นิสิต/นักศึกษาจะต้องปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ มีจิตใจที่แข็งแกร่ง มีการจัดการกับปัญหาอย่างมีเหตุผล ไม่กล่าวโทษสิ่งแวดล้อมภายนอก สิ้นหวังและรู้สึกท้อแท้ เกิดความเครียด จัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา เป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในด้านการเรียน การใช้ชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมกลุ่ม เพื่อน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องเข้าร่วม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น หากนักศึกษาปรับตัวได้ ก็จะสามารถที่จะเผชิญและฝ่าฟันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และส่งผลให้นักศึกษาสามารถดำเนินชีวิตทั้งการเรียน และการทำงานในอนาคตได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น การพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางศีลธรรมเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะให้นักศึกษามีความเข้มแข็งและอยู่รอดได้ ในสังคมปัจจุบันการเผชิญและฟันฝ่าต่ออุปสรรคเป็นแบบทดสอบที่สำคัญที่จะแสดงศักยภาพของนักศึกษา เพื่อสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะมีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถต่อสู้หรือเอาชนะได้ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิตให้สมกับเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ

1. ความหมาย

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคหรือเขาวัวในการแก้ปัญหาหรือเขาวัวแห่งความอดทน มาจากคำว่า Adversity Quotient ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองปัญหาอุปสรรคด้วยเจตคติในทางบวก มีสติ ซึ่งความสามารถดังกล่าวเป็นพื้นฐานความฉลาดของมนุษย์ที่ต้องมีในตัวบุคคล ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษา ให้ความหมาย ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ไว้ดังนี้

กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี (2548, หน้า 102) สรุปได้ว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค การยืดหยุ่น การปรับตัวในการเผชิญปัญหาได้ดี หาแนวทางแก้ไขปัญหา เอาชนะปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อ มองว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีทางแก้

ธิดา ฐิติพานิชยางกูร (2550, หน้า 17) ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตรวมทั้งสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้

สุภะ อภิญญาภิบาล (2550, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่มีปัญหาหรืออุปสรรคโดยสามารถควบคุมสถานการณ์ พยายามแก้ไขอุปสรรค รับรู้ระดับของอุปสรรค มีความอดทน และมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ

ชัตติยา นैयाทอง (2551, หน้า 17) ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบากและสภาวะบีบคั้น โดยที่บุคคลนั้นสามารถควบคุมสถานการณ์ สามารถวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคยอมรับผลการกระทำของตนเอง รับรู้ผลกระทบของอุปสรรคว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะส่งผลไปสู่ด้านอื่นของชีวิตมากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังมีความอดทนต่ออุปสรรคและมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ (2551, หน้า 6) ให้ความหมายความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ความทุกข์ยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปัญหาที่เผชิญและคิดว่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ

ศศิวิมล อุปนันไชย (2551, หน้า 30) สรุปไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญ และเอาชนะต่อปัญหา ความทุกข์ยาก หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถก้าวผ่านความยากลำบากด้วยความมุ่งมั่นอดทน ไม่ยอมแพ้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

เนาวรัตน์ อิ่มใจ (2552, หน้า 11) สรุปไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากด้วยสติ โดยพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบและความพยายามในการจัดการแก้ไขปัญหอย่างถูกวิธี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 6-7) สรุปได้ว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหา คือ ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคด้วยเจตคติทางบวก มีสติ มีความรับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขด้วยความมุ่งมั่น อดทน จนสามารถฟันฝ่าและเอาชนะปัญหาได้ กล่าวคือ เป็นความสามารถในการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นความสำเร็จนั่นเอง

ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ (2553, หน้า 11) สรุปไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นความอดทนพากเพียรพยายามฝึกฝนการต่อสู้กับปัญหา อุปสรรค และความยากลำบากในชีวิตโดยไม่ย่อท้อและล้มเลิกความพยายาม มีกำลังใจ และมีความหวังเสมอ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

Stollberg (1956 อ้างถึงใน สราวุธ ตรีโรจน์พร และคณะ, 2559, หน้า 67-76) สรุปว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล วุฒิภาวะทางสมอง สภาพการณ์ที่ต่างกัน และกิจกรรมหรือความสนใจของแต่ละคนที่มีต่อปัญหานั้น ซึ่งจากคำกล่าวแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลอาจมีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้

Stoltz (1997, p. 6-7) สรุปได้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก หรือความลำบาก คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถต่อสู้เอาชนะความล้มเหลวได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำ เวลาเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะยอมแพ้ บางคนอาจทิ้งงานไปกลางคันหรือบางคนอาจถึงกับท้อแท้ต่อชีวิต ซึ่งความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นรูปแบบของปฏิกริยาการตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนคนนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นกลไกของสมองเกิดจากใยประสาทต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ผักผ่นขึ้นรูปแบบที่เกิดขึ้น เป็นการจัดการกับปัญหา การตอบสนองนี้บางครั้งก็เป็นอัตโนมัติ เป็นการตอบสนองที่มาจากส่วนลึกมากของสมอง

จากแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถแก้ไขสถานการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มีความอดทนและควบคุมสถานการณ์ได้ดี สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคได้ดี มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก มีสติตลอดเวลาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขได้ดี มองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี มองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้ มีความเพียรพยายามนำตนไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้ สามารถทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี และมีความมุ่งมั่นตั้งใจว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้เสมอ

2. องค์ประกอบของความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient)

ความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเผชิญกับอุปสรรคอยู่เสมอ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัดอายุ ไม่ว่าจะเริ่มต้นที่อายุเท่าไรก็สามารถจะฝึกฝนได้โดยองค์ประกอบของความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาเสนอแนวคิดไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 10-11) ได้ศึกษาองค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคพบว่าประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การมอบอำนาจแก่พนักงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. พลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality, and joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional health)
11. สุขภาพกาย (Physical health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ถอย (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time)
15. เจตคติ (Attitude)
16. การมีอายุยืน (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change)

พิชชуда น่วมองบุญ (2559, หน้า 135-136) ได้ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยความฉลาด ในการแก้ไขอุปสรรคพบว่าประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบย่อยคือ 1) วัฒนธรรมที่ดี 2) ชุมชนที่ดี 3) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ 5) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม 6) ครอบครัวที่ดี 7) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม 8) ความเชื่อในการควบคุม และ 9) บรรยากาศในที่ทำงาน
2. ความสำเร็จทางวิชาการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อยคือ 1) ความสำเร็จทางวิชาการ 2) ความสำเร็จในงาน 3) ความสามารถทางวิชาการ 4) ประสบการณ์วิชาการ และ 5) แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ

3. การรับรู้ความสามารถของตน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยคือ 1) วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน 2) รับรู้ความสามารถในตนเอง 3) เป็นผู้ที่มีเป้าหมาย และ 4) ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพที่ดี

4. การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) โอกาสส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค 2) ผลกระทบส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค 3) ความสามารถในการจดจำ และ 4) ผลกระทบทางจิตใจ

5. การเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยคือ 1) ความศรัทธา 2) ยินยอมในคุณค่า 3) สังคมดี และ 4) ประสบการณ์

6. การมองโลกในแง่ดี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยคือ 1) ความสุขในการทำงาน 2) ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลง และ 3) มองโลกในแง่ดี

7. นวัตกรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยคือ 1) นวัตกรรม 2) การมีพลัง กำลัง และ 3) การทำงานเป็นทีม

8. การกำกับตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความเครียดในการทำงาน 2) อารมณ์โกรธ และ 3) การลงโทษ

Guilford (1968 อ้างถึงในกึ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2550, หน้า 3-4) ได้สรุปว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง การคิดที่แปลกใหม่ไปจากธรรมดา อาจเป็นความคิดใหม่ หรือดัดแปลงจากความคิดเดิมของตนเองหรือผู้อื่นแล้วประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึงการคิดได้อย่างว่องไว รวดเร็ว คิดได้เป็นปริมาณมาก

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึงความสามารถที่จะหาคำตอบได้หลายทิศทาง เป็นคุณภาพของความคิด

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง การคิดในรายละเอียด เพื่อขยายหรือตกแต่งความคิดหลักให้สมบูรณ์ขึ้น โดยอาศัยความช่างสังเกต

Stoltz (1997 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 17-18) กล่าวถึง การแบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคออกเป็น 4 มิติ และรวมเรียกโดยย่อว่า CO2RE ซึ่งมีการประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ดังนี้

มิติที่ 1 การควบคุม (C = Control) หมายถึง ระดับการเรียนรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถข้ามผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคไปได้

ผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ คนที่สามารถเข้าใจปัญหา ความยากลำบาก มีความคิดในเชิงรุกต่อปัญหา (Proactive Approach) และพยายามหาทางออกในการแก้ปัญหาเพื่อทำ

ให้ตนเองผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากได้ในระดับสูง เชื่อว่าไม่มีอะไรที่เราไม่สามารถควบคุมได้เว้นแต่เราไม่พยายามควบคุมมัน

มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ (O₂ = Origin and Ownership) หมายถึงระดับความสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรคว่ามีสาเหตุมาจากอะไร โดยการพิจารณาจากพฤติกรรมของตนเองมากกว่าความสามารถของตนเองที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดแล้วเรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไข โดยไม่มีการตำหนิโทษตัวเอง เพราะการตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่ความเศร้าโศกเสียใจ ถ้าหากพบว่าเป็นความผิดพลาดของตนเองจะเข้าไปมีบทบาทในการรับผิดชอบหาทางแก้ปัญหาให้ได้ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

ผู้ที่มีมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวโน้มค้นหาคำ สาเหตุของอุปสรรคเกิดขึ้นมาจากสาเหตุภายนอก แต่หากพบว่าเป็นความผิดของตนเองก็จะพิจารณาที่พฤติกรรมภายนอกมากกว่าปัจจัยภายในตัวเอง แล้วปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตัวเองพร่ำเพรื่อเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ คนที่มีมิตินี้สูงจะยินดีรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนกระทำ ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

มิติที่ 3 การกระจายตัวของปัญหา (R = Reach) หมายถึง การวัดผลการกระจายของความยุ่งยากของปัญหาที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ผู้ที่มีมิติด้านการกระจายตัวของปัญหาสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบและสามารถจำกัดความเสียหายให้อยู่ภายในขอบเขตเป็นผู้ที่พร้อมรับมือกับอุปสรรคความยากลำบากทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่จมอยู่กับความทุกข์ที่มากกับความยากลำบาก แต่คิดว่าอุปสรรคเป็นเหมือนเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาในชีวิตและจะผ่านพ้นไป มีความเชื่อว่า ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ ไม่คิดทางลบหรือคิดวิบัติ

มิติที่ 4 ความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของอุปสรรคได้มากหรือน้อย และความสามารถในการจัดการกับความยืดเยื้อของอุปสรรค รวมถึงหาวิธีที่จะขจัดให้หมดไป

ผู้ที่มีมิติด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าคุณอุปสรรคจะดำรงอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้นและสามารถแก้ไขด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวัง มีกำลังใจ มีความพยายามที่จะหาทางเอาชนะอุปสรรคความยากลำบากในชีวิตให้หมดไปโดยเร็ว ในขณะที่ผู้มีมิติด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต คิดว่าคุณอุปสรรคที่เกิดขึ้น ไม่สามารถขจัดออกไปได้และจะไม่พยายามหาทางแก้ไข ยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่นั้นยังคงเป็นอุปสรรคของตนต่อไป

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคประกอบด้วย ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ว่ามีจุดเริ่มต้นและมีจุดสิ้นสุดเมื่อใด รู้จักพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล วิเคราะห์แยกแยะได้ว่าปัญหาเกิดจากอะไร รู้สาเหตุของปัญหา และ

ตัดสินใจได้ว่าตนต้องปฏิบัติอย่างไรเมื่อประสบกับปัญหา รับมือหรือทนทานกับความยืดหยุ่นของปัญหา มีความมานะอดทนในการแก้ปัญหา ตัดสินใจในการควบคุมปัญหาหรือสถานการณ์เพื่อให้เกิดผลดีที่สุด

1.2.5 ความฉลาดทางสังคม (SQ: Social Quotient)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาจำเป็นต้องทุ่มเทกำลังกายกำลังใจเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน เพื่อออกไปประกอบอาชีพตามสาขาวิชาของตนจนประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ซึ่งนักศึกษาต้องเผชิญในสภาวะการณ์ที่มีความผันผวนทางสังคมในปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม นักศึกษาที่มีความสามารถปรับตัวก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และนอกจากจะมีคุณสมบัติด้านวิชาชีพแล้ว นักศึกษายังต้องมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมร่วมด้วย ได้แก่ ทักษะการสื่อความเข้าใจ ทักษะในการเป็นสมาชิก ทักษะการแก้ปัญหา ความสามารถในการจัดการ รู้จักวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเองและผู้อื่น โดยความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนร่วมงาน แสดงออกถึงความเป็นคนรับผิดชอบและบริหารเวลาได้ดี พร้อมทั้งจะปฏิบัติตนในกรอบระเบียบของหน่วยงาน มีความสามารถในการควบคุมและแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ ดังนั้น กล่าวได้ว่าทักษะทางสังคมของนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถบ่งชี้อนาคตของประเทศได้ประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องตระหนักถึงบทบาทในการพัฒนานักศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2557) ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมจึงได้ระบุให้สถานศึกษาสอดแทรกการพัฒนาทักษะทางสังคมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเน้นการทำงานกลุ่ม การสร้างทักษะการปฏิสัมพันธ์กันทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน ทั้งนี้ กระบวนการที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เยาวชนนั้น มีหลายกระบวนการทั้งกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศซึ่งกระบวนการที่สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากการใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน เป็นการสร้างความรู้ให้กับตัวของเยาวชนเอง และ สร้างโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในเชิงบวกได้มีโอกาสรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งยังได้พัฒนาทักษะทางสังคมด้วย

1. ความหมาย

ความฉลาดของมนุษย์ไม่ใช่เพียงความฉลาดทางสติปัญญาหรืออารมณ์เท่านั้นมนุษย์ยังต้องมีความฉลาดทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์ในสมัยนี้มาก เพราะเราต้องดำเนินชีวิตร่วมกับ

ผู้อื่นในสังคม มนุษย์ไม่สามารถใช้ชีวิตเพียงลำพังได้ ความฉลาดทางสังคม จึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ ในสังคมปัจจุบัน โดยมีนักวิชาการและนักจิตวิทยา ให้ความหมายความฉลาดทางสังคมไว้ดังนี้

ธัญญา ผลอนันต์ และจุไรพร วิสุทติกุลพาณิชย์ (2551, หน้า 61) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการใช้ความฉลาดด้านอื่นทุกด้านสร้างความสัมพันธ์ กับเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ

คณิตพันธุ์ ทองสีบสาย (2552) ได้สรุปไว้ว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม มีการรับรู้เข้าใจและตระหนักรู้ถึง ความต้องการของสังคม นำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลอื่นในสังคม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมทำให้สามารถ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

เพชรยุพา บุณีสิริจรัฐ (2558, หน้า 38) สรุปได้ว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีการรับรู้เข้าใจ และตระหนักถึงความต้องการ ของสังคม การมองโลกในแง่ดี (Positive Thinking) การให้ความช่วยเหลือผู้คนในสังคม การมีส่วนร่วม ในความรับผิดชอบต่อสังคม อันนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคม เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในสังคม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคม ทำให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

Albrecht (2006, pp. 2-8) ชี้ว่าความฉลาดทางสังคม คือ ความสามารถในการเข้ากับ คนอื่นได้ดี และทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือ แม้คำจำกัดความของความฉลาดทางสังคมอาจจะฟัง ดูง่าย ๆ แต่การจะได้มาซึ่งความสามารถนี้ ต้องอาศัยการเป็นคนที่มีความรู้สึกไวต่อความต้องการ และประโยชน์ของผู้อื่น และต้องมีทัศนคติในเชิงเมตตากรุณา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมทั้งจะต้อง มี ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด และเป็นความฉลาดที่มนุษย์ได้ พัฒนาขึ้น เพื่อใช้มันในการแสวงหาความสำเร็จในงาน ชีวิตส่วนตัวและอื่น ๆ

Buzan (2003, p. 45) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการ เข้าสังคม โดยเริ่มจากต้องเข้าได้กับบุคคลชนิดตัวต่อตัว ต่อมากับกลุ่มคนเล็ก ๆ ไปสู่กลุ่มคนจำนวนมาก

Goleman (2006, pp. 84-97) ได้นิยามความฉลาดทางสังคมว่าเป็นสมรรถวิสัยใน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นมาและอยู่ในวงจรประสาทในระบบต่อมไร้ท่อของพวกเรา ซึ่ง จะบันดาลใจให้คนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอยู่นั้นทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับผู้อื่นได้ดี สามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี สามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ ต้องการได้อย่างแท้จริง สามารถพัฒนาพรสวรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนได้ ตระหนักรู้ถึง

คุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเองอย่างดี พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาด้วยความเต็มใจ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้เกิดความรักอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ และมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลอื่นได้ดี

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม (Social Quotient)

ความฉลาดทางสังคมยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ โดยแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมนุษย์ไม่ได้ใช้แค่เพียงความฉลาดทางปัญญาหรือความฉลาดทางอารมณ์เท่านั้น ยังต้องมีความฉลาดทางสังคม ต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้อธิบาย องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ไว้ดังนี้

กาญจนกมล สุวิทยารัตน์ (2557, หน้า 8) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรับรู้ผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. องค์ประกอบด้าน การรู้คิดทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้คิดในพฤติกรรม การมีข้อสนเทศ ทางสังคม การตัดสินใจทางสังคม
3. องค์ประกอบด้านการมีทักษะทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

กวีศรี โพธิพิทักษ์, นันทิยา น้อยจันทร์ และพนสรร์ โพธิพิทักษ์ (2560, หน้า 113-129) ศึกษารูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความฉลาดทางสังคมของผู้บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ทักษะทางสังคมของผู้นำ
2. การสื่อสารและการจูงใจ
3. การตระหนักรู้ต่อสังคม
4. การสื่อสารสัมพันธ์ทางสังคม
5. การสนทนาทางสังคม
6. บุคลิกภาพทางสังคม

Bar-on (2005 อ้างถึงในปวีริศา ภวเจริญผล, 2559, หน้า 15-17) ที่กล่าวถึงความฉลาดทางสังคมว่ามีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Component) ได้แก่

1.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy-EM) เป็นความสามารถในการตระหนักเข้าใจ และชื่นชมกับความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น โดยรู้ว่าผู้อื่นกำลังรู้สึก อะไร อย่างไร และเหตุใดจึงรู้สึกเช่นนั้น การเป็นคนเอาใจเขามาใส่ใจเราหมายความรวมถึงความสามารถในการอ่านอารมณ์ผู้อื่นได้ ห่วงใยผู้อื่น แสดงความสนใจและเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship-IR) เป็นความสามารถที่จะสร้างและรักษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วยความใกล้ชิด การให้และการรับรู้อารมณ์ความรู้สึก ความพึงพอใจซึ่งกันและกันนั้นรวมถึงการแลกเปลี่ยนทางสังคม ที่มีความหมายเป็นสิ่งตอบแทนและทำให้มีความสุขได้ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบ่งบอกได้ โดยความสามารถในการให้และการรับความอบอุ่นและอารมณ์ ความรู้สึก และความสามารถที่จะถ่ายทอดความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น องค์ประกอบนี้ไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเท่านั้นแต่เชื่อมโยงกับความสามารถที่จะรู้สึกไร้กังวลและมีความสุขใจในความสัมพันธ์ อีกทั้งยังสามารถควบคุมคาดหวังทางบวกที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกันในสังคมด้วย ทักษะทางอารมณ์ โดยทั่วไปจะต้องการความไวต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ความต้องการที่สร้าง ความสัมพันธ์ และความรู้สึกพึงพอใจในความสัมพันธ์

1.3 การรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility-SR) เป็นความสามารถที่จะแสดงตนในการให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุน และสร้างสรรค์สมาชิกของกลุ่มสังคมของบุคคลนั้น เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อ แม้ว่าบุคคลนั้นอาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยส่วนตัวก็ตาม ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีจิตสำนึกต่อสังคมและเป็นห่วงเป็นใยผู้อื่นซึ่งเห็นได้จากความสามารถที่จะรับผิดชอบจัดการปรับปรุงชุมชน องค์ประกอบนี้จะเกี่ยวข้องกับการทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น ซึ่งการกระทำใด ๆ นั้นจะขึ้นอยู่กับจิตสำนึก และการสนับสนุนกฎเกณฑ์ทางสังคม บุคคลเหล่านี้จะมีความไวต่อความรู้สึกระหว่างบุคคล และเป็นผู้ที่สามารถยอมรับผู้อื่น สามารถใช้พรสวรรค์ในการเก็บเกี่ยวสิ่งดี ๆ ได้ บุคคลที่ขาดความสามารถในด้านนี้จะเป็นพวกที่มีทัศนคติต่อต้านสังคม ปฏิบัติตนในทางไม่ดีและเอาเปรียบผู้อื่น

2. องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว (Adaptability Component) ได้แก่

2.1 ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการอธิบายและบ่งชี้ ถึงสาเหตุของปัญหา อันนำมาซึ่งแนวทางการแก้ไข และทำให้การแก้ปัญหานั้นประสบผลสำเร็จ

อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาโดยทั่วไปแล้วเป็นงานที่มีความหลากหลายและรวมเอาความสามารถที่จะต้องผ่านกระบวนการ ดังนี้

2.1.1 การตระหนักถึงปัญหา คือ รู้สึกมีความมั่นใจและแรงจูงใจที่จะจัดการกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 อธิบายและกำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจนเท่าที่จะทำได้ ด้วยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 สร้างแนวทางการแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การระดมสมอง

2.1.4 ทำการตัดสินใจเพื่อที่จะนำการแก้ปัญหาไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การชั่งน้ำหนักข้อสนับสนุนและต่อต้านของแต่ละแนวทางแก้ปัญหาและเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดมาใช้ การแก้ปัญหาก็จะเกี่ยวข้องกับสติสัมปชัญญะ การฝึกฝน วิธีดำเนินการ และความเป็นระบบในความพยายามที่จะเข้าสู่ตัวปัญหา ซึ่งทักษะนี้จะเชื่อมโยงกับความต้องการของบุคคลที่จะเผชิญปัญหาให้ดีที่สุดมากกว่าการหลีกเลี่ยงปัญหา

2.2 การทดสอบความจริง (Reality Test) เป็นความสามารถในการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เคยประสบมากับสิ่งที่ปรากฏอยู่จริง ซึ่งความสามารถนี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาหลักฐานเพื่อยืนยัน ตัดสินและสนับสนุนความรู้สึก การรับรู้ และความคิดต่าง ๆ ซึ่งการทดสอบนั้นจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด โดยมีเจตนาที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ อยู่ในมุมมองที่ถูกต้องตามความจริง โดยปราศจากจินตนาการหรือการฝันกลางวัน ซึ่งสิ่งสำคัญในองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ระดับของการรับรู้หลักฐานที่มีความชัดเจนต่อการประเมินและจัดการกับสถานการณ์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเอาใจจดจ่อและการคิดพิจารณาเมื่อมีการทดสอบเกิดขึ้น การทดสอบตามสภาพที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดนั้นจะแสดงถึงความชัดเจนในการรับรู้ และกระบวนการคิด

2.3 การรู้จักยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นความสามารถในการปรับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคล เพื่อเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ องค์ประกอบนี้จะเกี่ยวข้องกับความสามารถโดยรวมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งที่ไม่คุ้นเคย คาดเดาไม่ได้ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้ที่รู้จักยืดหยุ่นจะสามารถเปลี่ยนแปลงจิตใจของตนเองเมื่อหลักฐานที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าพวกเขาทำผิดพลาด โดยทั่วไปบุคคลเหล่านี้จะมีลักษณะเปิดเผยและใจกว้าง

3. องค์ประกอบด้านการจัดการกับความเครียด (Stress Management)

3.1 การอดทนกับความเครียด (Stress Tolerance-ST) เป็นความสามารถในการทนต่อเหตุการณ์ร้าย ๆ และสถานการณ์ที่ตึงเครียดได้ แม้ในสถานการณ์ที่ยากเข็ญก็มิได้ถูกสิ่งเลวร้ายนั้น ครอบงำ ซึ่งความสามารถในด้านนี้จะมีพื้นฐานจากสิ่งต่อไปนี้

3.1.1 ประสิทธิภาพในการเลือกวิธีที่จะจัดการกับความเครียด เช่น เป็นผู้ที่มีความรู้ และประสิทธิภาพ สามารถเสนอวิธีการที่เหมาะสม และรู้ว่าจะต้องทำอะไรและอย่างไร

3.1.2 รู้สึกทางบวกต่อประสบการณ์ใหม่และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป ทั้งยังสามารถผ่านพ้นปัญหาได้สำเร็จ เช่น ความสามารถของบุคคลที่จะเผชิญและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

3.1.3 มีความรู้สึกว่าคุณสามารถควบคุม หรืออยู่เหนือสถานการณ์ตึงเครียดได้ เช่น การทำให้สงบ หรือสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เป็นต้น องค์ประกอบการอดทนกับความเครียดจะใกล้เคียงกับการอ้างถึง “จุดแข็งของตนเอง” (Ego Strength) และการจัดการทางบวก (Positive Coping) ต่อความเครียดได้อย่างเหมาะสมการอดทนต่อความเครียดนี้จะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการผ่อนคลาย ตั้งสติ และเผชิญหน้ากับความยากลำบากได้อย่างสงบ โดยปราศจากอารมณ์ที่รุนแรง บุคคลที่ควบคุมอารมณ์ได้ดีจะเลือกที่จะเผชิญหน้ากับวิกฤตและปัญหามากกว่าการยอมแพ้และปล่อยให้ตนรู้สึกทำอะไรไม่ถูกและสิ้นหวัง หากองค์ประกอบนี้ในอีคิวทำหน้าที่ไม่เพียงพอจะเกิดการวิตกกังวลซึ่งมีผลต่อการแสดงออก เนื่องจากมีจิตใจจดจ่อ น้อย การตัดสินใจจึงทำได้ยาก

3.2 การควบคุมแรงกระตุ้น (Impulse Control) เป็นความสามารถในการอดกลั้น และชะลอแรงขับ หรือสิ่งล่อใจที่จะให้เกิดการกระทำบางสิ่งบางอย่าง สามารถตั้งสติและควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว และการกระทำที่ไร้ซึ่งความรับผิดชอบ บุคคลที่มีปัญหาในการควบคุม แรงกระตุ้น สามารถดูได้จากมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่ำ หุนหันพลันแล่น ควบคุมปัญหา ด้วยความโกรธทำในสิ่งที่ เป็นโทษ ขาดการควบคุมตนเอง และแสดงพฤติกรรมอย่างกะทันหัน และไม่สามารถทำนายได้

Albrecht (2006 อ้างถึงในเพชรยุพา บุรณศิริจรัสรัฐ, 2558, หน้า 45) กล่าวว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมออกเป็น 5 องค์ประกอบ เรียกย่อ ๆ ว่า SPACE ซึ่งเป็นคำที่ผสมมาจากตัวอักษรตัวแรกขององค์ประกอบทั้ง 5 ดังนี้

1. รู้สถานการณ์ (Situation Awareness) คือ ความสามารถในการอ่านสถานการณ์และตีความพฤติกรรมของคนในแต่ละสถานการณ์

2. การแสดงออก (Presence) คือ การแสดงออกทั้งวจนภาษา (Verbal Language) การพูด และอวจนภาษา (Nonverbal Language) ภาษาท่าทางของบุคคลและจะเป็นตัวกำหนดภาพของบุคคลในใจคนอื่น

3. ความจริงใจ (Authenticity) คือ พฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นตัดสินใจว่าเป็นคนซื่อสัตย์เปิดเผย

4. ความชัดเจน (Clarity) คือ ความสามารถในการอธิบายความคิดและแสดงความคิดเห็น

5. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) คือ ความสามารถในการเชื่อมต่อกับผู้อื่น

Goleman (2006, p. 57-59) กล่าวว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ดังนี้

1. การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งองค์ประกอบนี้ จะรวมถึงอารมณ์ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดออกเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ได้ ดังนี้

1.1 การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล (Primal Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่เกิดขึ้นตามสัญชาตญาณโดยที่เราไม่รู้ตัวเป็นไปตามอัตโนมัติ

1.2 การให้ความสนใจผู้อื่น (Attunement) คือ การสนใจและตั้งใจฟังบุคคลอื่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้เราและคู่สนทนาสามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจกันอย่างเต็มที่

1.3 การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง (Empathic Accuracy) คือ การทำความเข้าใจในความคิด อารมณ์ของคู่สนทนา โดยการอ่านหรือทำความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องต่ออารมณ์ ความคิด และความมุ่งหวังอีกฝ่ายหนึ่ง

1.4 การรับรู้ทางสังคม (Social Cognition) คือ ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมที่อยู่รอบตัว โดยการรับรู้ทางสังคมจะส่งผลต่อการแสดงปฏิกิริยาต่าง ๆ ในสังคม จนนำไปสู่การปรับตัวตามสังคมได้อย่างถูกต้อง

2. การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม (Social Facility) คือ การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ ได้ ดังนี้

2.1 ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล (Synchrony) คือ การที่บุคคลแต่ละคนมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้จะสามารถจับกริยาท่าทางของคู่สนทนาได้ และสามารถเข้าใจกริยาท่าทางที่อีกฝ่ายแสดงออกมา

2.2 ความสามารถในการแสดงตนเอง (Self - Presentation) คือ การแสดงออกของแต่ละบุคคล รู้จักแสดงอารมณ์ในแต่ละแบบที่มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่

2.3 ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล (Influence) คือ การกระตุ้นให้บุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราปฏิบัติในทิศทางที่เราต้องการ

2.4 ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น (Concern) คือ การคิดถึงบุคคลอื่นและรู้จักที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อบุคคลนั้นกำลังเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง

Gower et al. (2014, pp. 67-71) สรุปว่า ความฉลาดสังคมและอารมณ์ ประกอบด้วย

1. ทักษะการจัดการความเครียด
2. ทักษะความฉลาดภายในตนเอง
3. ทักษะความฉลาดด้านสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

จากแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม คือ ผู้ที่มีความฉลาดทางสังคม ควรประกอบไปด้วย ความจริงใจต่อกัน รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีความชัดเจน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน สามารถแก้ปัญหาได้ คำนึงถึงส่วนรวม ก่อนเสมอ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2.6 ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient)

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันกันตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ต้องสร้างคนให้มีความรู้ มีภูมิปัญญา รู้เท่าทันโลกสามารถคิดเป็นทำเป็นมีเหตุผลมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยจัดการศึกษาแบบกว้างให้ผู้เรียนมีความรู้รอบ และเน้นเฉพาะสาขาวิชาชีพให้ผู้เรียนมีความรู้ลึกและชำนาญทั้งในด้านทฤษฎี การปฏิบัติและมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ พร้อมกับมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงว่า การจัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทั้ง “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” และในมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นเป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนับว่าเป็นความสามารถทางการคิดระดับสูง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสม การพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ ที่สำคัญที่สุดคือการให้การศึกษาจึงต้องพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกพัฒนาผู้เรียนให้เข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้

1. ความหมาย

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นการคิดหลายแง่มุม คิดหลากหลายและแปลกใหม่ เป็นการมองปัญหาในแบบกว้าง ๆ รอบด้าน คนที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้นจะเป็นคนที่มีความคิดที่แปลกใหม่ สามารถคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจจะเกิดจากการรวม

ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างรอบคอบและถูกต้อง โดยมีนักวิชาการให้ความหมาย ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 177) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ความคิดเดิมอย่างหลากหลายและรวดเร็วแล้วสร้างเป็นความรู้ ความคิดใหม่ของตนเอง สามารถคิดนอกกรอบได้ มีผลงานการคิดสามารถริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งใหม่ ๆ ได้

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2552, หน้า 30) ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความละเอียดลออ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 111) ให้คำนิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็น ขบวนการคิดแบบอเนกนัยที่บูรณาการประสบการณ์ที่มีแล้วสร้างรูปแบบความคิดใหม่หรือผลิตผลใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เนาวนิตย์ สงคราม (2556, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความหมาย ความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นใหม่จากการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมรวมกับประสบการณ์ใหม่เชื่อมโยงกันจนสามารถสร้างแนวคิดใหม่ออกมา

วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ (2558, หน้า 23-37) ได้ให้ความหมาย ความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการให้เด็กได้คิดค้นแก้ปัญหาและหาคำตอบเอง รู้จักคิดต่างที่สร้างมูลค่าด้วยการคิดต่างเชิงบวก วิธีการที่จะคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ ต้องมีหลายคำตอบ หลายวิธี ต้องไม่มีคำตอบที่ถูกที่สุด ต้องไม่มีคำตอบเดียว เพราะในโลกความเป็นจริงมันเป็นเช่นนั้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นมิติของความคิด คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะไม่ตัดสิน อะไรง่าย ๆ

Anderson (1970 อ้างถึงในสุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2552, หน้า 32) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า คือความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่หลายมุมผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์กว่า จากนิยามความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดหลายแง่หลายมุมที่เรียกว่า ความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงสิ่งที่ดี ความสัมพันธ์กัน โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ที่ต่อเนื่องกันไป สามารถนำไปแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้

Guilford (1971 อ้างถึงในประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) ให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองในการแสดงของความคิดหลายแง่หลายมุม และหลายทิศทางคิดได้กว้างไกล ละเอียดรอบคอบ อันจะนำไปสู่การสร้างและประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่ไม่ซ้ำผู้อื่น

Torrance (1962 อ้างถึงในสุคนธ์ สินทรพานนท์ และคณะ, 2555) ให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการของความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา หรือเป็นความสามารถของมนุษย์ในการคิดแก้ปัญหาในความคิดที่ลึกซึ้งนอกเหนือไปจากลำดับขั้นตอนของการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานกันจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ถูกต้องและสมบูรณ์

จากแนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่าความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง สามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ได้ สถานการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงทักษะการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สามารถคิดวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะสมกับตนเองได้เป็นอย่างดี มีความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้งเมื่อได้รับมอบหมายงานที่ถนัด สามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี สามารถค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างดี สามารถหาทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือกก่อนตัดสินใจเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากอาจารย์ในแต่ละรายวิชาเพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี ตระหนักอยู่เสมอว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริงและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ

2. องค์ประกอบความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์

การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์นับว่าเป็นทักษะที่จำเป็น ดังนั้น ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถพัฒนาสมอง พัฒนาตนเอง และฝึกการคิดค้นเรื่องแปลกใหม่ จะทำให้การคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น จนสามารถเผชิญหน้าและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และในการฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์นั้น สามารถใช้วิธีการระดมสมอง ซึ่งเป็นเทคนิคเพื่อรวบรวมทางเลือกและการแก้ปัญหาโดยให้ออกาสในการคิดอย่างอิสระที่สุด การปลูกฝังความกล้าที่จะทำสิ่งสร้างสรรค์ เมื่อได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็จะช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้มากยิ่งขึ้น โดยมีนักวิชาการได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ได้ดังนี้

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคณะ (2549, หน้า 75) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1. เนื้อหา (Contents) หมายถึง วัตถุ ข้อมูล ที่ใช้เป็นสื่อก่อให้เกิดความคิด ซึ่งมีหลายรูปแบบเช่น ภาพ เสียง สัญลักษณ์ ภาษา หรือ พฤติกรรม

2. การปฏิบัติการ (Operations) หมายถึง ขบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการคิด ซึ่งได้แก่ การรับรู้และเข้าใจ การจดจำ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3. ผลผลิต (Products) หมายถึงผลของการคิดที่อาจเป็นหน่วย เป็นกลุ่ม หรือเป็นพวกของสิ่งต่าง ๆ เป็นความสัมพันธ์ เป็นระบบ เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้แบ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ลักษณะ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) คือ ลักษณะความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดเดิมประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ที่ไม่ซ้ำกับของเดิมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

2. ความคล่องในการคิด (Fluency) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณที่มากในเวลาจำกัด เช่น ให้ผู้เรียนวาดภาพ ต่อเติมรูปที่กำหนดให้ได้มากที่สุดในเวลา 10 นาที

3. ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง ดัดแปลงสิ่งหนึ่งไปอีกสิ่งหนึ่งได้ เช่น ให้ผู้เรียนนำขวดพลาสติกที่เหลือนำไปใช้ทำอะไรเกิดประโยชน์ได้บ้าง

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือ ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 52-53) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์มี 6 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. จินตนาการ (Imagination) เป็นความคิดในสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นและอาจเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้เลยแต่อาจเป็นจริงขึ้นมาได้ หรืออย่างน้อยก็จะเป็นพื้นฐานของการคิดเริ่มต้นในความคิดเพื่อสร้างผลงานต่าง ๆ ขึ้นมาซึ่งจำเป็นความคิดแบบอื่น ๆ มาสานต่อความคิดจินตนาการ จึงนำไปสู่การค้นพบหรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่ได้เราจึงต้องฝึกให้มีการสร้างความคิดจินตนาการ ประกอบด้วย

1.1 เลิกคิดว่าจินตนาการเป็นเรื่องเล่น ๆ ไร้สาระ หรือเป็นเรื่องของเด็ก ๆ

1.2 ฝึกคิดจินตนาการนิกฝันในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ไม่เลียนแบบความคิดของคนอื่น

1.3 คบหาสมาคมกับคนอื่นให้มาก ๆ โดยการรับฟัง พูด อ่าน เขียนรวบรวม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ กับคนอื่นให้มาก โดยเฉพาะการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่เพื่อเพิ่มพูนและขยายโลกทัศน์ให้มากขึ้น

1.4 ฝึกทักษะการคิดจินตนาการ แก้ไขปัญหาจากสิ่งที่เกิดขึ้นประจำวันอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์หรือดำเนินงานใหม่ ๆ หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการบันทึกความคิดดี ๆ ที่ผุดขึ้นมาไว้

1.5 พยายามสร้างฝันของตนเองให้เป็นความจริงให้ได้ เริ่มต้นตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ

2. คิดคล่องแคล่วหรือการคิดเร็ว (Ideational Fluency) เป็นการคิดที่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า สามารถสังเกตเห็น รับรู้ และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้เร็วที่สุด เป็นการหาคำตอบได้มาก ๆ ได้จำนวนความคิดเยอะ ๆ โดยใช้เวลาน้อย ๆ ความคล่องในการคิด (Ideational Fluency) เป็นการสร้างความคิดให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วคิดได้ทันที ที่ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วในด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่วหลากหลาย ใช้ประโยชน์ได้และไม่ซ้ำแบบผู้อื่น

2.2 ความคิดคล่องด้านการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถคิดหาถ้อยคำหรือสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มาก ที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคล่องแคล่วทางด้านการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความคิดที่สามารถนำเอาความคิดริเริ่มนั้นมาแสดงออกให้เห็นเป็นรูปภาพได้อย่างรวดเร็ว เช่นสามารถในการใช้วลีเป็นประโยคหรือความสามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

3. ความยืดหยุ่น (Flexibility) บางทีเรียก คิดกว้าง หรือ คิดหลากหลาย เป็นการคิดได้ไกลหลายทิศทางหลายแง่มุม หลายรูปแบบในคำถามเดียวสามารถมีคำตอบหลายอย่าง สามารถจัดหมวดหมู่ของความคิดได้มากและมีหลักเกณฑ์ ซึ่งเน้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพของความคิด จึงจะเป็นพื้นฐานในการได้ความคิดดี ๆ มีคุณภาพ แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous flexibility) เป็นความสามารถที่ได้คิดได้หลายอย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านดัดแปลง (Adaptive flexibility) คนที่มีความคิดนี้จะได้คำตอบไม่ซ้ำกัน

4. คิดริเริ่ม (Original) เป็นความสามารถในการค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นความสามารถในการคิดที่ต่างจากคนอื่นต่างจากธรรมดาต่างจากที่เคยเป็น เป็นความคิดที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อน คนอื่นคิดไม่ถึง หรืออาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แตกต่างไปจากของเดิม บางทีการคิดง่าย ๆ ที่แปลกใหม่ก็อาจเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า ผู้ที่มีความคิดริเริ่มมีลักษณะดังนี้

4.1 เป็นผู้ที่มีความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่มาเติมเต็ม ซึ่งแตกต่างออกไปความคิดเดิม ๆ อันจะนำไปสู่ความคิดใหม่ ๆ สามารถขยายความคิดเดิม ๆ ได้มากขึ้น จึงควรฝึกฝนให้คิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม

4.2 เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าลองกล้าเสี่ยง กล้าแสดงออกไม่หวาดกลัวต่อความล้มเหลว ไม่แน่นอน เตรียมตัวที่จะเผชิญกับความคลุมเครือและไม่ชัดเจน

4.3 เป็นผู้มีการลงมือปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลงานออกมาโดยไม่สนใจว่างานนั้นจะดีหรือไม่ แต่สนใจจะสร้างผลงานออกมาตามความคิดจินตนาการ ความพึงพอใจ ความต้องการของตนเอง เป็นความคิดที่มีอิสระปราศจากสิ่งบังคับ

5. คิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดสวยงาม ละเอียดล่อ เป็นความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็นและยังรวมถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย มีความคิดสวยงามประณีต สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านหากปราศจากความคิดละเอียดล่อแล้วก็ไม่อาจทำให้เกิดผลงานหรือผลผลิตสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ความละเอียดล่อในการคิดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ประการ เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ และความสามารถด้วย ผู้มีอายุมากจะมีความละเอียดล่อในการคิดมากกว่าผู้มีอายุน้อย เด็กหญิงจะมีความละเอียดมากกว่าเด็กชาย และเด็กที่มีความสามารถสูงทางด้านความละเอียดล่อ จะเป็นเด็กที่มีความสามารถทางด้านความสังเกตสูงด้วย การฝึกมองเห็นรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ เป็นการนำความคิดในรายละเอียดเพื่อที่นำมาเพิ่มเติม เสริมแต่งความคิดครั้งแรกให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งการต่อเติมเสริมแต่งและตัดสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมออกไป

6. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง การรวม การผสมผสานการนำเอาสิ่งเดิม ๆ มาประยุกต์และมาผสมผสานให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น

สுகนธ์ สีนธพานนท์ และคณะ (2552, หน้า 32-33) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว และมีปริมาณมากในเวลาจำกัด เช่น การคิดหาถ้อยคำ การนำคำมาเขียนเป็นประโยค เป็นต้น

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ซึ่งหมายถึง ประเภทหรือแบบแผนความคิดที่สามารถคิดได้หลายทิศทาง การใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างที่แตกต่างกัน มาจัดเป็นความคิดให้มีหลายทิศทางแตกต่างกันออกไป ผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดดัดแปลงไม่ซ้ำกัน

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ซึ่งหมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากบุคคลอื่น เป็นความคิดที่คนอื่นคาดไม่ถึง แนวคิดแปลกใหม่ที่กล้าคิดให้แตกต่างจากความคิดเดิมหรือความคิดเก่า

4. ความคิดรอบคอบละเอียดลออ (Elaboration) ซึ่งหมายถึง ความช่างสังเกต พิถีพิถันประณีตบรรจง เพื่อให้การสร้างแผนงานมีความแปลกใหม่เป็นพิเศษ เป็นขั้นเป็นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพจนชัดเจน เป็นความคิดที่นำมาขยายความคิดแรกให้ชัดเจนขึ้นเป็นการเพิ่มเติมรายละเอียดให้ความคิดริเริ่มสมบูรณ์ขึ้น

Guilford and Hoepfner (1971, p. 123 - 143) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา โดยไม่ซ้ำกับของผู้อื่น

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง เป็นความคิดในเรื่องเดียวกันที่ไม่ซ้ำกัน สามารถคิดได้หลากหลายในเวลาอันสั้นหรือภายในเวลาที่กำหนด ประกอบด้วย

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถในการคิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือคล้ายกันมากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค หรือสามารถนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง แบบของความคิดที่พยายามคิดได้หลายอย่างต่าง ๆ กัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดหลายอย่างได้ในทันที

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลากหลายและสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการคิดจากภารกิจที่กำหนดที่มีความซับซ้อน สามารถแก้ปัญหาได้อย่างละเอียดรอบคอบ และรวดเร็ว สามารถนำเอาสิ่งที่ผู้อื่นคิดหรือทำไม่ได้

Amabile (2012, p. 44) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ทักษะความรู้ (Domain-relevant Skills) เช่น ความรู้ทักษะเฉพาะเรื่อง ความเชี่ยวชาญ พรสวรรค์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้เฉพาะในการแก้ปัญหา

2. กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ (Creativity - relevant Process, Creativity - relevant Skills) เช่น รูปแบบของกระบวนการคิดลักษณะเฉพาะของบุคคล การมีมุมมองและรูปแบบที่หลากหลายในการการสังเคราะห์ข้อมูลหรือการเผชิญกับปัญหา การฝึกฝนตนเอง และการเปิดรับความคิดเห็นของคนอื่น

3. แรงจูงใจในการทำภารกิจ (Task Motivation) หรือการมีความหลงใหลภายในตัวบุคคลในการเผชิญกับปัญหาและการแก้ปัญหา ซึ่งเกิดจากความสนใจ ความหมกหมุ่น ความท้าทาย หรือความพึงพอใจ ซึ่งมาจากภายในตัวบุคคลเป็นหลักมากกว่าแรงจูงใจภายนอก เช่น รางวัล ข้อบังคับ ซึ่งเชื่อว่าองค์ประกอบนี้มีความสำคัญสุด เพราะบุคคลจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อมีแรงจูงใจที่เกิดจากความสนใจ ความสนุกความพึงพอใจ และความท้าทายจากปัญหาที่ตนเองเผชิญ

4. สภาพแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) เป็นองค์ประกอบภายนอก ซึ่งองค์ประกอบนี้จะรวมถึงแรงจูงใจภายนอก ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคคลนั้นมีแรงจูงใจภายในและความคิดสร้างสรรค์ขึ้น เช่น ความอิสระในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จ การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีทักษะและความคิดที่หลากหลาย ความท้าทายของปัญหารวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่ให้คำแนะนำ และการสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เป็นต้น

จากแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ว่าองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ส่งเสริมให้อยากทดลองความสามารถของตนเองต้องการใช้จินตนาการของตนเองในเรื่องต่าง ๆ เกิดการพัฒนาทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะในการคิด ทักษะในการนำเสนอ ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม และทักษะในการบริหารเวลา

1.2.7 ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient)

จากสาระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่าง

ต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

“**ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น**” ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่ทักษะการเคลื่อนไหว ร่างกาย การร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือทำ โครงการงาน ซึ่งตรงกับทฤษฎีปัญญาด้านการเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Bodily-Kinesthetic Intelligence) เป็นความฉลาดที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ มากกว่าฟังบรรยายจากผู้สอนเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ในปัจจุบันเรียกว่า “Active Learning” หรือ กระบวนการเรียนรู้แบบ Learning by Doing นั่นเอง

Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปลตามตัวก็คือเป็น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่ง “ความฉลาด” จะเกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จาก ประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่า การฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และ การวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิด ความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่ง ต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพ จริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม “ทักษะการเล่น” อีกอย่างหนึ่ง คือ กระบวนการเรียน การสอนแบบบันเทิง ดังที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย “**รูปแบบการเรียนการสอนแบบบันเทิงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**” จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาพบว่าผู้สอนและผู้เรียนขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสาเหตุมาจากจำนวนผู้เรียนมีมากเกินไป และผู้สอนส่วนใหญ่ยัง จัดการเรียนการสอนแบบเดิม โดยยังไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังใช้เอกสารตำราเรียนและวิธีการสอน แบบเดิม ๆ โดยไม่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้และยังไม่เข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้สอน ไม่ได้วิเคราะห์หลักสูตรที่จะนำไปใช้ในชั้นเรียนรวมถึงการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่หลากหลาย บางส่วนไม่ได้จัดการเรียนการสอนตาม แผนการสอน ทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ได้

รวมถึงบูรณาการระหว่างกระบวนการเรียนการสอนกับการประเมินผลตามสภาพจริงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนด้านผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เกิดการสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งในชั้นสูง นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และสภาพสังคม จากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมในห้องเรียนพบว่า นักศึกษาจะพึงพอใจรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อ ทัศนคติ เกมส์ และ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ตรงกับวัยและความสนใจของนักศึกษา โดยนักศึกษาจะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในชั้นเรียนและร่วมแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ผู้สอนจึงต้องสอดคล้องเนื้อหาสาระ รวมถึงความบันเทิงที่เหมาะสมในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน (พิชญานา ยืนยาว และณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง, 2560, หน้า 904-920)

1. ความหมาย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดที่เกิดจากการเล่น และความหมายที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรม การฝึกปฏิบัติ การเรียนการสอน ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และการเรียนในรูปแบบความบันเทิงจากนักวิชาการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1) ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น

ความฉลาดที่เกิดจากการเล่นเป็นความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย และ การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อัจฉรี อัครกิตติพร (2551, หน้า 86) ได้ให้ความหมายของความฉลาดที่เกิดจากการเล่น หรือ PQ (Play Quotient) คือ การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างเหมาะสมกับวัย และมีความสมดุล ระหว่างการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การส่งเสริมจินตนาการ ไหวพริบ การได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

โรงเรียนนายเรือ (2559, ออนไลน์), The Asian Parent Thailand (2559, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ PQ (Play Quotient) คือ ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น เกิดจากความเชื่อที่ว่าการเล่นพัฒนาความสามารถของเด็กได้หลายด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ความเฉลียวฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์และสังคม

อนุชิต ซาลี (2559, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของความฉลาดที่เกิดจากการเล่น หรือ PQ (Play Quotient) คือ การมีทักษะในการเล่น การวางแผน การเคลื่อนไหว การตัดสินใจ การทำงานเป็นหมู่คณะ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

สรุปแล้ว ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient) หมายถึง ความฉลาดที่เกิดจากการเคลื่อนไหวร่างกาย ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม ความสามารถในการทำโครงการ ความสามารถในการตัดสินใจ การทำงานเป็นหมู่คณะ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

2) เรียนรู้แบบ Active Learning

การเรียนรู้แบบ Active Learning ใช้ชื่อเรียกภาษาไทยได้หลากหลาย อาทิ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบลงมือทำ เป็นต้น โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ Active Learning ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 ข, ออนไลน์) ที่ได้กล่าวโดยสรุปว่า Active Learning หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทางด้านวิชาการ เกิดทักษะ ทางด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดไปสู่ในระดับที่สูงขึ้น เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียน

กาญจนา ศิริภัทร์ธาดา (2553, หน้า 5) สรุปว่า Active Learning หมายถึง แนวการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ (2558) ได้กล่าวว่า Active Learning คือ แนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นของตนเองตามความเข้าใจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำโดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน และในโลกแห่งความเป็นจริง

ดิเรก พรสีมา (2559) มีความเห็นว่า Active Learning คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนกระตือรือร้น คิดค้นหาความรู้ และคำตอบ อยู่ตลอดเวลา (Active Learner) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จิรายุทธิ์ อ่อนศรี (2559, ออนไลน์) สรุปว่า Active Learning หมายถึง การเรียนรู้ผ่าน การปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่ง ” ความรู้ “ ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่าง

เดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการเรียนรู้ การอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้ กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2559, หน้า 2) กล่าวว่า Active learning เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทมาก และสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การรวบรวมข้อมูลและสรุปความเห็น โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและ น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตน และ เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

สรุปแล้ว Active learning หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อสร้าง ศักยภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำโดย ผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ เดิมของตน และเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3) การศึกษาแบบบันเทิง (Edutainment)

Edutainment เกิดจากการสนธิคำศัพท์ 2 คำด้วยกัน คือ คำว่า Education สาระ ความรู้ กับคำว่า Entertainment ความบันเทิง เกิดเป็นคำศัพท์ใหม่ว่า Edutainment ซึ่งมีความหมายว่าการได้รับสาระความรู้ด้วยรูปแบบความบันเทิง เพราะการเรียนรู้สนุกสนาน จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาแบบบันเทิง เป็นรูปแบบการศึกษาที่เน้นกิจกรรมสร้างความสนุกสนานในการเรียนการสอนผ่านเกม และสื่อต่าง ๆ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เทียมยศ ปะสาวะโน (2556, หน้า 159-167) ได้สรุปว่า Edutainment เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้รับความรู้ควบคู่กันไปจากการผสมผสานสื่อที่หลากหลาย เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี รายการโทรทัศน์ เกม อินเทอร์เน็ต และซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ ที่ถูกดัดแปลงเนื้อหาภายในให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยการใส่กราฟิก ภาพ แสง เสียง ที่เร้าใจ เพื่อช่วยในการเรียนรู้พร้อมกับนำความบันเทิงมาเป็นสิ่งดึงดูดใจ และการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายแวดล้อมด้วยสิ่งบันเทิงดังที่กล่าว มาแล้วข้างต้นจะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกตัวว่า กำลังเรียนอยู่ หากผู้สอนนำมาประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการเรียนรู้ การสอนอื่น ๆ เช่น จิตวิทยาการศึกษา การสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น ยิ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้อย่างมากภายในอนาคต

อิสสระ ลลิตวณิชกุล (2559, ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า การศึกษาบันเทิงเป็นการนำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพกราฟิก เสียง ภาพเคลื่อนไหว วิดิทัศน์ และดนตรี มาใช้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

Longdo Dictionary (2560, ออนไลน์) ได้สรุปว่า Edutainment หมายถึง โปรแกรมการเรียนรู้เชิงบันเทิง การจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อที่ให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน อาจเป็นรูปแบบของเกมเพื่อความบันเทิงผ่านมัลติมีเดีย แต่มีเนื้อหาเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์

สรุปแล้วการศึกษาแบบบันเทิง (Edutainment) หมายถึง การเรียนรู้ที่สนุกสนาน เน้นกิจกรรมสร้างความสนุกสนานในการเรียนการสอนผ่านเกม และสื่อต่าง ๆ สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายแวดล้อมด้วยสิ่งบันเทิงนำมาประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการเรียนการสอน

จากความหมายที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้รวบรวมว่า สรุปได้ว่า ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (Play Quotient) หมายถึง ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี สามารถทำโครงการที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะตามที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียได้เป็นอย่างดี สามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดี เมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดี เมื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของตนเอง และสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้เป็นอย่างดี

2. องค์ประกอบความฉลาดที่เกิดจากการเล่น

จากที่กล่าวไว้ในข้างต้น ในส่วนของ “ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น” ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำเสนอองค์ประกอบการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) ได้เสนอหลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การสอนแบบเน้นวิจัย (Research-based Instruction) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ค้นพบข้อความรู้อย่างตรง 2) การสอนแบบเน้นปัญหา (Problem-based Instruction) เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจกับปัญหาที่เผชิญอยู่ตามเนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ พร้อมทั้งสามารถที่จะนำข้อค้นพบไปใช้ในการแก้ปัญหาของสังคมได้ด้วย ในขณะเดียวกัน กระบวนการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบทางเลือกใหม่ ๆ ในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา นั้น ๆ อีกด้วย 3) การสอนแบบ

เน้นการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking-based Instruction) เป็นการสอนแบบเน้นการนำตนเอง เป็นกระบวนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้คิด พิจารณาแยกแยะไตร่ตรองเกี่ยวกับสถานการณ์หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างครบถ้วน รอบด้าน และมีเหตุมีผล จนสามารถตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปและนำไปใช้ได้หรือแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างมีหลักพอ และ 4) การสอนแบบเน้นการนำตนเอง (Self-Directed Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดสภาพการณ์และบรรยากาศให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่มาจากความต้องการของตนเอง มีแนวทางการทำงานและความรับผิดชอบในงานของตนเอง มีการจัดการปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามเป้าหมายและแนวทางของตนเอง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้ผ่านความสามารถจากการเล่น (Play Quotient)

ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น เกิดจากความเชื่อที่ว่าการเล่นพัฒนาความสามารถได้หลายด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ความเฉลียวฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์และสังคม ดังที่ อัจฉรี อัครกิตติพร (2551, หน้า 85) ได้สรุปรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่น ดังรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การสร้างกลยุทธ์ การฝึกฝนต่าง ๆ
- 1.2 การฝึกทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้ว่าคุณคนมีลักษณะและนิสัยที่

ต่างกัน

- 1.3 การเรียนรู้ความผิดหวัง และอุปสรรคต่าง ๆ
- 1.4 การฝึกการสังเกต การลำดับเหตุการณ์
- 1.5 การสร้างความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการแสดงออกผ่านการเล่น

บทบาทสมมติ

- 1.6 การเรียนจากประสบการณ์ใหม่ ๆ
- 1.7 การพัฒนาศักยภาพทางสมองให้ครบถ้วนตามชีวิตจริงที่ควรมี
- 1.8 การฝึกความอดทน ต้านทนต่อสู้ ความเข้มแข็ง ความมานะพยายาม
- 1.9 การฝึกการสร้างไหวพริบ สัญชาติญาณขณะเล่น
- 1.10 การสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน จากการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่
- 1.11 การสร้างความแข็งแรงของร่างกายจากการเล่นเกม กีฬา

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบ “Active Learning”

เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบการสอน ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้สอนควรใช้หลักการของ Active

Learning ในการพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้เรียน ทั้งวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน การออกแบบรูปแบบ การสอนต่าง ๆ ให้เหมาะกับเนื้อหาผู้เรียนและชั้นเรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น และเป็น นักคิดที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในบริบท ต่าง ๆ ในบรรยากาศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ 1) นัยสำคัญของการเรียนรู้ คือ เนื้อหา ที่ผู้เรียนจะยอมรับต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับ จุดมุ่งหมายของผู้เรียน 2) การเรียนรู้ต้องเรียนผ่านการกระทำ 3) การเรียนรู้ คือ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเองและเกี่ยวข้องกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ทั้งด้านความรู้สึกละสติปัญญาเรียนรู้ได้ดี ที่สุด คือ การได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้เชิงรุก คือ ผู้สอน เป็นผู้นำ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติที่เป็น จุดแข็งและสร้างสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

McKinney (2008, อ้างถึงในมนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554 หน้า 27-28) ได้เสนอ ตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิค การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้ แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) คือ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led Review Sessions) คือ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Game) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้า บูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล
5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอทัศน์ (Analysis or Reactions to Videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอทัศน์ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกัน สรุปเป็น รายการกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student Debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research Proposals or Project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้วางแผนการเรียน เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Produce a Newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว ประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิดโดยใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2556, ออนไลน์) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ออกเป็น 4 กลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรม เหมาะกับรายวิชาที่เน้นปฏิบัติ หรือเน้นการฝึกทักษะ สามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้ทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล หลักการสอนคือ ผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จำเป็นต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด อภิปราย สิ่งที่ได้รับจาก

สถานการณ์ ตัวอย่างเทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ เทคนิค การสาธิต และเทคนิคเน้นการฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนดังนี้

1.1 เทคนิคการแบบการสาธิต ผู้สอนวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ โดยแบ่งสัดส่วนเวลาสำหรับการบรรยายเนื้อหาและการสาธิต พร้อมกับคัดเลือกวิธีการที่จะ ลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มจะต้องมีการวางโครงสร้างการทำงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่และมีการสลับหมุนเวียนกันทุกครั้ง จากนั้นดำเนินการบรรยายเนื้อหาและสาธิต โดย ขณะสาธิตจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ชักถาม ผู้สอนแนะนำเทคนิคปลีกย่อย จากนั้นให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติ และผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยการสังเกตพร้อมกับให้คำแนะนำในจุดที่บกพร่องเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุปผลสิ่งที่ได้ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติของ อาจารย์ทำให้เข้าใจได้ง่ายเพราะเห็นเป็นรูปธรรม และขณะนักศึกษาลงมือปฏิบัติงาน อาจารย์จะ คอยให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดหรือแนะนำวิธีแก้ปัญหา ผู้เรียนประทับใจในความเป็นกันเอง และให้คำแนะนำทั่วถึงทุกคน

1.2 เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ ผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เน้น การฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะซ้ำ ๆ อาจ เป็นในลักษณะใช้โปรแกรมช่วยสอนสำหรับการฝึก โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำ อำนวย ความสะดวก กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) ผู้เรียนชื่นชอบกิจกรรมและโปรแกรมช่วยสอน ที่อาจารย์ผู้สอนใช้ การได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากโปรแกรมตามอรรถาธิบายทำให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระไม่มี ความเครียด ไม่กดดันในการเรียน ส่งผลให้ชอบที่จะฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ

2. การสอนแบบโครงการ (Project Based Learning) สามารถจัดเป็นกิจกรรม กลุ่มหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ได้ ให้พิจารณาจากความยากง่าย และความเหมาะสมของโจทย์งาน และ คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา วางแผนและกำหนดเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ แล้วให้นักศึกษาวางแผน ดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา จากนั้นให้นักศึกษา นำเสนอแนวคิด การออกแบบชิ้นงาน พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบจากการค้นคว้า ให้ผู้สอนพิจารณา ร่วมกับการอภิปรายในชั้นเรียน จากนั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงาน และส่งความคืบหน้าตามกำหนด การประเมินผล จะประเมินตามสภาพจริง โดยมีเกณฑ์การประเมินกำหนดไว้ล่วงหน้าและแจ้งให้ ผู้เรียนทราบก่อนลงมือทำโครงการและมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประเมินผล

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) นักศึกษารู้สึกว่าได้ลงมือปฏิบัติและจัดทำ โครงการมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต การเอาใจใส่และให้คำปรึกษาและประสบการณ์

ของอาจารย์ ช่วยเติมเต็มในส่วนที่นักศึกษาบกพร่อง การทำโครงการช่วยพัฒนาและทำให้รู้หลักการคิดอย่างเป็นขั้นตอนมากยิ่งขึ้น

3. การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วยการศึกษาปัญหาที่สมมุติขึ้นจากความจริง แล้วผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหา หลักของการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานคือการเลือก ปัญหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามวิเคราะห์ วางแผนกำหนดวิธี แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนขณะลงมือแก้ปัญหา สุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ปัญหาผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) ปัญหาที่ผู้สอนยกมาคือปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในการทำงาน ทำให้ผู้เรียนรับรู้ถึงความสำคัญและตั้งใจลงมือแก้ปัญหาและเมื่อแก้ปัญหาได้รู้สึกภูมิใจ

4. การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) เป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิม พิจารณาแยกแยะอย่างรอบด้าน ด้วยให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีจนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือ ตัดสินประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ โดยการสอนที่เน้นกระบวนการคิดของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีปทุม แบ่งออกเป็นการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิดคำนวณและการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 การสอนที่เน้นกระบวนการคิดคำนวณ เริ่มจากผู้สอนทบทวนเนื้อหาเดิม โดยแสดงวิธีการคิดคำนวณเป็นลำดับขั้น จากนั้นกำหนดโจทย์ให้ผู้เรียนฝึกคิด วิเคราะห์ เป็นลำดับขั้น เน้นการฝึกคำนวณซ้ำกับโจทย์ใหม่ และสุดท้ายผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปขั้นตอนการคิด การประเมินผลการเรียนรู้ประเมิน จากขั้นตอนกระบวนการคิดเป็นลำดับขั้นที่นักศึกษาแสดงไว้ใน การแก้โจทย์คำนวณ

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) การได้ฝึกคิดเป็นลำดับขั้นและลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนแบบฟังบรรยาย และรับรู้ถึงการดูแลเอาใจใส่ของผู้สอนที่คอยให้คำแนะนำพร้อม กับติดตามผู้เรียนนอกเวลาเรียน

4.2 การสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เป็นหัวใจสำคัญของการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเริ่มจากผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนเกิดคำถามหรือตั้งคำถาม จากนั้นผู้สอนโน้มน้าว สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนขยายความคิดและเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายในชั้นเรียนโดยผู้สอนมีบทบาทช่วย ชี้แนะ และสรุปความคิดตามหลักการ สุดท้ายให้ผู้เรียนพัฒนาชิ้นงาน หรือทำแบบฝึกหัดเพื่อประเมินผลการเรียนรู้

ผลสะท้อนจากผู้เรียน (Reflection) ผู้เรียนชอบกิจกรรมการสอนที่กระตุ้นความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ บรรยากาศการเรียนไม่น่าเบื่อ หลักจากการเรียนรู้ที่กว่าตนเองมีมุมมองและความคิดแตกต่างไปจากเดิม และนักศึกษารู้ว่าอาจารย์ตั้งใจเตรียมการสอนมาอย่างดี

เยาวเรศ ภัคดีจิตร (2557, หน้า 1-2) สรุปได้รูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด หรือเทคนิคคู่คิด (Think-pair-share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-6 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัว และส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led Review Sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอทัศน์ (Analysis or Reactions to Videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอทัศน์ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student Debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม โดยผู้สอนกำหนดหัวข้อหรือประเด็น ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งกลุ่มเพื่อให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม ไปค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อใช้สำหรับนำเสนอหน้าชั้นเรียน ฝึกซ้อมและเตรียมตัวด้านการพูดนำเสนอ เป็นการฝึกฝนด้านความคิดและฝึกทักษะการพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ การออกเสียง สำเนียงการพูดให้ผู้อื่นสนใจ คล้อยตาม และแฝงไปด้วยความสนุกสนาน

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เช่น ให้ผู้เรียนเขียนคำถาม และตัวเลือกของคำตอบ จากเรื่องที่เรียน และผลัดกันถามตอบกับเพื่อน

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research Proposals or Project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Produce a Newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูล สารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

13. การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Anchored Instruction) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้แบ่งกลุ่มและกำหนดสถานการณ์ให้ และให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น หาข้อมูลในสถานการณ์ที่ได้และออกมาแสดงท่าทาง ใช้บทสนทนา รวมถึงเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกต่อสถานการณ์นั้น ๆ ด้วย

14. การสอนโดยใช้คำถาม (Questioning Method) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนตั้งคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามเชิงท้าทาย มุ่งเน้นพัฒนาความคิดของผู้เรียน

15. การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยทุกคนจะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองในเรื่องที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งจะมีการช่วยเหลือทบทวนความรู้ให้แก่กัน มี

การทดสอบเป็นรายบุคคลแทนการแข่งขัน และรวมคะแนนเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นฝ่ายชนะ เหมาะสำหรับการใช้ในการเรียนการสอนในบทเรียนที่มีเนื้อหาไม่ยากเกินไป

3. รูปแบบการเรียนรู้ผ่านการเล่น หรือ การศึกษาแบบบันเทิง (Edutainment)

เป็นคำที่มาจาก Education + Entertainment) เป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานหลายอย่างเข้าไว้ด้วยกัน คือ สื่อมัลติมีเดีย การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน และกิจกรรมที่หลากหลายชนิด มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสุขสนุกสนานในการเล่นปนเรียน (Play & Learn) เปลี่ยนบรรยากาศหรือรูปแบบเดิม ๆ ที่เคยเรียน ตามแนวคิดที่ว่าสิ่งบันเทิงสามารถสร้างความสนใจได้มากกว่าการเรียนตามปกติ โดยที่อาจารย์จะเป็นเพียงผู้คอยอำนวยความสะดวกให้เท่านั้น มีการวางแผนล่วงหน้าเป็นการเฉพาะด้วยการจัดกิจกรรม (Activity) ให้นักศึกษาทำ เมื่อนักศึกษากระทำกิจกรรมใดแล้วเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน นักศึกษาย่อมอยากทำกิจกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีกแน่นอน ผู้สอนจะต้องพิจารณาบทเรียนต่าง ๆ ที่มีทั้งในและนอกหลักสูตร พยายามให้บทเรียนแต่ละเนื้อหา มีความเคลื่อนไหวด้วยกิจกรรม และกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นต่อไปด้วยการมอบหมายงานให้ไปหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อมัลติมีเดียที่ได้จัดเตรียมเอาไว้ล่วงหน้า เป็นสื่อที่ใช้ง่าย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของผู้สอนที่จะมอบหมายงานและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (พิชญานา ยืนยาว และณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง, 2560, หน้า 904-920)

อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2550, หน้า2-5) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบการศึกษาบันเทิงมี 4 ประการ ประกอบด้วย

1. Knowledge คือความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในศูนย์ศึกษาบันเทิง เป็นความรู้ในห้องเรียนที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน เป็นการแสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลจะได้รับรู้นั้น ไม่จำเป็นต้องเคร่งเครียดเสมอไป

2. Enjoy with Environment ความสนุกสนานเพลิดเพลินคือแกนหลักในการจัดสภาพแวดล้อมเป็นการออกแบบ (Design) สภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เกิดความหลากหลาย ไม่ซ้ำซากจำเจ ไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เช่น การจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ การเล่นโทนสีภายใน การวางตำแหน่งของแสงไฟ เป็นต้น โดยจะทำการสำรวจความต้องการก่อนนำมาสรุปเป็นแบบที่สำเร็จรูปพร้อมจะนำออกมาใช้งาน

3. Entertainment เป็นการนำเอาความบันเทิงเข้ามาผสมไว้กับการเรียน ตามแนวคิดที่ว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์ ด้วยอารมณ์สุนทรีย์และเพลิดเพลิน โดยทำการผสมผสานข้อมูลความรู้ในด้านต่าง ๆ เข้ากับความบันเทิง มีเจตนาเป้าหมายชัดเจน นำเสนอผ่านสื่อบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ให้บุคคลได้รับความรู้ มีทัศนคติ และ

พฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ผู้สอนจะช่วยจัดบรรยากาศ และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกายและจิตใจ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

3.1 Technology เป็นการนำเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบ มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต มัลติมีเดีย เป็นต้นเพื่อตอบสนองผู้ใช้บริการที่มีความชอบแตกต่างกัน

3.2 Relax หมายถึงการผ่อนคลาย ตามแนวคิดที่ว่า การผ่อนคลายทำให้เกิดสมาธิและปัญญา ช่วยให้เรียนอย่างมีความสุข ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป โดยการพักสายตา พักอริยาบถ รวมถึงการนั่งเล่น การฟังเพลง การอ่านหนังสือในมุมที่เงียบสงบ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดการผ่อนคลายทั้งสิ้น

4. Learners ยึดหลักแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการออกแบบศูนย์ศึกษابันเทิง ซึ่งจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งบุคลิกภาพ สติปัญญา พื้นฐานความรู้ ความสนใจ โดยนักศึกษามีอิสระในการควบคุมการเรียนรู้และเล่นของตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด เลือกสื่อและรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้ เช่น สามารถควบคุมทั้งเนื้อหา ลำดับของการเรียนรู้ และการทำแบบทดสอบ เป็นต้น รวมถึงได้ทำกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหาร่วมกันอีกด้วย

พิชญภา ยืนยาว และณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง (2560, หน้า 904-920) ได้ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบบันเทิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบบันเทิง ประกอบด้วย

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบวิชาการร่วมกับการทำกิจกรรมเดี่ยว
2. รูปแบบการเรียนการสอนแบบวิชาการร่วมกับการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. รูปแบบการเรียนการสอนแบบวิชาการร่วมกับการดูสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน
4. รูปแบบการเรียนการสอนแบบวิชาการร่วมกับการเกมส์และการดูวีดิทัศน์นอกเหนือจากบทเรียน

จากรูปแบบการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าทุกรูปแบบล้วนแล้วแต่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนลดบทบาทการสอนน้อยลง ปรับบทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสอน ผู้สอนจัดสภาพการณ์และบรรยากาศให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ที่มาจากความต้องการของตนเอง มีแนวทางการทำงานและความรับผิดชอบในงานของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติที่เป็นจุดแข็งและสร้างสิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาบทเรียนต่าง ๆ ที่มีทั้งในและนอกหลักสูตร พยายามให้บทเรียนแต่ละเนื้อหามีความเคลื่อนไหวด้วยกิจกรรม และกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นต่อไปด้วยการมอบหมายงานให้ไปหาความรู้เพิ่มเติม

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์และเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหลักการบริหารจัดการในองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 1) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ยุคนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์และเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based society and Economy) ซึ่งเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการในทุกวิชาชีพ จำเป็นต้องปรับตัวอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า การจัดและบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่ง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ จะต้องเป็นมืออาชีพ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ควรเปิดห้องเรียนสู่โลกกว้างให้สิ่งรอบข้างเป็นครู เปิดโลกทัศน์ของเด็กให้กว้าง ให้ทุกคนได้สังเกต ได้คิด ได้ถาม ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากสิ่งที่อยู่รอบตัว ให้ได้ยินกับหู ได้ดูกับตา ได้สัมผัสด้วยตนเอง และร่วมปลดปล่อยพลังสมองของผู้เรียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุดการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์มีลักษณะเฉพาะจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมพอสรุปได้ดังนี้

1. โลกยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไร้พรมแดน เป็นยุคเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง ดังนั้น จำเป็นต้องสร้างให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม สามารถทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม และปรับแนวคิดจากเรียนและสอนให้ห้องเรียน เรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ จึงต้องมีรูปแบบหลากหลาย มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวตอบสนองความต้องการและศักยภาพของคน และชุมชน ใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น เน้นประโยชน์นักเรียนเป็นหลัก ดี เก่ง มีความสุข ครูอำนวยความสะดวก โดยปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอน และกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ท้องถิ่น เอกชน และชุมชน โดยส่วนกลางลดบทบาท

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้ จะมีผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ คือ การเปิดเสรีทางการศึกษา และการเปิดเสรีแรงงาน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาประชาชนที่อยู่วัยทำงานให้มีสมรรถนะทั้งด้านวิชาการ ทักษะการทำงาน และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการทำงาน ปรับตัวให้

ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะ
พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งในและต่างประเทศ

2.1 ความหมาย

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคล
ที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยถ่ายทอดความรู้
การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรจรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ
การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล
เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3)
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ได้กำหนดแนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์
ดังกล่าวต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์สูง สอดคล้องหลักการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า
ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการ
จัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 18)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมาย
หรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำตัว

สรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งซึ่งบ่งบอกถึงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ จึงหมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับบุคคล ซึ่งจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ดีและเป็นที่ยอมรับ
ของคนรอบข้าง

ศุภศิษฐ์ ชัยสาร (2548, หน้า 5) สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะ
หรือคุณสมบัติส่วนตัว เกี่ยวกับบุคลิกภาพในการปฏิบัติตัวในสังคม ความรู้ และความสามารถ ซึ่งได้
แสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานตามกลุ่มที่พึงประสงค์ตามความคาดหวัง

ยุทธพงษ์ โสมหงษ์ (2550, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ว่า
หมายถึง บุคลิกและลักษณะพฤติกรรม ลักษณะท่าทาง อุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ
และคุณสมบัติที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานตามสภาพที่กลุ่มตัวอย่างพึงประสงค์ และ
ความคาดหวังที่ควรจะเป็น

จันทร์ ยั่งยืน (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ว่าหมายถึง
ท่าทางอุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติส่วนตัวเกี่ยวกับบุคลิกภาพ การปฏิบัติตัวในสังคม

ความประพฤติ ซึ่งได้แสดงออกในรูปการณปฏิบัติงาน โดยชอบปฏิบัติ เคยปฏิบัติที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desired Characteristics) ว่าหมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

ในแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษานั้น ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2-3) ได้มีการประกาศการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. มีความอดทน ใจกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกันกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม
3. มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้
5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพและสังคมอย่างมีเหตุผลที่สมเหตุสมผล โดยการบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการ และพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สรุปไว้ดังนี้

1. มีความรู้ ทักษะ (ด้านวิชาการ, วิชาชีพและวิชาชีพชีวิต) และความสามารถในระดับสากล มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบ และความเป็นผู้นำ
3. มีสติปัญญาและวิจารณ์ญาณ มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบและสามารถแก้ไขปัญหาได้

4. มีความเข้าใจความเป็นจริงของสังคมไทยและสังคมโลก รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การแข่งขันในระดับสากลและสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข

5. ความเป็นประชาธิปไตย

6. มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย สามารถใช้ภูมิปัญญาไทยในการพัฒนา ประเทศ

7. มีความตระหนักในคุณค่าทรัพยากร ศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. มีความจิตสำนึกและศักยภาพในการสร้างงาน

9. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2550) ได้กำหนดตัว บ่งชี้สมรรถนะของนักศึกษาไว้ดังนี้

1. ความรู้ความสามารถทางวิชาการตามลักษณะงานในสาขานั้น ๆ

2. ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน

3. คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557, หน้า 11) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะครูที่มีคุณภาพ คือ

1. เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู และผู้ให้

2. มีความรู้ ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้

3. มีทักษะสื่อสาร

4. อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5. ตื่นรู้ ทันสมัยทันเหตุการณ์

6. ตามทันเทคโนโลยีและข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้

7. สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ใฝ่คว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

9. เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม

10. รู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย

11. ภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

12. ยอมรับและเป็นผู้ นำการเปลี่ยนแปลง

13. มีความพร้อมและปรับปรุงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน

ซึ่งการที่ครูจะมีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกนั้น การพัฒนา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแก่นักศึกษาครู จึงมีความสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาเป็นครูที่มี คุณภาพที่เพียบพร้อมด้วยความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

นงลักษณ์ ใจฉลาด (2559, 59-78) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยมี 6 กลุ่ม ได้แก่

1. คุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. คุณลักษณะการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมโดดเด่น
3. คุณลักษณะการปฏิบัติงานดี
4. คุณลักษณะการมีเจตคติที่ดีและรักในวิชาชีพ
5. คุณลักษณะการมีวิสัยทัศน์และใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
6. คุณลักษณะการเป็นผู้มีความมุ่งมั่นพัฒนาเข้าถึงชุมชนและท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้รวบรวมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของคณะที่ผลิตหลักสูตรครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

1. เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. มีความอดทน ใจกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ ตามสาขาหลักสูตรที่เรียนรวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม
3. มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้
5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการวิชาชีพ และสังคมอย่างมีเหตุผลที่สมเหตุสมผล โดยบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการ และพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ
7. มีความตระหนักในคุณค่าสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสำนึกต่อสังคม จิตสาธารณะและจิตอาสา
8. ดำเนินชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในหลักธรรมและหลักเศรษฐกิจพอเพียง
9. มีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี

10. ตระหนักในคุณค่าของการแต่งกายที่ถูกต้องตามแบบฟอร์มของมหาวิทยาลัย การแต่งกายแบบไทยและกิริยา วาจา มารยาทแบบไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยนำกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thailand Qualifications Framework for Higher Education - TQF: HED) ซึ่งกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิต แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

- 1.1 ซื่อสัตย์สุจริต
- 1.2 ชยัน อดทน อดกลั้น ประหยัด พอเพียง
- 1.3 มีวินัย รู้หน้าที่ รับผิดชอบ รู้กาลเทศะ ตรงเวลา
- 1.4 เสียสละ มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ
- 1.5 กตัญญู มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น สถาบันและประเทศชาติ
- 1.6 สุขภาพ อ่อนน้อม
- 1.7 รู้รักสามัคคีและมีจิตสำนึกประชาธิปไตย
- 1.8 มีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2. ด้านความรู้

- 2.1 มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาและใฝ่รู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 2.2 มีความรู้ในหลักการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาของตน
- 2.3 มีความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาการทำงานได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา

- 3.1 สามารถค้นคว้าหาความรู้ข้อเท็จจริง และเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องการ
- 3.2 สามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์
- 3.3 สามารถใช้ความรู้จากภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาใช้ปฏิบัติในงานประจำและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และพัฒนางานประจำได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 4.1 มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 4.2 มีภาวะผู้นำในการทำงานของกลุ่ม
- 4.3 มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานของกลุ่ม
- 4.4 มีความรับผิดชอบต่ออาชีพมีน้ำใจและเสียสละ พร้อมอุทิศตนในการทำงาน

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

5.2 มีความรู้และทักษะทางภาษาต่างประเทศและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่วนรวม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพ มีทักษะในการบริหารจัดการ การแก้ปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเอง และสังคม

2. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม

3. มีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. มีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุขภาพเรียบร้อย มีวินัยและมีภาวะความเป็นผู้นำ

5. มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

6. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ และมีวิสัยทัศน์

7. มีความรักในท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

8. มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. คุณลักษณะเด่น คุณลักษณะเด่นของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่เป็นเอกลักษณ์คือ “พร้อมทำงาน (Ready to Work)” โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้

1.1 ซื่อสัตย์ สุจริต

1.2 ขยัน อดทน และพร้อมปฏิบัติงาน

1.3 มีความรู้ตรงกับงานอาชีพ

1.4 คิดเป็น ทำเป็น

1.5 เรียนรู้ตลอดชีวิตและปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.6 มีบุคลิกภาพที่ดี และมีสัมมาคารวะ

2. คุณลักษณะทั่วไป คุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของไทย (TQF: HED) ได้แก่

2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม

2.2 มีความรู้

2.3 มีทักษะทางปัญญา

2.4 มีทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2.5 มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

รวมทั้งคุณลักษณะที่ได้ จากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ตลาดงาน สภาพ
ของสังคมไทย และสังคมโลก แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ด้านคุณธรรม บัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ต้องมีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว วิชาชีพ และสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการดำรงตนในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (คุณธรรมจริยธรรม ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ)

2. ด้านคุณสมบัติ บัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ต้องมีบุคลิกภาพดี มีทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้าน ภาษา การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในสภาวะแวดล้อมการทำงาน (ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร ทักษะเขาวนปัญญา)

3. ด้านคุณวุฒิ บัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาการและประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ที่จะสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการศึกษาเรียนรู้ การใช้ความรู้และประสบการณ์เพื่อการพัฒนาวิชาการในสาขาของตนได้ (ความรู้และทักษะเขาวนปัญญา)

3. คุณลักษณะเฉพาะ คุณลักษณะเฉพาะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี แต่ละหลักสูตร / สาขาวิชา เป็นคุณสมบัติที่กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของบัณฑิตในสาขาวิชาเฉพาะด้านเพิ่มเติมเข้าไปในวิชาชีพ ตามลักษณะ และความต้องการบัณฑิตในสาขาวิชานั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เป็นคนดีของสังคม

- 1.1 มีสุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตดี
- 1.2 มีเจตคติที่ดีต่อมวลมนุษยชาติ
- 1.3 มีจิตสาธารณะ
- 1.4 มีค่านิยมและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย
- 1.5 ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามครรลองธรรม
- 1.6 ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

2. เป็นครูดี ครูเก่ง

- 2.1 มีความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู

- 2.2 รักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 2.3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
- 2.4 มีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้
- 2.5 เป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้
- 2.6 ขยัน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน
- 2.7 มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ และเพื่อนร่วมงาน
- 2.8 ยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิต
- 2.9 เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
- 2.10 เข้าใจผู้เรียนและมีกระบวนการการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

3. มิยุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู

- 3.1 มีความรู้ ความสามารถในศาสตร์ทางการสอน และการบริหารการศึกษา
- 3.2 มีทักษะการจัดการให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 3.3 รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.4 มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี
- 3.5 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสาขาวิชาของตน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังนี้

1. T = Teaching มิยุทธวิธีในการถ่ายทอดความรู้
2. E = Ethics มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของครู
3. A = Ability มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพ
4. C = Cooperation มีความร่วมมือ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. H = Healthy มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี
6. E = Experience มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในวิชาชีพครูมีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ

หน้าที่

7. R = Research มีความสามารถวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้
8. S = Smart มีความฉลาด และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังนี้

1. คุณธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน รู้กาลเทศะ มีเจตคติที่ดี และมีความรักความศรัทธาในวิชาชีพ

2. ความรู้ มีความรอบรู้ในวิชาการและวิชาชีพ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งสามารถ นำความรู้ และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและมาตรฐานวิชาชีพ

3. ความคิด มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาภูมิปัญญาของตนเอง

4. ใฝ่สัมพันธ์ มีจิตใจสัมพันธ์ รู้จักพึ่งพาตนเองและหมั่นเพียรพัฒนางานรับผิดชอบอยู่เสมอ

5. จิตสาธารณะ มีจิตสาธารณะในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นและประเทศชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยและกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. ภาวะผู้นำ มีภาวะผู้นำและสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งรู้เท่าทันและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสากล

7. สุขภาพดี มีสุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ และสามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัว ครอบครัวและสังคมส่วนรวม

8. มีความเป็นไทย มีความสำนึกในการเป็นคนไทยรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีของชาติ

9. ใช้ชีวิตพอเพียง ดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิต สรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

2. มีทักษะทางการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทักษะทางคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

3. ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบ การงานอาชีพด้วยใจรัก ดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

4. มีความรักผูกพันต่อท้องถิ่น ภาคภูมิใจในคุณค่าของความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีจิตอาสา

5. มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ยึดมั่นในประชาธิปไตย และห่างไกลจากยาเสพติด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สรุปได้ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- 1.1 ความซื่อสัตย์สุจริตและประหยัด
- 1.2 ความเสียสละ อุทิศตนและการทำงานเพื่อส่วนรวม
- 1.3 ความยุติธรรม
- 1.4 ความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา
- 1.5 ความขยัน อดทน และหมั่นเพียร

2. ด้านความรู้และวิชาการทางวิชาชีพ (ปัญญา)

- 2.1 การสร้างความรู้และวิชาชีพ
- 2.2 การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ
- 2.3 การคิดวิเคราะห์
- 2.4 การคิดวิจารณ์ญาณ
- 2.5 การสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ

3. ด้านทักษะส่วนบุคคล

- 3.1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.2 การสื่อสารและภาษา
- 3.3 การใช้ตัวเลขและจำนวน
- 3.4 การวางแผนและจัดการ
- 3.5 การมีความอิสระและเป็นตัวของตัวเอง
- 3.6 การทำงานเป็นทีม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพดี วางตนเหมาะสมกับกาลเทศะ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม
3. มีน้ำใจและจิตสาธารณะ
4. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
5. มีความรู้ในสาขาของตน
6. มีทักษะการสื่อสาร เทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพครู
2. มีความรู้ความสามารถในการจัดและพัฒนาระบบการเรียนการสอน
3. มีความประพฤติและดำรงตนตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม
4. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะการติดต่อสื่อสารและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. เห็นคุณค่า สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สรุปได้ดังนี้

1. มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. มีคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติตนให้เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม
3. มีความขยันอดทน เสียสละ ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีความเป็นประชาธิปไตย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีความฉลาดรู้เท่าทันเหตุการณ์ของโลกเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคมและประเทศชาติ

6. มีความรู้ และรู้จักเลือกใช้ชีวิตอย่างถูกวิธีและปลอดภัยไม่เสี่ยงต่อโรคภัยและยาเสพติด
7. มีความรู้และทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นได้
8. มีความรักและหวงแหนสืบสาน เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

9. มีความรัก เชิดชูเกียรติยศ ชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของมหาวิทยาลัย เผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้รับรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานของหลักสูตร
2. มีระบบคิดที่ดีและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เป็นนักปฏิบัติ
4. มีจริยธรรมในวิชาชีพ
5. มีจิตสำนึกสาธารณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี คณะครุศาสตร์ (2560, ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. คนเก่ง เศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขในการดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพ
2. ดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างงานอาชีพอิสระ
3. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ใช้ภูมิปัญญาให้การแก้ปัญหาของตน ครอบครัว ชุมชนและสังคม
5. มีวิถีชีวิตเพื่อการพัฒนาการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ในการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์ชีวิต
6. มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถบูรณาการองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ
7. เรียนรู้กระบวนการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่องและเท่าทัน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสรุปได้ว่านักศึกษาที่จะประกอบอาชีพครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะของครู อาทิ มีความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพครู โดยมีทักษะการสอน การจัดการในห้องเรียน และการประเมินผลผู้เรียน มีบุคลิกภาพของความเป็นครู กล่าวคือ มีความรับผิดชอบ ตรงเวลา มีภาวะผู้นำการพัฒนาการศึกษา มีคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยที่ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ มีการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู เช่น การมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพครู และในกิจกรรมอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาวิชาชีพครู มีทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างนิสัยใฝ่รู้ การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้าง มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความฉลาดที่และคุณลักษณะของบัณฑิตครูศาสตร์ที่พึงประสงค์ ซึ่งมีนักวิชาการได้สรุปผลการวิจัยไว้ ดังนี้

3.1 งานวิจัยในประเทศ

สมใจ จุฑาผาด (2549, หน้า 102-108) ได้ทำวิจัยปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์: การวิเคราะห์พหุระดับมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ด้วยวิธี

การวิเคราะห์พหุระดับ พบว่า ตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความรับผิดชอบลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเชื่อมั่นในตนเอง

บุญส่ง กวยเงิน (2550, หน้า 121-126) ได้ทำวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าอุปสรรคของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าอุปสรรคของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นอธิบาย ความแปรปรวนในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้ร้อยละ 71 เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรความรับผิดชอบมีอิทธิพลสูงสุด คือ มีค่าเท่ากับ .22 รองลงมาคือ อึดทนโน้ทน การอบรมเลี้ยงดู ความเครียด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคตมีค่าเท่ากับ -.22, -.08, -.06, -.03 ตามลำดับ ยกเว้นบุคลิกภาพที่มีค่าอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .82

รัชภูมิ แพงมา และคณะ (2551, หน้า 36-47) ได้ทำวิจัยปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพล ต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 คือ ความต้องการอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่น ในตนเอง ความทะเยอทะยาน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ทิพวรรณ จันทสิทธิ์ (2550, หน้า 60-61) ได้ศึกษา ระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามตัวแปรปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต และความเชื่อมั่นในตนเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานภาพครอบครัวต่างกัน พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนที่มีสถานภาพครอบครัว สมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต ความเชื่อมั่นในตนเองที่แตกต่างกัน โดยสรุปผลได้ว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นักเรียนที่มี

การมุ่งอนาคตต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง การมุ่งอนาคต บุคลิกภาพ และความรับผิดชอบนั้น ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อารีย์ ชันดิธรรมกุล (2552, หน้า 49-55) ศึกษาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านสามารถเรียงลำดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1.1 ด้านการควบคุม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษามีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับมากคือ ถ้ามีปัญหาไม่เข้าใจกับเพื่อน นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้โต้ตอบด้วยความรุนแรงได้ เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาชายและหญิง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษาชายและหญิงมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับมากคือ ถ้ามีปัญหาไม่เข้าใจกับเพื่อน นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้โต้ตอบด้วยความรุนแรงได้ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาก่อนเข้าศึกษาต่อพบว่าความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่นักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับมากคือ ถ้ามีปัญหาไม่เข้าใจกับเพื่อน นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้โต้ตอบด้วยความรุนแรงได้ เมื่อจำแนกตามคณะที่นักศึกษาสังกัดพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจคณะบัญชี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และคณะนิติศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่ง คือ นักศึกษาไปมหาวิทยาลัยสายเนื่องจากรถเสียระหว่างทาง นักศึกษาจะสามารถอธิบายให้อาจารย์เข้าใจได้ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่งคือ หากกลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับแนวคิดของนักศึกษา นักศึกษามีวิธีการแก้ไขและทำให้เพื่อนยอมรับแนวคิดของตนเอง ส่วนนักศึกษาคณะบัญชีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะศิลปศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ มี

สังกัดพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาทุกคณะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่งคือ นักศึกษามีความเชื่อว่า ถ้ามีความพยายามนักศึกษาจะสามารถผ่านพ้นอุปสรรคไปได้

1.4 ด้านความอดทนต่อปัญหา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษามีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางคือ แม้จะทำข้อสอบได้ไม่ดี นักศึกษาจะพยายามอ่านหนังสือต่อไป เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาชายและหญิง โดยรวมเท่ากันและอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษาชายและหญิงมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางคือ แม้จะทำข้อสอบได้ไม่ดี นักศึกษาจะพยายามอ่านหนังสือต่อไป เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ก่อนเข้าศึกษาต่อพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษามีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางคือ นักศึกษารู้สึกว่างานที่ยากเป็นงานที่ทำทลายต่อความสามารถของตัวเอง สำหรับข้อที่นักศึกษามีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางคือ แม้จะทำข้อสอบได้ไม่ดี นักศึกษาจะพยายามอ่านหนังสือต่อไป เมื่อจำแนกตามคณะที่นักศึกษาสังกัดพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาทุกคณะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่งคือ นักศึกษารู้สึกว่างานที่ยากเป็นงานที่ทำทลายต่อความสามารถของตัวเอง นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและคณะบัญชีมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่งคือ นักศึกษาจะมีความอดทนและพยายามใช้สติและเหตุผลในการแก้ปัญหา ส่วนนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะนิติศาสตร์และคณะศิลปศาสตร์ มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอันดับหนึ่งคือ แม้จะทำข้อสอบได้ไม่ดี นักศึกษาจะพยายามอ่านหนังสือต่อไป

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาพบว่า

2.1 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาด้านการควบคุม ด้านการรับรู้ผลกระทบของปัญหาและรวมทุกด้านนั้น นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหาและด้านความอดทนต่อปัญหานั้น นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาก่อนเข้าศึกษาต่อ พบว่าความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาด้านการควบคุมด้านการรับรู้ผลกระทบของปัญหา ด้านความอดทนต่อปัญหา และรวมทุกด้านนั้น นักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และนักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหานั้น นักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และนักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 เมื่อจำแนกตามคณะที่นักศึกษาสังกัด พบว่าความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า นักศึกษาในทุกคณะมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคพอ ๆ กัน

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2557) ได้ศึกษาการศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ พบว่าบุคลิกภาพของคนไทยมีลักษณะของความทะเยอทะยาน พอสมควร แต่ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง คนไทยมีนิสัยอ่อนน้อม ชอบออกสังคม ชอบพบปะ สังสรรค์และพูดคุยกับคนอื่น แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะรู้สึกเคอะเขินเมื่ออยู่ในหมู่คนแปลกหน้าหรือ กลุ่มที่ตัวเองไม่ สนิทสนม คนไทยยอมรับสถานภาพและวิถีชีวิตของตนเองที่ถูกกำหนดโดยสังคม แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่พอใจในชีวิตของตนเอง มีความวิตกกังวลสูง มีความรับผิดชอบค่อนข้างต่ำ รักสนุก ชอบความสะดวกสบาย ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ทำอะไรตามใจตนเองโกรธง่ายและจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อความต้องการของตนเองถูกขัดขวาง ความรู้สึกไม่พอใจจะถูกเก็บไว้ภายในไม่แสดงออกมา ภายนอก หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้อื่น คำนิ่งถึงหน้าตาและและภาพพจน์ของตนเองมาก คนไทย มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูง พยายามทำความเข้าใจกับปัญหาของผู้อื่น ปรับตัวเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ความคิดเห็นและเหตุผลให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

รพินทร์ ฉายวิมล (2557, หน้า 13) ได้สรุปว่ามหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้รู้ เข้าใจ ความสามารถทางปัญญาของตน ภูมิใจในวัฒนธรรมที่มีคุณค่า รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก 2) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีจิตลักษณะมุ่งที่จะช่วยสร้างสรรค์ตน ให้เป็นผู้รู้จักอัตลักษณ์แห่งตน รู้ว่าตนเป็นใคร ช่วยเหลือสังคมได้อย่างไร เป็นผู้ที่สามารถรักษาสมดุลของโลกธรรมชาติและโลกแห่งข่าวสารข้อมูลได้ดี มีทักษะปฏิบัติต่อโลกที่เหมาะสม และ 3) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ ทำเป็น รู้จักวิธีการเรียนรู้ และรู้จักเรียนรู้เพื่อช่วยสร้างสรรค์ระบบขององค์การสังคมที่เหมาะสม โดยมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการ บทบาท เป้าหมาย และวิธีการในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบอัตลักษณ์แห่งตนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แห่งบัณฑิตในสถาบันของตนได้

กมลพร แสนพิพิธ (2558, หน้า 17-25) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรสังเกตได้ด้วยกัน พบว่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรสังเกตได้ มีทิศทางของความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบ โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -0.001 ถึง $.638$ เป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ การควบคุมอุปสรรคกับการนำตัวเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวกับการแสดงออก และตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ การควบคุมอุปสรรคกับความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สังเกตได้ด้านการควบคุมสถานการณ์ (CON) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -0.001 ถึง $.408$ โดยการควบคุมสถานการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $.01$ กับความกล้าเสี่ยงมากที่สุด รองลงมาคือความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อตนเอง ตามลำดับ

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านการนำตนเองเข้าไปแก้ปัญหา (OWN) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ -0.035 ถึง $.409$ โดยการนำตนเองเข้าไปแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ กับการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือ การมีสติ การมุ่งอนาคต และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ

1.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สังเกตได้ด้านการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค (REA) พบว่า มีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -0.009 ถึง $.401$ โดยการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $.01$ กับการมีสติมากที่สุด รองลงมาคือความกล้าเสี่ยง การพึ่งตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ

1.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านความอดทนทนทานต่ออุปสรรค (END) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -0.022 ถึง $.488$ โดยความอดทนทนทานต่ออุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $.01$ กับการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือ การมีสติ การมุ่งอนาคต และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ

2. การตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โมเดลความสัมพันธ์ที่ปรับใหม่ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังทำการปรับโมเดล 30 ครั้ง แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (X^2) มีค่าเท่ากับ 175.93 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 94 ค่า p-value เท่ากับ 0.063 ผ่านเกณฑ์ คือ ต้องมีค่ามากกว่า .05 ค่าไค-สแควร์ สัมพัทธ์ (X^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.87 ผ่านเกณฑ์ คือ ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 เมื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องจากดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.92 ผ่านเกณฑ์ คือ ต้องมีค่ามากกว่า 0.9 ค่า AGFI มีค่าเท่ากับ 0.94 ผ่านเกณฑ์ คือ ต้องมีค่ามากกว่า 0.9 และค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.042 ผ่านเกณฑ์ คือ ต้องมีค่า น้อยกว่า 0.05

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทั้งทางตรงและทางอ้อม สรุปผล ดังนี้

3.1 ค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพล รวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญา ตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า มีค่าอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อความสามารถใน การเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึง “ไม่มีอิทธิพล” ได้แก่ ตัวแปร การมุ่งอนาคตมีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด คือ 0.07 รองลงมาคือ ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นใน ตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.06 และ -0.31 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีค่าอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรบุคลิกภาพ มีค่าเท่ากับ 0.79 และตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าเท่ากับ 0.22 3.2 ค่าอิทธิพล ทางตรงของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าอิทธิพล ทางตรงที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ 0.22

3.3 ค่าอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟัน อุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ไม่มีตัว แปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ซึ่งตัวแปร บุคลิกภาพ มีค่าอิทธิพลมากที่สุด คือ มีค่าเท่ากับ -0.14 รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ -0.01 ตามลำดับ

จิณัฐตา สอนสังข์ (2558, หน้า 31-32) ได้ศึกษาพัฒนามาตรฐานคุณ ภาพของบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผลการพัฒนามาตรฐานคุณภาพบัณฑิตของคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ใน การประกอบวิชาชีพครู 2) ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ 3) ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร

และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านคุณลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิต 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรมต่อวิชาชีพ และการปฏิบัติตน และ 6) ด้านทักษะวิชาชีพครู

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2559, หน้า 127) ได้ศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรับรู้ผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น องค์ประกอบด้านการรู้คิดทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้คิดในพฤติกรรม การมีข้อเสนอแนะ ทางสังคม การตัดสินสภาพการณ์ทางสังคม และองค์ประกอบด้านการมีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม นักศึกษาที่เข้าร่วม โปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองและ เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล กลุ่มฝึกอบรมมีความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

นงลักษณ์ ใจฉลาด (2559, หน้า 59-78) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยมี 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) คุณลักษณะการเป็น ผู้นำทางวิชาการ 2) คุณลักษณะการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมโดดเด่น 3) คุณลักษณะการปฏิบัติงาน ดี 4) คุณลักษณะการมีเจตคติที่ดีและรักในวิชาชีพ 5) คุณลักษณะการมีวิสัยทัศน์และใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ และ 6) คุณลักษณะการเป็นผู้มีความมุ่งมั่นพัฒนาเข้าถึงชุมชนและท้องถิ่น และ ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 กลุ่ม 5) ขั้นตอนการสร้าง เสริมและปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6) ตัวชี้วัดความสำเร็จ และ 7) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

นิธิภา อัจฉฤทธิ์ (2559, หน้า 1302-1308) ศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรค ด้านควบคุมสถานการณ์ ด้านระบุสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านการรับรู้ ผลกระทบ ด้านอดทนต่ออุปสรรค และรวมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2) ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคด้านอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับเพศและกลุ่ม คณะที่นักศึกษาสังกัด แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับชั้นปีและรายได้ครอบครัวของนักศึกษา 3) ระดับ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคที่แตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

วิลัยพร นุชสุธรรม (2559, หน้า 505) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี พบว่าความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านชั้นปี ที่ 1 และ 2 อยู่ในเกณฑ์ปกติทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ส่วนชั้นปี ที่ 3 ด้านเก่งและด้านสุขอยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ด้าน ดีอยู่ในระดับเกณฑ์สูงกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างชั้นปี ที่ 1, 2, และ 3 องค์ประกอบย่อยของด้านดีเรื่องการควบคุมตนเองอยู่ในระดับเกณฑ์สูงกว่าปกติ

จำนงค์ แจ่มจันทรวงศ์ และคณะ (2560, หน้า 277) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูผู้สอนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชาชีพครู วิทยาลัยเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูผู้สอนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาวิชาชีพครู วิทยาลัยเชียงราย คือ ปัจจัยการสนับสนุนจากสังคม ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู และปัจจัยลักษณะงานที่ปฏิบัติ

สมชาย รุ่งเรือง และธีรวัฒน์ จันทิก (2560, หน้า 29) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จินตนาการ (Imagination) ความยืดหยุ่น (Flexibility) วิสัยทัศน์ (Vision) และการแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยแนวคิดรูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การส่งเสริมความสร้างสรรค์จากองค์กร หัวหน้างาน และผู้ร่วมงาน การเปิดโอกาสให้มีการทำงานอย่างอิสระ การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอในการทำงาน ทั้งนี้ต้องมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่แสดงถึงความไว้วางใจและสนับสนุนและกระตุ้นให้มีความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งมีการให้ความรู้ในกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเสริมสร้างให้เกิดองค์ประกอบของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จินตนาการ ความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และการแก้ปัญหา

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Sollero & Aliabadi (1993, pp. 269-284) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความฉลาด ทางอารมณ์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวน 178 คน นำมาวิเคราะห์หัตถ์แปรหลายตัวแปรที่จะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความสามารถในการตระหนักและรับรู้เหตุการณ์ และความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองและผู้อื่น พบว่า บทบาทของนักศึกษาที่เป็นเพศหญิง มีคะแนนของความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง ความสามารถในการตระหนักและรับรู้เหตุการณ์ และความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองและผู้อื่นสูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย และผลการศึกษา

พบว่า ความฉลาดทาง อารมณ์ทั้ง 3 องค์ประกอบ ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้ให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

Sutarso, Baggett, Sutarno, and Tapia (1996, online) ได้ศึกษาผลของเพศและเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory) กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับอาชีวศึกษา จำนวน 138 คน ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์ 3 องค์ประกอบ คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับรู้ตนเอง และการจัดการอารมณ์ ตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เพศ และเกรดเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า เพศมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงมีการช่วยเหลือผู้อื่น และการรับรู้ตนเองสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่าง ระหว่างเพศต่อองค์ประกอบด้านการจัดการอารมณ์ ส่วนผลของเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความฉลาดทาง อารมณ์ทั้ง 3 องค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

McDowelle (1997, Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และความเป็นผู้นำทางการศึกษามหาวิทยาลัยเซาท์แคโรไลนาในการศึกษาผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ถูกกำหนดให้เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงความรู้สึกในการควบคุมความสมดุลทางอารมณ์ซึ่งเป็นการมองในทัศนคติเชิงบวกเมื่อต้องเผชิญกับความผิดหวังและความยากลำบากและเชื่อมต่อกับ ความรู้สึกของผู้อื่น แม้ว่าแนวคิดของความฉลาดทางอารมณ์วัฒนธรรมได้รับการสนับสนุนโดยทศวรรษของการวิจัยพฤติกรรมสำคัญนี้ แนวคิดของความฉลาดทางอารมณ์และการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ไปยังเขตการบริหารการศึกษาและความเป็นผู้นำได้

Sutarso, Sutarno, and Tapia. (1999: 190-209) ได้ศึกษาผลของเพศและเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความเฉลียวฉลาด ทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับอาชีวศึกษา จำนวน 138 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์พหุตัวแปร มีตัวแปรตาม คือ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 3 องค์ประกอบ คือการช่วยเหลือผู้อื่น การรับรู้ตัวเอง และการจัดการกับอารมณ์ และตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เพศ และเกรดเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า เพศมีผลต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงมีคะแนนด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และการรับรู้ตนเองสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศต่อองค์ประกอบด้านการจัดการกับอารมณ์ ส่วนผลของเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 องค์ประกอบ แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Hun (2000 อ้างถึงในศิริภิญญา ดวงคำจันทร์, 2557) ได้ศึกษาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 109 คน เพื่อตรวจสอบเชิงประจักษ์ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติใน 3 ด้านของเด็กเหล่านี้ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ทั่วไปของเด็กกับการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ของเด็กใน 3 ด้าน วิธีการศึกษาทำการประเมินการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ ใน

3 ด้าน ได้แก่ ภาษา ศิลปะ และคณิตศาสตร์ โดยการเล่านิทาน การทำภาพศิลปะแปะติดและงานสร้างสรรค์ปัญหาคณิตศาสตร์ แล้วให้กรรมการผู้เชี่ยวชาญ 9 คนตัดสิน ทำการวัดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ทั่วไปของเด็กโดยใช้แบบทดสอบการคิดย่อย 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ Wallach Kogan และแบบทดสอบการคิดที่แยกย่อยออกไปของโลกจริง ผลการวิจัยครั้งนี้ สนับสนุนว่า ความคิดเชิงสร้างสรรค์ในเด็กเล็กค่อนข้างจะจำเพาะด้าน เด็ก ๆ แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ข้ามกลุ่มสาขาวิชาต่าง ๆ มากกว่าความคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างเดียวกันในสาขาที่หลากหลาย ซึ่งแสดงว่ามีความแปรผันระหว่างแต่ละบุคคลมากพอสมควรในความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน แบบวัดการคิดที่แยกย่อยออกไปไม่ได้มีอำนาจในการพยากรณ์การปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อยที่สุด 2 ใน 3 ด้านที่ได้ประเมินแล้ว แสดงให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะพยากรณ์ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของเด็กที่เชื่อมั่นได้ในเพียงด้านเดียวซึ่งต้องอาศัยความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในด้านอื่น ๆ ด้วย หรือต้องอาศัยความสามารถในการคิดที่แยกย่อยออกไปโดยรวมของเด็ก

Well and Prindle (2000, pp. 155-159) ได้ศึกษาบทบาทของความฉลาดทางอารมณ์ โดยเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยกับคะแนน ความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นบัณฑิตในมหาวิทยาลัยชุมชนแคนาดาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นนักศึกษาสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับช่าง เทคนิคซ่อมรถยนต์ ที่ศูนย์ฝึกงาน นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการทดสอบจากข้อสอบวัดความฉลาด ทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนสาขาวิชาเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนต่างสาขาวิชา การปรับตัว การจัดการความเครียดและรูปแบบการประพฤติทั่วไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสามารถใช้ในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาขึ้นกับนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมในการดำเนินการสอนนักศึกษาสาขาการศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 41 คน ในปลายปีการศึกษา ส่วนนักศึกษาช่างเทคนิคแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มย่อยที่ 1 จำนวน 12 คน ได้รับการทดสอบในปลายปีแรก อีกกลุ่มจำนวน 9 คน ได้รับการทดสอบในปลายปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างต่ำระหว่างคะแนนการปฏิบัติงานในโรงงานในปลายปีที่สองกับคะแนนรวมของแบบทดสอบ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก และยังมีตัวแปรแทรกซ้อนจำนวนหนึ่งด้วย จึงมีผลต่อการสรุปเพื่อนำผลการศึกษานี้ไปใช้

Lin (2003, abstract) ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ในชีวิตและการประกอบอาชีพระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวันกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา โดยเชื่อว่ารูปแบบในการตอบสนองต่ออุปสรรคสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวัน จำนวน 211 คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 124 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (ARP) ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไต้หวันร้อยละ 60.7 และกลุ่มชาวอเมริกัน ร้อยละ 46.8 มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคในระดับสูง และคะแนนความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคโดยรวมระหว่างผู้บริหารชาวไต้หวัน กับผู้บริหารชาวอเมริกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริหารชาวไต้หวัน มีคะแนนความสามารถด้านการอดทนสูงกว่าผู้บริหารชาวอเมริกันนอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

Weihua (2003 อ้างถึงใน ศัสยมน สังเว, 2550) ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจีน ลักษณะส่วนบุคคลแบ่งออกเป็นความฉลาด บุคลิก และอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางสังคมแบ่งเป็น ครอบครัว และโรงเรียน ในการศึกษาด้านลักษณะส่วนบุคคลใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ส่วนด้านสภาพแวดล้อมนักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าการจัดสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม

Howard (2005, abstract) ศึกษาเรื่องอุปสรรคในการเป็นผู้นำที่โดดเด่นการสืบหา ปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต ศึกษาความสัมพันธ์ความทุกข์ อุปสรรค และความท้าทาย ที่มีต่อการออกแบบและการพัฒนาของผู้นำที่มีชื่อเสียง 16 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับของอุปสรรคที่เคยประสบมาในวัยหนุ่มสาวของผู้นำก่อนที่จะมาเป็นผู้นำที่มีชื่อเสียงผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคช่วงแรกในวันหนุ่มสาวของพวกเขาไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดหรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในชีวิตของพวกเขาอุปสรรคเหมือนความท้าทายที่สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาส การเผชิญต่ออุปสรรคและความสำเร็จในการข้ามผ่านอุปสรรคได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในความเจริญก้าวหน้าของผู้นำนอกจากนั้น ผลการศึกษายังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพนั้นมีความสัมพันธ์กับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ)

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญคุณลักษณะของบัณฑิตครูศาสตร์ที่พึงประสงค์ ซึ่งความฉลาดนั้นมาจากความสามารถ สมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ ความสามารถในการรวบรวม และประยุกต์ความรู้ หรือทักษะที่มีออกมาใช้กับทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต รวมไปถึงการคิด การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และซื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีจิตสำนึกดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความสามารถในการทำโครงการ และมีความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดทางสังคม ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดที่เกิดจากการเล่นเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการคุณลักษณะของบัณฑิต

ครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อให้เป็นคนดีของสังคม เป็นครูดี ครูเก่ง และมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ และเป็นการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวข้างต้นมาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 843 คน ในงานวิจัยนี้เลือกเก็บข้อมูลจากนักศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เนื่องจากนักศึกษาได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นเวลา 3 ปีการศึกษาแล้ว และกำลังจะไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ต่อไป จึงเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถตอบแบบสอบถามในเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมได้เป็นอย่างดี

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 264 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 843 คน โดยเทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 179-180) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการกระจายตามคณะที่สังกัด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ครุศาสตร์	191	60
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	332	104
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	284	89
วิทยาการจัดการ	36	11
รวมทั้งหมด	843	264

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามดัชนี ชีววัด ตัวแปร เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวแปรที่กำหนด

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาของข้อความ และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้ข้อความปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา จำนวน 71 ข้อ และคุณลักษณะของบัณฑิตครูศาสตร์ที่พึงประสงค์ จำนวน 21 ข้อ

ขั้นที่ 5 แก้ไขข้อกระทงคำถาม แล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาคำนวณหาความเที่ยง โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1970 สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 179-180) ได้ค่าความเที่ยงด้านปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา เท่ากับ 0.986 และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.983

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้องโดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 264 ฉบับ เพื่อเก็บข้อมูลจากนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 264 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้าหมู่เรียน และประธานนักศึกษาของแต่ละคณะ ในการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดจัดกระทำดังนี้
 - 1.1 จัดระเบียบข้อมูลโดยวิธีลงรหัส
 - 1.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
 - 1.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง และการพรรณนาความตามความหมาย จากค่าสถิติที่วิเคราะห์ไว้
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามลักษณะของแบบสอบถามในแต่ละตอนดังนี้
 - 2.1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยความฉลาดและคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้
 - 2.2.1 การแปลความหมายระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา และนำไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา
	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา
	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา
	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา
	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา
	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 - 2.2.2 การแปลความหมายระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ และนำไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
	อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ โดยใช้
การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) นำเสนอในรูปแบบ
ตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ศึกษาว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาโดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 264 จำแนกตามเพศ และคณะที่สังกัด ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 264)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	98	37.10
หญิง	166	62.90
รวม	264	100.00
คณะที่สังกัด		
ครุศาสตร์	60	22.70
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	104	39.40
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	89	33.70
วิทยาการจัดการ	11	4.20
รวม	264	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 62.90 และเป็นนักศึกษาที่สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีมากที่สุดจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

การวิเคราะห์ระดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ดังแสดงในตารางที่ 3-10 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความฉลาดทางปัญญา	4.35	0.45	มาก	1
2. ความฉลาดทางอารมณ์	4.16	0.53	มาก	5
3. ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม	4.31	0.41	มาก	2
4. ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค	4.24	0.46	มาก	3
5. ความฉลาดทางสังคม	4.11	0.49	มาก	7
6. ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์	4.13	0.50	มาก	6
7. ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น	4.19	0.50	มาก	4
รวม	4.26	0.41	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความฉลาดทางปัญญา อยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.45) รองลงมา ได้แก่ ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.41) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.46) ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.50) ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.53) ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.50) และ ความฉลาดทางสังคม ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางปัญญา

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางปัญญา		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี	4.49	0.55	มาก	1
2.	นักศึกษาสามารถทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้ อย่างถูกต้อง	4.29	0.46	มาก	9
3.	นักศึกษาสามารถหาความรู้นอกเหนือจากที่ อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี	4.35	0.40	มาก	4
4.	นักศึกษาสามารถปรับวิธีการเรียนรู้ได้สอดคล้อง กับรูปแบบการสอนของอาจารย์แต่ละคนได้เป็น อย่างดี	4.33	0.44	มาก	6
5.	นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดีขึ้น	4.29	0.41	มาก	10
6.	นักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน นักศึกษาเข้าใจได้เป็นอย่างดี	4.38	0.43	มาก	2
7.	นักศึกษาสามารถทุ่มเทเวลาและความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้มีผลการเรียนดี ขึ้น	4.34	0.46	มาก	6
8.	นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้จากเนื้อหาที่ เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง	4.33	0.44	มาก	7
9.	นักศึกษามีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี ขึ้น	4.37	0.45	มาก	3
10.	นักศึกษามีการประเมินความรู้ของตนเองอย่าง สม่ำเสมอ	4.30	0.44	มาก	8
รวม		4.35	0.45	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดทางปัญญา โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.45) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับ

มากทุกข้อ โดยนักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดีอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนนักศึกษาเข้าใจได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.43) และ นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.41) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางอารมณ์

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางอารมณ์		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจ ตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม	4.26	0.55	มาก	3
2.	นักศึกษาสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้ ดี	4.30	0.55	มาก	1
3.	นักศึกษารู้จักและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยที่ มหาวิทยาลัยกำหนดได้เป็นอย่างดี	4.02	0.57	มาก	10
4.	นักศึกษามีจิตใจร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี อยู่เสมอ	4.17	0.54	มาก	6
5.	นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและ สถานการณ์รอบข้างได้ดี	4.16	0.52	มาก	7
6.	นักศึกษาระบุความรู้สึกในบทบาท หน้าที่ และความ รับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี	4.00	0.55	มาก	11
7.	นักศึกษาสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้ เหมาะสมกับสถานการณ์	4.07	0.46	มาก	8
8.	นักศึกษาสามารถคิดไตร่ตรองรอบคอบก่อน ตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ	4.04	0.50	มาก	9
9.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถของ ตนเอง	4.23	0.52	มาก	4

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (ต่อ)

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางอารมณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
10. นักศึกษาสามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็น ทัศนคติทางบวกได้	4.27	0.53	มาก	2
11. นักศึกษาสามารถเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของ ผู้อื่นได้ดี	4.22	0.51	มาก	5
รวม	4.16	0.53	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษาสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้ดีอยู่ในลำดับสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาสามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็นทัศนคติทางบวกได้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.53) และ นักศึกษาตระหนักรู้ในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.55) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักศึกษามีความสามารถทางศีลธรรม จริยธรรม และมีความคิดที่ดี	4.29	0.42	มาก	6
2. นักศึกษาประพฤติตนเป็นคนดีและมีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.26	0.40	มาก	8
3. นักศึกษาสามารถปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตตาม ประเพณีวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม	4.33	0.41	มาก	5

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม (ต่อ)

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม					
4.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงามได้อย่างเหมาะสม	4.24	0.43	มาก	10
5.	นักศึกษามีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี	4.25	0.40	มาก	9
6.	นักศึกษามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	4.35	0.40	มาก	3
7.	นักศึกษารู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนเองและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม	4.38	0.46	มาก	1
8.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ	4.28	0.42	มาก	7
9.	นักศึกษาสามารถประพุดตินถูกต้องเหมาะสม สามารถเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นได้	4.34	0.40	มาก	4
10.	นักศึกษาแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ	4.36	0.40	มาก	2
รวม		4.31	0.41	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษารู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนเองและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสมอยู่ในลำดับสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.40) และนักศึกษาสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงามได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.43) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค					
1.	นักศึกษาสามารถแก้ไขสถานการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี	4.27	0.44	มาก	5
2.	นักศึกษาสามารถความอดทนและควบคุมสถานการณ์ได้ดี	4.25	0.46	มาก	6
3.	นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคได้ดี	4.30	0.43	มาก	3
4.	นักศึกษาสามารถมองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้	4.09	0.47	มาก	10
5.	นักศึกษามีสติตลอดเวลาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขได้ดี	4.11	0.45	มาก	9
6.	นักศึกษาสามารถมองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี	4.31	0.45	มาก	2
7.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก	4.33	0.46	มาก	1
8.	นักศึกษามีความเพียรพยายามนำตนไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้	4.22	0.44	มาก	7
9.	นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี	4.28	0.48	มาก	4
10.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้เสมอ	4.19	0.47	มาก	8
รวม		4.24	0.46	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบากอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาสามารถมองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.45) และ นักศึกษาสามารถมองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.47) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางสังคม

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักศึกษามีความสามารถในปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี	4.24	0.48	มาก	1
2. นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี	4.19	0.49	มาก	3
3. นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง	4.17	0.54	มาก	4
4. นักศึกษาสามารถพัฒนาพรสวรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนได้	4.03	0.49	มาก	8
5. นักศึกษาตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเองอย่างดี	4.15	0.50	มาก	5
6. นักศึกษาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาด้วยความเต็มใจ	4.02	0.51	มาก	9
7. นักศึกษาสนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้เกิดความรักอยู่เสมอ	4.01	0.49	มาก	10
8. นักศึกษามีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ และมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง	4.04	0.48	มาก	7

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดทางสังคม (ต่อ)

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
9. นักศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี	3.99	0.49	มาก	11
10. นักศึกษามีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ ผู้อื่น	4.21	0.47	มาก	2
11. นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่าง บุคคลอื่นได้ดี	4.11	0.49	มาก	6
รวม	4.11	0.49	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษามีความสามารถในปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษามีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.47) และ นักศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.49) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักศึกษามีความคิดหรือจินตนาการในการริเริ่มสิ่ง ใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.12	0.52	มาก	6
2. นักศึกษาสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับ ใช้ได้ในสถานการณ์จริง	4.20	0.51	มาก	1

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (ต่อ)

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. นักศึกษาสามารถสามารถปรับเปลี่ยนมุมมอง ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงทักษะการเรียนรู้ให้เกิด ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น	4.08	0.53	มาก	8
4. นักศึกษาสามารถคิดวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่ เหมาะสมกับตนเองได้เป็นอย่างดี	4.11	0.51	มาก	7
5. นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้งเมื่อได้รับ มอบหมายงานที่ถนัด	4.15	0.50	มาก	4
6. นักศึกษาสามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละ รายวิชาเป็นอย่างดี	4.19	0.51	มาก	2
7. นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็น ประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของ ตนเองเป็นอย่างดี	4.14	0.50	มาก	5
8. นักศึกษาสามารถหาทางเลือกมากกว่าหนึ่ง ทางเลือกก่อนตัดสินใจเพื่อให้งานที่ได้รับ มอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี	4.16	0.48	มาก	3
9. นักศึกษาได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากอาจารย์ ในแต่ละรายวิชาเพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี	4.07	0.51	มาก	8
10. นักศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่าการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริงและเป็น ประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ	4.06	0.47	มาก	10
รวม	4.13	0.50	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ได้ สถานการณ์จริงอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.51) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษสามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.51) และ นักศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่าก็พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริง และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.47) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดที่เกิดจากการเล่น

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดที่เกิดจากการเล่น	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักศึกษสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี	4.13	0.51	มาก	8
2. นักศึกษสามารถทำโครงการที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.18	0.49	มาก	5
3. นักศึกษสามารถทำงานเป็นหมู่คณะตามที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี	4.16	0.50	มาก	7
4. นักศึกษสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี	4.11	0.48	มาก	9
5. นักศึกษสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียได้เป็นอย่างดี	4.17	0.50	มาก	6
6. นักศึกษสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี	4.25	0.49	มาก	2
7. นักศึกษสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา	4.22	0.50	มาก	3
8. นักศึกษสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของตนเอง	4.20	0.51	มาก	4

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (ต่อ)

(n = 264)

ปัจจัยความฉลาดของของนักศึกษา ด้านความฉลาดที่เกิดจากการเล่น	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
9. นักศึกษาสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้ เป็นอย่างดี	4.27	0.51	มาก	1
รวม	4.19	0.50	มาก	

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านความฉลาดที่เกิดจากการเล่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักศึกษาสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้เป็นอย่างดีคืออยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.51) รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49) และนักศึกษาสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.48) อยู่ในลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ดังแสดงในตารางที่ 11-14 ดังนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

(n = 264)

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. เป็นคนดีของสังคม	4.01	0.80	มาก	2
2. เป็นครูดี ครูเก่ง	3.93	0.68	มาก	3
3. มียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาที่พหุ	4.11	0.69	มาก	1
รวม	4.01	0.70	มาก	

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.70) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาวิชาชีพครู อยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.69) รองลงมา ได้แก่ เป็นคนดีของสังคม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.80) และ เป็นครูดี ครูเก่ง ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นคนดีของสังคม

(n = 264)

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ด้านเป็นคนดีของสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกาย สมบูรณ์ และสุขภาพจิตดียิ่งขึ้น	4.13	0.79	มาก	1
2. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีเจตคติที่ดี ต่อมวลมนุษยชาติอย่างเหมาะสม	3.96	0.78	มาก	6
3. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีจิต สาธารณะอย่างเหมาะสม	3.99	0.80	มาก	4
4. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีค่านิยม และทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย	4.00	0.82	มาก	3
5. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามครรลองธรรม	3.97	0.81	มาก	5
6. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาปรับตัวให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ได้ดียิ่งขึ้น	4.01	0.80	มาก	2
รวม	4.01	0.80	มาก	

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นคนดีของสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตดียิ่งขึ้นอยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) รองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และ

สิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.78) และ มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อมวลมนุษยชาติอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นครูดี ครูเก่ง

(n = 264)

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ด้านเป็นครูดี ครูเก่ง	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู	3.91	0.68	มาก	5
2. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารักและศรัทธาในวิชาชีพครู	3.86	0.66	มาก	10
3. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้เพื่อการพัฒนาตนเอง	4.02	0.69	มาก	1
4. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้	4.00	0.66	มาก	3
5. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้	3.97	0.69	มาก	4
6. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาขยัน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน	4.01	0.69	มาก	2
7. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียนของตนเองในอนาคต และเพื่อนร่วมงาน	3.88	0.68	มาก	8
8. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษายึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิต	3.90	0.66	มาก	6
9. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู	3.87	0.66	มาก	9
10. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจผู้เรียนและมีกระบวนการการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพ	3.89	0.69	มาก	7
รวม	3.93	0.68	มาก	

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านเป็นครูดี ครูเก่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าในระดับมากทุกข้อ โดยมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมนักศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้ เพื่อการพัฒนาตนเองอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.69) รองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมี กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาขยัน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และ มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารักและศรัทธาในวิชาชีพครู ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66) เป็น ลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึง ประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู (n = 264)

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ด้านมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในศาสตร์ทางการสอน และการบริหาร การศึกษา	4.13	0.69	มาก	1
2. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการ จัดการให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.09	0.68	มาก	4
3. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จัก แสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.12	0.69	มาก	2
4. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามี ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี	4.08	0.69	มาก	5
5. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใน สาขาวิชาของตน	4.11	0.68	มาก	3
รวม	4.11	0.69	มาก	

คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.69) และเมื่อ พิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.13$, S.D. =

0.69) รองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักแสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.69) และมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามี
ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.69) เป็นลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึง ประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเกณฑ์ความฉลาดของนักศึกษาที่ส่งผลต่อ
คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
(n = 264)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	105.21	26.30	277.44*	.00
Residual	259	24.55	0.09		
Total	263	129.77			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	1.91		0.20	9.60*	.00
ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (X ₆)	0.63	0.66	0.08	12.02*	.00
ความฉลาดทางปัญญา (X ₁)	1.23	0.79	0.06	20.98*	.00
ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (X ₄)	1.06	0.70	0.08	13.97*	.00
ความฉลาดทางสังคม (X ₅)	0.23	0.16	0.7	3.09*	.02

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.900 R² = 0.811 SEE. = 0.308

ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (X₆) ความ
ฉลาดทางปัญญา (X₁) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (X₄) และ ความฉลาดทาง
สังคม (X₅) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของ
คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (Y_{tot}) ได้
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) เท่ากับ 0.811 ซึ่ง
แสดงว่า ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดในการเผชิญปัญหา

และฟันผ่าอุปสรรค และ ความฉลาดทางสังคม สามารถร่วมทำนายคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่
พึงประสงค์ของนักศึกษา ได้ร้อยละ 81.10 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 1.91 + 0.93(X_6) + 1.23(X_1) + 1.06(X_4) + 0.23(X_5)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.66 (Z_6) + 0.79(Z_1) + 0.70(Z_4) + 0.16(Z_5)$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา 2) ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 264 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการกระจายตามคณะ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 264 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต่อน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความฉลาดทางปัญญา อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดทางสังคม ตามลำดับ

2. คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมียุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ เป็นคนดีของสังคม และเป็นครูดี ครูเก่ง ตามลำดับ

3. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และความฉลาดทางสังคม เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของคุณลักษณะของ

บัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมทำนายคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ได้ร้อยละ 81.10

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดทางสังคม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนไทยตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี คือ เน้นจัดการศึกษาให้เป็นคนไทยรุ่นใหม่ ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนรองรับขึ้นไปตามระดับชั้น การศึกษาระบบใหม่จะเข้าแทนที่ระบบเก่าทั้งหมด และได้คนไทยรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ มีศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป ในยุทธศาสตร์ที่ 3 “ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน” ได้ขยายความไว้ว่า “เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม รู้คุณค่า ความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง โดยมีกรอบแนวทางที่ให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ 2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียม และทั่วถึง 3) การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี และ 5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัวใน การบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายในการสร้างเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และด้านคุณธรรม จริยธรรม (MQ) เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพและรู้เท่าทันและเมื่อกล่าวถึงการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม เช่นเดียวกับเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีเจตนารมณ์มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หรือ

กล่าวอีกอย่างคือบุคคลที่มีความ “เก่ง ดี มีสุข” ซึ่งเก่ง ดี มีสุข ต้องการให้เยาวชนไทยเติบโตอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านไอคิวและอีคิว ตรงตามเป้าหมายการศึกษา คือ ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข ยึดคุณธรรมนำความรู้ สู้สังคมไทย และที่สำคัญที่สุดก็คืองานวิจัยนี้ได้ศึกษาความฉลาดของนักศึกษาที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมทำงานในประชาคมอาเซียน สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีภูมิคุ้มกัน สามารถบริหารจัดการตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สู้สังคมที่อยู่ดีมีสุข อนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมทวารวดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรต้องส่งเสริมให้นักศึกษามีความฉลาดให้ครบทุกด้าน เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลพร นุชสุธรรม (2559, หน้า 505) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี พบว่าความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติเมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านชั้นปี ที่ 1 และ 2 อยู่ในเกณฑ์ปกติทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ส่วนชั้นปีที่ 3 ด้านเก่งและด้านสุขอยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ด้าน ดีอยู่ในระดับเกณฑ์สูงกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 1, 2, และ 3 องค์ประกอบย่อยของด้านดีเรื่องการควบคุมตนเองอยู่ในระดับเกณฑ์สูงกว่าปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ จิตต์มัน (2551, หน้า 49) ได้ศึกษาระดับความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความฉลาดทางจริยธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนิธิภา อัจฉฤทธิ์ (2559, หน้า 1302) ได้ศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ด้านควบคุมสถานการณ์ ด้านระบุนสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านการรับรู้ผลกระทบ ด้านอดทนต่ออุปสรรค และรวมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับ กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์ (2559, หน้า 127) ได้ศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรับรู้ผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น องค์ประกอบด้านการรู้คิดทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้คิดในพฤติกรรม การมีข้อเสนอสงเกต ทางสังคม การตัดสินใจทางสังคม และองค์ประกอบด้านการมีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล กลุ่มฝึกอบรมมีความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Weihua (2003 อ้างถึงในศัสยมน สังเว, 2550) ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วน

บุคคล และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจีน ลักษณะส่วนบุคคลแบ่งออกเป็นความฉลาด บุคลิก และอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางสังคมแบ่งเป็น ครอบครัว และโรงเรียน ในการศึกษาด้านลักษณะส่วนบุคคลใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ส่วนด้านสภาพแวดล้อมนักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าการจัดสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม ดังนั้นหากนักศึกษามีความฉลาดที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์เหมาะสมกับบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม และเป็นครูดี ครูเก่ง เป็นกำลังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยได้ต่อไป

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย มيثุทธศาสตร์ในสาขาวิชาชีพครู เป็นคนดีของสังคม และเป็นครูดี ครูเก่ง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จะต้องพิจารณาองค์ประกอบของการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ โดยที่ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและ ประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ ได้กำหนดเกณฑ์การรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตร ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐาน หลักสูตร 2) มาตรฐานการผลิต 3) มาตรฐานบัณฑิต หรือมาตรฐานผู้สำเร็จการศึกษาโดยปริญญาหรือ ประกาศนียบัตรที่คุรุสภาให้การรับรอง ต้องผ่านการประเมินมาตรฐานดังกล่าวโดยให้คุรุสภาประเมิน มาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการผลิต และให้สถาบันประเมินมาตรฐานบัณฑิตหรือมาตรฐานผู้สำเร็จการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ หลักสูตร 5 ปี ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 6 ด้าน คือ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยี และ 6) ทักษะการ จัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพินทร์ ฉายวิมล (2557, หน้า 13) ได้สรุปว่ามหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้รู้ เข้าใจความสามารถทางปัญญาของตน ภูมิใจในวัฒนธรรมที่มีคุณค่า รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก 2) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีจิตลักษณะมุ่งที่จะช่วยสร้างสรรค์ตน ให้เป็นผู้รู้จักอัตลักษณ์แห่งตน รู้ว่าตนเป็นใคร ช่วยเหลือสังคมได้อย่างไร เป็นผู้ที่สามารถรักษาสมดุลของโลกธรรมชาติ และโลกแห่งข่าวสารข้อมูลได้ดี มีทักษะปฏิบัติต่อโลกที่เหมาะสม และ 3) การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ ทำเป็น รู้จักวิธีการเรียนรู้ และรู้จักเรียนรู้เพื่อช่วยสร้างสรรค์ระบบขององค์การสังคมที่เหมาะสม โดยมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการ บทบาท เป้าหมาย และวิธีการในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบอัตลักษณ์แห่งตนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แห่งบัณฑิตในสถาบันของตนได้ สอดคล้องกับ

จิณัฐตา สอนสังข์ (2558, หน้า 31-32) ได้ศึกษาพัฒนามาตรฐานคุณ ภาพของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผลการพัฒนามาตรฐานคุณภาพบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ในการประกอบวิชาชีพครู 2) ด้านทักษะการคิดและการ เรียนรู้ 3) ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านคุณลักษณะ และ ทักษะการดำเนินชีวิต 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อวิชาชีพ และการปฏิบัติตน และ 6) ด้านทักษะวิชาชีพครู ดังนั้นการที่นักศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครูเข้าใจและสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดได้ ก็ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ บรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของสังคม และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของไทยให้เพิ่มมากขึ้น

3. ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ประกอบด้วย ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และความฉลาดทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจะพัฒนาคนในประเทศให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จำเป็น จะต้องพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางปัญญา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือ ทักษะในการแก้ปัญหา รวมทั้งทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะใน การแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะ อาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ทั้งนี้บัณฑิตที่จะไปประกอบอาชีพครูในอนาคตควรเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใน การจัดการเรียนการสอน อบรมขัดเกลาและให้คำแนะนำ มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เรียน สามารถ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามต้องการได้ เพราะการปฏิบัติงานและ การปฏิบัติตนของครูจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงพัฒนาวิชาชีพของตนให้มี ความก้าวหน้า มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้ที่รอบรู้มีข้อมูลข่าวสารอย่าง กว้างขวาง รู้จักวินิจฉัยตนเองตามความเป็นจริงก่อนเพื่อทราบจุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง พร้อม ยอมรับเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้เห็นคุณค่าในตนเอง พยายามสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง แสวงหาความรู้และสะสมประสบการณ์การทำงานอย่างมืออาชีพ เพื่อสร้างพลังในตนเองให้สามารถ

เผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย รุ่งเรือง และธีรวัฒน์ จันทิก (2560, หน้า 29) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จินตนาการ (Imagination) ความยืดหยุ่น (Flexibility) วิสัยทัศน์ (Vision) และ การแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยแนวคิดรูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้าง แรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย การส่งเสริมความสร้างสรรค์จากองค์กร หัวหน้างาน และผู้ร่วมงาน การเปิดโอกาสให้มีการทำงานอย่างอิสระ การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอในการทำงาน ทั้งนี้ต้องมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่แสดงถึงความไว้วางใจและสนับสนุนและกระตุ้นให้มีความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งมีการให้ความรู้ในกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเสริมสร้างให้เกิดองค์ประกอบของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จินตนาการ ความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับ จำนงค์ แจ่มจันทรวงศ์ และคณะ (2560, หน้า 277) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูผู้สอนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพอครุ วิทยาลัยเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูผู้สอนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพอครุ วิทยาลัยเชียงราย คือ ปัจจัยการสนับสนุนจากสังคม ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพครู และปัจจัยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้นำให้เป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และมีความรู้ความสามารถในการสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้นบัณฑิตที่จะก้าวไปเป็นครูในอนาคตนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการศึกษา ชีตความสามารถหรือคุณลักษณะของครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครูจึงต้องมีการพัฒนา ศักยภาพและความสามารถของตนเองให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตลอดจนเจตคติที่ดีต่อความเป็นครูและวิชาชีพ เป็นครูอย่างแท้จริง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถจัดกระบวนการจัดเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในสองอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้านเป็นครูดี ครูเก่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมเสริมกิจกรรมให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะให้สอดคล้องกับการดำรงตนเป็นครูดี ครูเก่ง ได้อย่างเหมาะสม

3. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา ได้แก่ ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และความฉลาดทางสังคมส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ให้มีความฉลาดดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาองค์ประกอบความฉลาดของนักศึกษา เพื่อสำรวจความฉลาดของนักศึกษาอาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น พลาณามัยสมบูรณ์ (HQ: Health Quotient) การมองโลกแง่ดี (OQ: Optimist Quotient) และ สร้างสรรค์จินตนาการ (UQ: Utopia Quotient) เป็นต้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดของนักศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาความฉลาดในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กมลพร แสนพิพิธ (2558, กันยายน-ธันวาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *Academic Services Journal Prince of Songkla University*, 26 (3), 17-25.
- กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี. (2548). **อุ่นไอรัก เกราะแห่งชีวิตและครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลัก ทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- กร ศิริโชควัฒนา (2551). **E.Q. บริหารอารมณ์อย่างชาญฉลาด**. กรุงเทพมหานคร: ซีซีเน็ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล.
- กรมสุขภาพจิต. (2550). **อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)**. นนทบุรี: ชุมชุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2552 ก). **2552 ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552 ข). **บทบาทของครูในการเรียนรู้แบบ Active Learning**. ค้นเมื่อ มกราคม 23, 2560, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=12972&Key0>.
- _____. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
ปีงบประมาณ 2558. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กวิศร์ โทธิพิทักษ์, นันทิยา น้อยจันทร์ และปพนสรณ์ โทธิพิทักษ์. (2560, มกราคม-มิถุนายน).
รูปแบบความฉลาดทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารมหาจุฬา**
วิชาการ, 4 (2), 113-129.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. (2557, เมษายน - มิถุนายน). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทาง
สังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้. **สุทธิปริทัศน์, 28 (86), 126-151.**
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. (2550). **จิตวิทยาทั่วไป** (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพมหานคร: ฐานบัณฑิต.
- ชัตติยา น້ายาทอง. (2551). **การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ**
ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครี
นทรวิโรฒ.
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2559, มกราคม - มีนาคม). การเรียนรู้เชิงรุก
(Active Learning). **สารแพทยศาสตรศึกษา มอ., 2 (1), 2-4.**
- คณิตพันธุ์ ทองสีบสาย. (2552). **การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักศึกษา**
ปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันท ชาติทอง. (2554). **สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม:
เพชรเกษมการพิมพ์.
- จันทร์ ย้งยั้ง. (2550). **คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้ตัดสินกีฬาฮอกกีตามทัศนะ**
ของผู้ควบคุมทีม นักกีฬา และผู้ตัดสิน ในการแข่งขันฮอกกีลีกชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จำนงค์ แจ่มจันทรวงศ์ และคณะ. (2560, มกราคม – เมษายน). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูผู้สอนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาซีพครู วิทยาลัยเชียงราย. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10 (1), 269-280.**
- จิณัฐตา สอนสังข์. (2558, กุมภาพันธ์-กรกฎาคม). การพัฒนามาตรฐานคุณภาพบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 9 (2), 22-36.**
- จิตณรงค์ เอี่ยมสาอังกค์. (2558). **Active Learning แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21.** ค้นเมื่อ เมษายน 23, 2561, จาก <http://chitnarongactivelearning.blogspot.com>.
- จินตนา ไพบูลย์ธนานนท์ และคณะ. (2559, มกราคม - เมษายน). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจริยธรรม กับกลยุทธ์ในการศึกษา และการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี กรุงเทพฯ, 32 (1), 105-115.**
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2556). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรายุทธิ์ อ่อนศรี. (2559). **ACTIVE LEARNING หมายถึงอะไร.** ค้นเมื่อ เมษายน 23, 2560, จาก <http://edu.yru.ac.th/knowledge/files/ACTIVE-LEARNING>.
- เจนวิทย์ จงใจ. (2558). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1-4.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด.** นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ไชยพัฒน์ กลั่นสุภา. (2555, มกราคม-มิถุนายน). ลักษณะทางบุคลิกภาพและความสามารถทางสติปัญญาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในองค์กร: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของธนาคารออมสิน (สำนักงานใหญ่). **วารสารวิชาการศิลปศาสตร์** **ประยุกต์**, 2 (1), 41-47.

ญาณัญญา ศิริภัทร์ธาดา. (2553). **การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning)**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ฐิติพร เขมกรม. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ดิเรก พรสีมา. (2559). **ครูไทย 4.0. กระทรวงศึกษาธิการ**. ค้นเมื่อ เมษายน 23, 2560, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID>.

ทิพวรรณ จันทสิทธิ์. (2550). **การเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีจิตลักษณะและสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เทียมยศ ปะสาวะโน. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). **เอดูเทนเมนต์: การศึกษาแนวใหม่ที่เน้นความบันเทิง**. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**, 3 (2), 159-167.

ธรรมะเดลีเวอี่. (2558). **ปัญญาคืออะไร และ ทำอย่างไรให้เกิดปัญญา**. ค้นเมื่อ เมษายน 23, 2560, จาก <http://www.investor.co.th/tabid/276/>.

ชัยญา ผลอนันต์ และจุไรพร วิสุทธิกุลพาณิชย์. (2551). **ใช้หัวก่อน**. กรุงเทพมหานคร: ขวัญข้าว'94.

- ธิดา ฐิติพานิชยางกูร. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แอล. ที. เพรส.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2559, กันยายน - ธันวาคม). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 12 (3), 59-78.
- นิธิภา อัจฉฤทธิ์. (2559, หน้า 1302-1308). ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2559 (RSU National Research Conference 2016) วันที่ 29 เมษายน 2559.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมและกระบวนการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: รายงานวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวรัตน์ อิ่มใจ. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง กวยเงิน. (2550). รูปแบบเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟ้ฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ระดับปริญญาตรี ภาคปกติชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- ประชุม โพธิกุล. (2548). **EQ ผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด**. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรีนึ่ง.
- ปวีศา ภวเจริญผล. (2559). **การตรวจสอบกลุ่มตัวแปรความฉลาดทางสังคมที่ทำนาย
สุขภาพจิตทางบวกของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด
ปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการ
ปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2549). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร: แอค
ทีฟพรีนึ่ง.
- พัชรินทร์ จิตต์มั่น. (2551). **การศึกษาความฉลาดทางจริยธรรมและเจตคติต่ออาชีพอิสระของ
นักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
(พื้นที่พระนครใต้)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิกุล พุ่มซ่าง และปริญญามีสุข. (2560, พฤษภาคม – สิงหาคม). การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบการ
เป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษา. **Veridian E-Journal, Silpakorn
University ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10, (2), 647-663.**
- พิชชุดา น่วมหนองบุญ. (2559). **องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร
กลุ่ม โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังกลาภิเษก**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- พิชญาภา ยืนยาว และณัฐวรรณ พุ่มดียิง. (2560, กันยายน - ธันวาคม). รูปแบบการเรียนการสอน
แบบบันเทิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. **Veridian E-Journal, Silpakorn
University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10 (3), 904-
920.**
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2554). **ผู้นำกับการจัดการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร:
แอคทีฟพรีนึ่ง.

เพชรยุพา บุรณ์สิริจรัสรัฐ. (2558). **หลักการพัฒนาความฉลาดทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร: เฉลิมชมอง.

เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. (2550, มกราคม - สิงหาคม). ความเฉลียวฉลาดที่ทุกคนพึงมี.

วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์, 8 (1), 93.

เพ็ญศรี ใจกล้า. (2554). **โมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). **หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพมหานคร: วี.พรินท์.

พลาภินา วงศ์เลขา. (2555). **พัฒนาคนดีให้เป็นคนเก่งในสังคม เพื่อดูแลชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืน**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=28783&Key=news_research.

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). **การสอนนักศึกษากลุ่มใหญ่ในรายวิชา Gsoc 2101 ชุมชนกับการพัฒนาโดยใช้การสอนแบบ Active learning และการใช้บทเรียน แบบ e-learning**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.kru.ac.th/>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://www.educ.chandra.ac.th/>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.tru.ac.th/>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.dru.ac.th/>.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.npru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.bru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://www.edu.pnru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://www.edu.aru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.psu.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.vruku.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.ssku.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.ssr.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://edu.sru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <http://www.edu.ubru.ac.th/>.
- มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2560). **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 2, 2560, จาก <https://www.spu.ac.th/tlc/files/2013/05/km-activelearning-.pdf>.

- ยุทธพงษ์ โสมหงษ์. (2550). **คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้ฝึกสอนกีฬาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักกีฬาในเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ปีการศึกษา 2549**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). **Active Learning** กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. นครสวรรค์: สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ยุรวาดิ เนื่องโนราช. (2558). **จิตวิทยาพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- รพินทร์ ฉายวิมล. (2557, กันยายน-ธันวาคม). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย: การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการและกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์**. **วารสารศึกษาศาสตร์**, 25 (3), 1-13.
- รัชภูมิ แพงมา และคณะ. (2551). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 2 (1), 36-47.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). **ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556**. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 130 ง 4 ตุลาคม 2556.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- โรงเรียนนายเรือ. (2559). **ความหมายของ Q ทั้ง 7 ตัว คือ IQ EQ CQ MQ PQ AQ และ SQ**. ค้นเมื่อ มีนาคม 12, 2560, จาก <http://www.rtna.ac.th/pages/7q.html>.
- วสันต์ ศรีหิรัญ. (2560, เมษายน – มิถุนายน). **ห้องเรียนกลับด้านกับการคิดวิเคราะห์**. **วารสารบัณฑิตศึกษา**, 14 (65), 19-28.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). **ปัญญา**. ค้นเมื่อ มีนาคม 12, 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ปัญญา>.

- วิจารณ์ พานิช. (2556). **ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง**. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ. (2551). **ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิริยะ ผดาศรี. (2560). **การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียน อาชีวศึกษาโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิริยะ ฤกษ์พาณิชย์. (2558, กรกฎาคม - ธันวาคม). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity-based Learning (CBL). **วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์**, 1 (2), 23-37.
- วิสัยพร นุชสุธรรม. (2559, ตุลาคม - ธันวาคม). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย. **วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 4 (4), 505-519.
- วิสุทธิ วนาอิทรายุธ. (2548). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจริยธรรมและความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). **เชาว์อารมณ์ (EQ) ดัชนีเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศศิวิมล อุปนันไชย. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของ
องค์การ : กรณีศึกษาในสำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง.** วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศัสยมน สังเว. (2550 กรกฎาคม – ธันวาคม). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2)
ตามแนวคิดของวิลเลียมส์. Journal of Education Khon Kaen University
(Graduate Studies Research), 1 (2), 169-177.**
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคณะ. (2549). **สอนเด็กให้คิดเป็น.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ส่งเสริม
วิชาการ.
- ศิริัญญา ดวงคำจันทร์. (2557, กรกฎาคม - กันยายน). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้เทคนิคระดมสมองที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38 (2), 63-70.**
- ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและ
ฟันฝ่า อุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยา และความตั้งใจลาออกของ
พยาบาลวิชาชีพกลุ่ม งานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย
แห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- ศุภศิษฐ์ ชัยสาร. (2548). **คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้ชี้ขาดกีฬามวยไทย
สมัครเล่นตามทัศนะของผู้ควบคุมทีม ผู้ชี้ขาด นักมวย ผู้สื่อข่าวกีฬา และผู้ชมในการ
แข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 20. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพล
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สมใจ จุฑาผาด. (2549). **ปัจจัยเชิงที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่า
อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

สมชาย รุ่งเรือง และธีรวัฒน์ จันทิก. (2560, มกราคม – เมษายน). รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การ
สร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับ
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10 (1), 29-46.

สราวุธ ตรีโรจน์พร และคณะ. (2559, หน้า 67-76). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น **สู่
ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21**. การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์
ครั้งที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคน
ไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ).
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
พ.ศ.2559**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่
10 (พ.ศ. 2551-2554)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบาย และแผนอุดมศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทาง
การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2554). **การสร้างหรือผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์**. ค้นเมื่อ มีนาคม 12,
2560, จาก <http://www.mua.go.th>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษา (ฉบับปรับปรุง: เมษายน 2550)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557, หน้า 11-115.). **ข้อเสนอการยกระดับครูไทยในศตวรรษที่ 21**. การประชุมวิชาการอภิวัดพัฒนการเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย วันที่ 6-8 พฤษภาคม 2557, สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

สิริพงศ์ สิ้นเส็ง. (2549). **ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทิววิเศษ 2 เขตบางขุนเทียน สำนักงานกรุงเทพมหานคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิริอร วิชชาวุธ และคณะ. (2554). **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). **พัฒนาทักษะการคิด**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.

สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2560). IQ EQ AQ CQ PQ MQ และSQ ในการพัฒนาตนเอง. ค้นเมื่อ มีนาคม 12, 2560, จาก www.drsuthichai.com.

สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2557). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. **นิตยสารสสวท**, 42 (188), 3-6.

สุภะ อภิญญาภิบาล. (2550). **ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). **ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ใน ศตวรรษที่ 21**. ค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2560, จาก http://phd.mbisc.ac.th/academic/flipped_classroom2pdf.

- สุวิมล จุลวานิช และนพมณี ฤทธิกุลสิทธิชัย. (2556). **การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของ นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.** กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนิตย์ ทวีสันตพินุกูล. (2551). **ความสัมพันธ์เชิงคาโนนิคระหว่างภาวะผู้นำวิวรรต การใช้อำนาจ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับความมุ่งมั่นความพยายามของครู ความพอใจในงาน และแรงจูงใจในการปฏิรูปสถานศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนุชิต ชาลี (2559). **9Q Quotient ความฉลาดที่ผู้นำควรมี.** ค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2560, จาก <https://www.jc-richer.com/9q-quotient-ความฉลาดที่ผู้นำควรมี/>.
- อัจฉรี อิศวกิตติพร. (2551). **การออกแบบหนังสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ 26Q สำหรับเด็ก 2-5 ขวบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาชญญา รัตนอุบล และคณะ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สารสนเทศสำหรับ สังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อารีย์ ชันดิธรรมกุล. (2552). **ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.** วารสารศรีปทุม ชลบุรี, ค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2560, จาก https://www.east.spu.ac.th/journal/booksearch/upload/1389-009_sripatum.pdf.
- อิสสระ ลลิตวณิชกุล. (2559). **แผนแม่บทมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา.** ค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2560, จาก http://www.bmaeducation.in.th/content_view.aspx?con=986.
- Albrecht Karl. (2006). **Social Intelligence: The New Science of Success.** San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Imprint.

- Amabile, T. M. (2012). **Componential theory of creativity**. Encyclopedia of Theory. Accessed May 22, 2018. Available from <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/12-096.pdf>.
- Buzan, T. (2003). **The power social intelligence**. Welling borough, England: Thorsons.
- Cooper, R.K. & Sawaf, A. (1997). **Executive EQ intelligence in leadership and organization**. New York: Grosset & Putnum.
- Gardner, H. (1983). **Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences**. New York: Basic Books.
- _____. (1997 September). Multiple Intelligences as Partner in School Improvement. **Educational Leadership**, 55 (1), 20-22.
- _____. (2000). **Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century**. New York: Basic Books.
- _____. (2003). **Frames of mind. The theory of multiple intelligences**. New York: Basic Books.
- Goleman, D. (2006). **Working with Emotional Intelligence**. New York: Bantam Book.
- Gower et. all. (2014). Brief report: Associations between adolescent girls' social-emotional intelligence and violence perpetration. **Journal of Adolescence**, 37 (1), 67-71.
- Guilford. J.P. and Hoepfner, R. (1971). **The analysis of intelligence**. New York: McGraw-Hill.

- Howard E. H. (2005). **Adversity and obstacles in the shaping of prominent leaders: A hermeneutic phenomenological inquiry.** (LAP Lambert Academic Publishing AG & CoKG, abstract.
- Lennick, D. and Kiel, F. (2011). **Moral Intelligence 2.0: Enhancing Business Performance and Leadership Success in Turbulent Times.** Upper Saddle River NJ: Prentice.
- Lin, C.M. (2003). **Adversity response profile of eastern and western university leader.** Unpublished doctoral dissertation, University of South Dakota, Vermillion.
- Laurence, E. (2010). **The Creative Quotient: Reach You Full Creative Potential.** California: CreateSpace Independent Publishing Platform
- Longdo Dictionary. (2560). **Edutainment.** Retrieved March 20, 2017, from <https://dict.longdo.com/search/edutainment>
- Mayer, J. D. and Salovey, P. (1997). **What is Emotional Intelligence?. In Salovey, P., Sluyter, D.J.(Eds). Emotional Development and Emotional Intelligence.** New York: NY, Basic Books.
- McDowelle. J. (1997). **Leading with emotion: Reaching balance in educational decision-making.** Lanham, Maryland. Scarecrow Press.
- Sollero, P. and M.H. Aliabadi. (1993, December). Fracture Mechanics Analysis of Anisotropic Plates by The Boundary Element method. **International Journal of Fractures** 64, (4), 269-284.
- Stoltz, P. G. (1997). **Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities.** New York: John Willey & Sons.
- Stuller, J. (1997). EQ: Edging toward respectability. **Training**, 34, 43-48.

Sutarso, T., L.K Baggett, P. Sutarso, and M. Tapia. (1996). **Effect of Gender and GPA on Emotional Intelligence**. Accessed May 22, 2018. Available from <http://eric.ed.gov/PDFS/ED406410.pdf>

The Asian Parent Thailand. (2559). **เสริมสร้างพัฒนาการลูกด้วย PQ ผ่านการเล่น**. ค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2560, จาก <https://th.theasianparent.com/เสริมสร้างพัฒนาการลูกด้วย-pq-ผ่านการเล่น>.

Well, D.J. & Prindle, I. (2000, May). Prindle. Exploring Emotional Intelligence Correlates in Selected Populations of College Students. **Resources in Education**, 4 (2), 155-159.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันตัวแปรวิจัย
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิยื่นยันตัวแปรวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนภรณ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุณารักษ์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะตั้งกูร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง

ภาคผนวก ข

ผลการยืนยันตัวแปรวิจัย

แบบตรวจสอบการยืนยันตัวแปรวิจัย
ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ปัจจัยด้านความ ฉลาดของ นักศึกษา	ถูกต้อง	ไม่ ถูกต้อง	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม	เป็นไปได้	เป็นไปได้ ไม่ได้	ใช้ ประโยชน์ ได้	ใช้ ประโยชน์ ไม่ได้
1. ความฉลาดทาง ปัญญา (IQ: Intelligence Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0
2. ความฉลาดทาง อารมณ์ (EQ: Emotional Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0
3. ความฉลาดทาง ศีลธรรมและ จริยธรรม (MQ: Moral Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0
4. ความฉลาดใน การเผชิญปัญหา และฟันฝ่า อุปสรรค (AQ: Adversity Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0
5. ความฉลาดทาง สังคม (SQ: Social Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0

ปัจจัยด้านความ ฉลาดของ นักศึกษา	ถูกต้อง	ไม่ ถูกต้อง	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม	เป็นไปได้	เป็นไปได้ ไม่ได้	ใช้ ประโยชน์ ได้	ใช้ ประโยชน์ ไม่ได้
6. ความฉลาดใน การริเริ่ม สร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0
7. ความฉลาดที่ เกิดจากการเล่น (Play Quotient)	3	0	3	0	3	0	3	0

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การจัดทำแบบสอบถามสำหรับการวิจัย

คำชี้แจง

การจัดทำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเรื่องนี้ กำหนดให้มี 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ
ตรวจสอบ
รายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อ
- ตอนที่ 2 สอบถามระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครปฐม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) จำนวน 71 ข้อ
- ตอนที่ 3 ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราช
ภัฏนครปฐม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)
จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อดังนี้

ข้อที่	สถานภาพส่วนบุคคล	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง				
2	คณะที่สังกัด ☐ ครุศาสตร์ ☐ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ☐ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ☐ วิทยาการจัดการ				

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
ความฉลาดทางปัญญา						
1.	นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	นักศึกษาสามารถทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	นักศึกษาสามารถหาความรู้นอกเหนือจากที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	นักศึกษาสามารถปรับวิธีการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของอาจารย์แต่ละคนได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดีขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	นักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนนักศึกษาเข้าใจได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.	นักศึกษาสามารถทุ่มเทเวลาและความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้มีผลการเรียนดีขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้จากเนื้อหาที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	นักศึกษามีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.	นักศึกษามีการประเมินความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
ความฉลาดทางอารมณ์						
11.	นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12.	นักศึกษาสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13.	นักศึกษารู้จักและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยที่มหาวิทยาลัยกำหนดได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14.	นักศึกษามีจิตใจร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15.	นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์รอบข้างได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16.	นักศึกษาดรห่นักเรียนในบทบาท หน้าที่ และ ความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17.	นักศึกษาสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18.	นักศึกษาสามารถคิดไตร่ตรองรอบคอบก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20.	นักศึกษาสามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็นทัศนคติทางบวกได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21.	นักศึกษาสามารถเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้อื่นได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม						
22.	นักศึกษามีความสามารถทางศีลธรรม จริยธรรม และมีความคิดที่ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
23.	นักศึกษาประพฤติตนเป็นคนดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงามได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26.	นักศึกษามีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27.	นักศึกษามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28.	นักศึกษารู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนเองและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30.	นักศึกษาสามารถประพฤติตนถูกต้องเหมาะสมสามารถเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31.	นักศึกษาแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค						
32.	นักศึกษาสามารถแก้ไขสถานการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33.	นักศึกษาสามารถความอดทนและควบคุมสถานการณ์ได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
34.	นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35.	นักศึกษาสามารถมองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
36.	นักศึกษามีสติตลอดเวลาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
37.	นักศึกษาสามารถมองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
38.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
39.	นักศึกษามีความเพียรพยายามนำตนไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
40.	นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
41.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ความฉลาดทางสังคม						
42.	นักศึกษามีความสามารถในปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
43.	นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
44.	นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
45.	นักศึกษาสามารถพัฒนาพรสวรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
46.	นักศึกษาตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเองอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
47.	นักศึกษาร่วมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาด้วยความเต็มใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
48.	นักศึกษาสับสนุนเพื่อนร่วมงานให้เกิดความรักอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
49.	นักศึกษามีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ และมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
50.	นักศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
51.	นักศึกษามีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
52.	นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลอื่นได้ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์						
53.	นักศึกษามีความคิดหรือจินตนาการในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
54.	นักศึกษาสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ได้ในสถานการณ์จริง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
55.	นักศึกษาสามารถสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงทักษะการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
56.	นักศึกษาสามารถคิดวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะสมกับตนเองได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
57.	นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้งเมื่อได้รับมอบหมายงานที่ถนัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
58.	นักศึกษาสามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
59.	นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
60.	นักศึกษาสามารถหาทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือกก่อนตัดสินใจเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
61.	นักศึกษาได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากอาจารย์ในแต่ละรายวิชาเพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
62.	นักศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริงและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น						
63.	นักศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
64.	นักศึกษาสามารถทำโครงการที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
65.	นักศึกษาสามารถทำงานเป็นหมู่คณะตามที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
66.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
67.	นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
68.	นักศึกษาสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
69.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
70.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
71.	นักศึกษาสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ข้อ	การจัดการความรู้	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
เป็นคนดีของสังคม						
1.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อมวลมนุษยชาติอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีค่านิยมและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามครรลองธรรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เป็นครูดี ครูเก่ง						
7.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารักและศรัทธาในวิชาชีพครู	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการความรู้	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
9.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมนักศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้เพื่อการพัฒนาตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำในการปฏิบัติการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาขยัน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียนของตนเองในอนาคต และเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษายึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจผู้เรียนและมีกระบวนการการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เป็นครูดี ครูเก่ง						
17.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในศาสตร์ทางการสอน และการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการจัดการให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการความรู้	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	สรุป
19.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักแสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสาขาวิชาของตน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

```

RELIABILITY
/VARIABLES=A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17
A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A31 A32 A33 A34
A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51
A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A61 A62 A63 A64 A65 A66 A67 A68
A69 A70 A71 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16
B17 B18 B19 B20 B21
/SCALE('ALL VARIABLES')ALL
/MODEL=ALPHA.

```

Reliability

Notes

Output Created		01-NOV-2017 13:54:51
Comments		
Input	Data	D:\NPRU Students\17\So1.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working	30
	Data File	
	Matrix Input	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A31 A32 A33 A34 A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A61 A62 A63 A64 A65 A66 A67 A68 A69 A70 A71 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 /SCALE('ALL VARIABLES')ALL /MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.00

Scale: ALL VARIABLES**Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.988	92

RELIABILITY

```

/VARIABLES=A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17
A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A31 A32 A33 A34
A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51
A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A61 A62 A63 A64 A65 A66 A67 A68
A69 A70 A71
/SCALE('ALL VARIABLES')ALL
/MODEL=ALPHA.

```

Reliability

Notes

Output Created		01-NOV-2017 13:55:15
Comments		
Input	Data	D:\NPRU Students\14\So1.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	30
	Matrix Input	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A31 A32 A33 A34 A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A61 A62 A63 A64 A65 A66 A67 A68 A69 A70 A71 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.02

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.986	71

RELIABILITY

```

/VARIABLES=B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17
B18 B19 B20 B21

```

```

/SCALE('ALL VARIABLES')ALL

```

```

/MODEL=ALPHA.

```

Reliability**Notes**

Output Created		01-NOV-2017 13:55:36
Comments		
Input	Data	D:\NPRU Students\17\So1.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working	30
	Data File	
	Matrix Input	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B24 B25 B26 B27 B28 B29 B30 B31 B32 /SCALE('ALL VARIABLES')ALL /MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.02

Scale: ALL VARIABLES**Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.983	21

Descriptives

Notes

Output Created		01-NOV-2017 12:37:31
Comments		
Input	Data	D:\NPRU Students\11\So1.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	264
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=x1 x2 x3 x4 x5 x6 x7 xtot y1 y2 y3 ytot /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.00

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
x1	264	2.73	5.00	4.3454	.44889
x2	264	2.00	5.00	4.1652	.52893
x3	264	2.30	5.00	4.3136	.41010
x4	264	2.20	5.00	4.2367	.46150
x5	264	2.10	5.00	4.1098	.49088
x6	264	1.90	5.00	4.1348	.50026
x7	264	2.20	5.00	4.1917	.49554
xtot	264	2.21	5.00	4.2157	.40621
y1	264	1.91	4.91	4.0110	.80226
y2	264	2.00	4.73	3.9332	.67654
y3	264	2.20	4.90	4.1053	.69275
ytot	264	2.06	4.72	4.0137	.70244
Valid N (listwise)	264				

```
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
```

```

/NOORIGIN
/DEPENDENT ytot
/METHOD=STEPWISE x1 x2 x3 x4 x5 x6 x7.

```

Regression

Notes

Output Created		01-NOV-2017 12:38:27
Comments		
Input	Data	D:\NPRU Students\17\So1.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working	264
	Data File	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.
Syntax		REGRESSION /MISSING LISTWISE /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) /NOORIGIN /DEPENDENT ytot /METHOD=STEPWISE x1 x2 x3 x4 x5 x6 x7.
Resources	Processor Time	00:00:00.03
	Elapsed Time	00:00:00.02
	Memory Required	6132 bytes
	Additional Memory	
	Required for Residual	0 bytes
	Plots	

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	x6		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter \leq .050, Probability-of-F-to-remove \geq .100).
2	x1		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter \leq .050, Probability-of-F-to-remove \geq .100).
3	x4		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter \leq .050, Probability-of-F-to-remove \geq .100).
4	x5		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter \leq .050, Probability-of-F-to-remove \geq .100).

a. Dependent Variable: ytot

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.622 ^a	.387	.385	.55087
2	.817 ^b	.668	.666	.40620
3	.897 ^c	.804	.802	.31292
4	.900 ^d	.811	.808	.30791

a. Predictors: (Constant), x6

b. Predictors: (Constant), x6, x1

c. Predictors: (Constant), x6, x1, x4

d. Predictors: (Constant), x6, x1, x4, x5

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	50.263	1	50.263	165.633	.000 ^b
	Residual	79.506	262	.303		
	Total	129.769	263			
2	Regression	86.704	2	43.352	262.741	.000 ^c
	Residual	43.065	261	.165		
	Total	129.769	263			
3	Regression	104.310	3	34.770	355.088	.000 ^d
	Residual	25.459	260	.098		
	Total	129.769	263			
4	Regression	105.214	4	26.303	277.444	.000 ^e
	Residual	24.555	259	.095		
	Total	129.769	263			

a. Dependent Variable: ytot

b. Predictors: (Constant), x6

c. Predictors: (Constant), x6, x1

d. Predictors: (Constant), x6, x1, x4

e. Predictors: (Constant), x6, x1, x4, x5

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.400	.283		1.416	.158
	x6	.874	.068	.622	12.870	.000
2	(Constant)	2.566	.254		10.086	.000
	x6	1.458	.064	1.039	22.906	.000
	x1	-1.055	.071	-.674	-14.861	.000
3	(Constant)	1.889	.202		9.337	.000
	x6	.815	.069	.581	11.880	.000
	x1	-1.280	.057	-.818	-22.380	.000
	x4	1.019	.076	.669	13.409	.000
4	(Constant)	1.913	.199		9.601	.000
	x6	.934	.078	.665	12.024	.000
	x1	-1.229	.059	-.786	-20.982	.000
	x4	1.064	.076	.699	13.967	.000
	x5	-.225	.073	-.157	-3.088	.002

a. Dependent Variable: ytot

Excluded Variables^a

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics	
					Tolerance	
1	x1	-.674 ^b	-14.861	.000	-.677	.618
	x2	-.650 ^b	-11.338	.000	-.574	.479
	x3	-.250 ^b	-4.850	.000	-.288	.813
	x4	.341 ^b	4.186	.000	.251	.332
	x5	-.328 ^b	-4.012	.000	-.241	.331
	x7	.088 ^b	.974	.331	.060	.288
2	x2	-.053 ^c	-.581	.562	-.036	.152
	x3	.227 ^c	4.529	.000	.270	.471
	x4	.669 ^c	13.409	.000	.639	.303
	x5	-.021 ^c	-.312	.756	-.019	.293
	x7	.111 ^c	1.680	.094	.104	.288
3	x2	-.022 ^d	-.316	.752	-.020	.152
	x3	.069 ^d	1.652	.100	.102	.427
	x5	-.157 ^d	-3.088	.002	-.188	.282
	x7	-.027 ^d	-.519	.604	-.032	.276
4	x2	.072 ^e	.956	.340	.059	.129
	x3	.024 ^e	.527	.599	.033	.364
	x7	.120 ^e	1.818	.070	.112	.168

a. Dependent Variable: ytot

b. Predictors in the Model: (Constant), x6

c. Predictors in the Model: (Constant), x6, x1

d. Predictors in the Model: (Constant), x6, x1, x4

e. Predictors in the Model: (Constant), x6, x1, x4, x5

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยความฉลาดที่และคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559
3. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญภา ยืนยาว
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อดังนี้

ข้อที่	สถานภาพส่วนบุคคล
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2	คณะที่สังกัด ☐ ครุศาสตร์ ☐ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ☐ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ☐ วิทยาการจัดการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดในแต่ละหัวข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเกี่ยวกับระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีระดับความคิดเห็นของท่านแต่ละหัวข้อ โดยกำหนดความหมายแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
ความฉลาดทางปัญญา						
1.	นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี					
2.	นักศึกษาสามารถทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างถูกต้อง					
3.	นักศึกษาสามารถหาความรู้นอกเหนือจากที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี					
4.	นักศึกษาสามารถปรับวิธีการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของอาจารย์แต่ละคนได้เป็นอย่างดี					
5.	นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดีขึ้น					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
6.	นักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน นักศึกษาเข้าใจได้เป็นอย่างดี					
7.	นักศึกษาสามารถทุ่มเทเวลาและความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้มีผลการ เรียนดีขึ้น					
8.	นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้จากเนื้อหา ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง					
9.	นักศึกษามีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ดีขึ้น					
10.	นักศึกษามีการประเมินความรู้ของตนเองอย่าง สม่ำเสมอ					
ความฉลาดทางอารมณ์						
11.	นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่ง ใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม					
12.	นักศึกษาสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองและ ผู้อื่นได้ดี					
13.	นักศึกษารู้จักและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบ วินัยที่มหาวิทยาลัยกำหนดได้เป็นอย่างดี					
14.	นักศึกษามีจิตใจร่าเริงแจ่มใส และมองโลกใน แง่ดีอยู่เสมอ					
15.	นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและ สถานการณ์รอบข้างได้ดี					
16.	นักศึกษาตระหนักรู้ในบทบาท หน้าที่ และ ความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
17.	นักศึกษาสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
18.	นักศึกษาสามารถคิดไตร่ตรองรอบคอบก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ					
19.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง					
20.	นักศึกษาสามารถเปลี่ยนทัศนคติทางลบเป็นทัศนคติทางบวกได้					
21.	นักศึกษาสามารถเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้อื่นได้ดี					
ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม						
22.	นักศึกษามีความสามารถทางศีลธรรมจริยธรรม และมีความคิดที่ดี					
23.	นักศึกษาประพฤติตนเป็นคนดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต					
24.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม					
25.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ติงามได้อย่างเหมาะสม					
26.	นักศึกษามีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี					
27.	นักศึกษามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น					
28.	นักศึกษารู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนเองและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
29.	นักศึกษามีความเชื่อมั่นและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ					
30.	นักศึกษาสามารถประพจน์ ตีความถูกต้องเหมาะสมสามารถเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นได้					
31.	นักศึกษาแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาอยู่เสมอ					
ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค						
32.	นักศึกษาสามารถแก้ไขสถานการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี					
33.	นักศึกษาสามารถความอดทนและควบคุมสถานการณ์ได้ดี					
34.	นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคได้ดี					
35.	นักศึกษาสามารถมองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จได้					
36.	นักศึกษามีสติตลอดเวลาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขได้ดี					
37.	นักศึกษาสามารถมองโลกในแง่ดีและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ดี					
38.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก					
39.	นักศึกษามีความเพียรพยายามนำตนไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
40.	นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี					
41.	นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้เสมอ					
ความฉลาดทางสังคม						
42.	นักศึกษามีความสามารถในปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี					
43.	นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี					
44.	นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง					
45.	นักศึกษาสามารถพัฒนาพรสวรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตนได้					
46.	นักศึกษารู้ถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเองอย่างดี					
47.	นักศึกษาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาด้วยความเต็มใจ					
48.	นักศึกษานับสนุนเพื่อนร่วมงานให้เกิดความรักอยู่เสมอ					
49.	นักศึกษามีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ และมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง					
50.	นักศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ดี					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
51.	นักศึกษามีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น					
52.	นักศึกษาสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลอื่นได้ดี					
ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์						
53.	นักศึกษามีความคิดหรือจินตนาการในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ					
54.	นักศึกษาสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ได้ในสถานการณ์จริง					
55.	นักศึกษาสามารถสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงทักษะการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
56.	นักศึกษาสามารถคิดวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะสมกับตนเองได้เป็นอย่างดี					
57.	นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้งเมื่อได้รับมอบหมายงานที่ถนัด					
58.	นักศึกษาสามารถหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี					
59.	นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างดี					
60.	นักศึกษาสามารถหาทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือกก่อนตัดสินใจเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
61.	นักศึกษาได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากอาจารย์ในแต่ละรายวิชาเพื่อเปิดมุมมองใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี					
62.	นักศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องเกิดขึ้นได้จริง เห็นผลจริงและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เสมอ					
ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น						
63.	นักศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี					
64.	นักศึกษาสามารถทำโครงการที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
65.	นักศึกษาสามารถทำงานเป็นหมู่คณะตามที่อาจารย์มอบหมายได้เป็นอย่างดี					
66.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี					
67.	นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียได้เป็นอย่างดี					
68.	นักศึกษาสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความบันเทิงได้เป็นอย่างดี					
69.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา					

ข้อ	ปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา	ระดับปัจจัยความฉลาดของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
70.	นักศึกษาสามารถเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาได้ดีเมื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของตนเอง					
71.	นักศึกษาสามารถวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานได้เป็นอย่างดี					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดในแต่ละหัวข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีระดับความคิดเห็นของท่านแต่ละหัวข้อ โดยกำหนดความหมายแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	คุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการความรู้	ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
เป็นคติของสังคม						
1.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตดียิ่งขึ้น					
2.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อมวลมนุษยชาติอย่างเหมาะสม					
3.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะอย่างเหมาะสม					
4.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีค่านิยมและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย					
5.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามครรลองธรรม					

ข้อ	การจัดการความรู้	ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่ พึงประสงค์				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
6.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น					
เป็นครูดี ครูเก่ง						
7.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู					
8.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารักและศรัทธาในวิชาชีพครู					
9.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาให้เป็นผู้คิดแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้เพื่อการพัฒนาตนเอง					
10.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้					
11.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้					
12.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษายอมรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และอดทน					
13.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียนของตนเองในอนาคต และเพื่อนร่วมงาน					
14.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษายึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิต					
15.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู					
16.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจผู้เรียนและมีกระบวนการการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพ					

ข้อ	การจัดการความรู้	ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ที่ พึงประสงค์				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
เป็นครูดี ครูเก่ง						
17.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามี ความรู้ ความสามารถในการสื่อสารทางการสอน และการบริหารการศึกษา					
18.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามี ทักษะการจัดการให้สามารถเป็นผู้นำทาง วิชาการ					
19.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จัก แสวงหาความรู้ใหม่และฉลาดให้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น					
20.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามี ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและ เทคโนโลยี					
21.	มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษา ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ในสาขาวิชาของตน					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญภา ยืนยาว

(ภาษาอังกฤษ)

Asst. Prof. Dr. Pitchayapa Yuenyaw

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2539 – ก.ค.2552 เลขานุการภาควิชาวิศวกรรมและเทคโนโลยีโยธาสถาบันเทคโนโลยี
นานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พ.ศ. 2552-ต.ค. 2555 พนักงานอาจารย์ กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา และสาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- ต.ค. 2555 – ธ.ค.2560 ผู้อำนวยการสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- ก.พ. 2561 – ปัจจุบัน พนักงานอาจารย์ กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา และ
ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- พ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน คณะกรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- 2553 - ปัจจุบัน ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2538 อักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- พ.ศ. 2546 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปรียบเทียบการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพ
การศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาบันเทคโนโลยี
นานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
- พ.ศ. 2552 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา”